

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN
TEMSİL YETKİSİ**

(TK. 317 vd.)

HAZIRLAYAN
AYFER ÇEÇEN

(25887)

TEZ DANIŞMANI
YRD. DOÇ. DR. NİHAT TAŞDELEN

DİYARBAKIR
2009

ÖZET

Anonim şirketleri üçüncü kişilere karşı yönetim kurulu temsil eder. Yönetim kurulu anonim şirketin kanuni temsilcisi olup esas mukavelede yazılı konu-mevzu sınırları içinde her türlü işleri ve hukuki muameleleri şirket adına yapmak ve şirket unvanını kullanmak hakkına sahiptir. Bu durum TTK 317 ve devamı maddelerinde açıkça düzenlenmiştir.

Bu çalışmamız dört ana bölüm altında incelenecektir.

İlk bölümde genel olarak temsil yetkisi incelenecek, bu inceleme dâhilinde temsil kavramı, amacı, hukuki niteliği ve çeşitleri konularına değinilecektir. İkinci bölümde ticari şirketlerde temsil yetkisi genel olarak incelenecektir. Üçüncü bölümde anonim şirketlerde temsil yetkisi ayrıntılı olarak incelenecektir. Son olarak dördüncü bölümde, yeni Türk Ticaret Kanunu Tasarısında temsil yetkisinin nasıl ele alındığı hususu incelenecektir.

Çalışmamız konu hakkındaki tespit ve değerlendirmelerimiz doğrultusunda sonuç kısmıyla sona erecektir.

ABSTRACT

Board of management is a representative for joint stock company to the third people. Board of management is legal representative of joint stock company. For this reason it has to become the owner at every legal transaction within written-point limitation foundation agreement. And has to become the owner corporate name to use. This situation has been clearly settled with the clause of TTK 317 and its following.

This thesis consists of four main chapters.

I try to examine authority to act for represent in general in first part. This thesis is included authority to act for represent, its aim, lawful quality and its varieties. I examine authority of commercial corporations in general at second part. I try to examine authority of joint stock company with details in third part. Finally in the last part we examine the authority to act for represent how to taken up in New Turkish Commercial Draft Law.

My thesis ends with the direction of fixing and evaluation about topic.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Bu çalışma jürimiz tarafından.....

.....
Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan (imza)
:.....
(Akademik Ünvanı, Adı-Soyadı)

Üye (imza)
:.....
(Akademik Ünvanı, Adı-Soyadı)

Üye (imza)
:.....
(Akademik Ünvanı, Adı-Soyadı)

Üye (imza)
:.....
(Akademik Ünvanı, Adı-Soyadı)

Üye (imza)
:.....
(Akademik Ünvanı, Adı-Soyadı)

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçene öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

İmza

.....
Akademik Unvan, Adı
Soyadı
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	iii
KISALTMALAR	x
ÖNSÖZ	xii
GİRİŞ	1
1. KONUNUN ÖNEMİ	1
2. KONUNUN İNCELENMESİ	2

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK TEMSİL YETKİSİ

1. TEMSİL KAVRAMI	4
1.1. Tanımı	4
1.2. Amacı	6
1.3. Kapsamı	6
2. TEMSİLİN SINIRLANDIRILMASI	8
2.1. Kişi Yönünden Sınırlandırılması	8
2.2. Süre Yönünden Sınırlandırılması	8
2.3. Konu Yönünden Sınırlandırılması	9
2.4. Biçim Yönünden Sınırlandırılması	9
3. TEMSİLİN ÇEŞİTLERİ	10
3.1. Sonuçlarına Göre Temsilin Çeşitleri	10
3.1.1. Dolaylı (Vasıtalı) Temsil	10
3.1.2. Doğrudan (Vasıtasız) Temsil	11
3.1.2.1. Doğrudan (Vasıtasız) Temsilin Şartları	11
3.1.2.1.1. Temsil Olunan Adına Hareket	11
3.1.2.1.2. Temsil Yetkisinin Bulunması	12
3.1.2.2. Dolaylı ve Doğrudan Temsilin Karşılaştırılması	14
3.1.2.3. Temsilcinin Kendi Kendisiyle Sözleşme Yapması	14

3.2. Kaynağına Göre Temsilin Çeşitleri	17
3.2.1. Rızai (İradi/Akdi) Temsil	17
3.2.2. Yasal (Kanuni) Temsil.....	17
3.3. Konusuna Göre Temsilin Çeşitleri	18
3.3.1. Aktif Temsil.....	18
3.3.2. Pasif Temsil	19
3.3.3. Özel (Hususi) Temsil.....	19
3.3.4. Genel (Umumi) Temsil.....	19
3.4. Temsilcinin Yetkisine Göre Temsilin Çeşitleri	19
3.4.1. Yetkili Temsil	20
3.4.2. Yetkisiz Temsil.....	20
3.4.2.1. Genel Olarak.....	20
3.4.2.2. Hukuki Sonuçları	22
3.4.2.2.1. Temsil Edilen İcazet Verirse	22
3.4.2.2.2. Temsil Edilen İcazet Vermeyi Reddederse.....	22
4. TEMSİLİN BENZER KAVRAMLARDAN FARKI	24
4.1. Temsil Yetkisi ve Talimat	24
4.2. Temsil Yetkisi ve Vekâlet	24
4.3. Temsil Yetkisi ve Ehliyet	25

İKİNCİ BÖLÜM

TİCARİ ŞİRKETLERDE TEMSİL

1. ŞAHİS ŞİRKETLERİNDE TEMSİL	26
1.1. Adi Şirketlerde Temsil	26
1.2. Kollektif Şirketlerde Temsil.....	28
1.2.1. Temsil Yetkisine Sahip Olanlar.....	28

1.2.2. Temsil Yetkisinin Sona Ermesi	31
1.3. Adi Komandit Şirketlerde Temsil	31
2. SERMEYE ŞİRKETLERİNDE TEMSİL	33
2.1. Limitet Şirketlerde Temsil.....	33
2.2. Anonim Şirketlerde Temsil	35
2.3. Paylı Komandit Şirketlerde Temsil.....	37
2.4. Kooperatiflerde Temsil.....	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN TEMSİL YETKİSİ

1. GENEL OLARAK	39
2. YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN TEMSİL YETKİSİ VE GÖREVİ	43
2.1. Kanuni Temsil Usulü.....	48
2.2. Sözleşmesel Temsil Usulü.....	50
3. TEMSİL YETKİSİNİN KULLANILMASI.....	52
3.1. İmza Şekli.....	53
3.2. Birlikte Temsil.....	54
4. ANONİM ŞİRKETLERDE ŞİRKETLE İŞLEM YAPMA YASAĞI VE ÇİFTE TEMSİL.....	55
4.1. Şirketle İşlem Yapma yasağı.....	55
4.2. Çifte Temsil.....	57

5. TEMSİL YETKİSİNİN BÖLÜNMESİ VE MURAHASLARA BIRAKILMASI .	59
5.1. Yönetim Kurulunun Boşalması Halinde Diğer Temsilcilerin Yetkileri.....	59
5.2. Temsil Yetkisinin Bölünmesi.....	59
5.2.1. Yer İtibarıyla Bölünme ve Sonuçları.....	60
5.2.2. İçerik İtibarıyla Bölünme ve Sonuçları	60
5.3. Temsil Yetkisinin Devredilmesi.....	61
5.3.1. Genel Olarak.....	61
5.3.2. Temsil Yetkisinin Murahhaslara Devredilmesi	61
6. TEMSİL YETKİSİNİN KAPSAMI VE SINIRLANDIRILMASI	62
6.1. Temsil Yetkisinin Kapsamı	62
6.2. Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması	64
6.2.1. Temsil Yetkisinde Geçerli Sınırlandırmalar.....	64
6.2.1.1. Yer İtibarıyla Geçerli Sınırlandırmalar	64
6.2.1.2. Müşterek Yetki İtibarıyla Geçerli Sınırlandırmalar	65
6.2.2. Temsil Yetkisinde Geçersiz Sınırlandırmalar	66
6.2.2.1. Geçersiz Sınırlandırmaların Üçüncü Kişilere Etkisi	68
6.2.2.1.1. TTK. madde: 38/2’yi Esas Alan Görüş	69
6.2.2.1.2. MK. madde: 3/2’yi Esas Alan Görüş.....	70
6.2.2.1.3. Her İki Görüşün Birlikte Değerlendirilmesi ve Kanaatimiz.....	72
6.2.2.2. Geçersiz Sınırlandırmalara Bağlanan Hukuki Sonuçlar.....	74
6.2.2.2.1. “Yokluk” Görüşü	75
6.2.2.2.2. “Mutlak Butlan” Görüşü.....	76

6.2.2.3. Geçersiz Sınırlandırmalara Bağlanan Hukuki Sonuçların Pratik

Önemi	79
6.2.2.3.1. Üçüncü Kişinin Uğradığı Zararın Tazmini Yönünden.....	79
6.2.2.3.2. Hakkın Kötüye Kullanılması Yönünden	79

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

**TÜRK TİCARET KANUNU TASARISINDA ANONİM ŞİRKETLERİN
TEMSİLİ**

1. TTK TASARISININ ÇIKARTILMASINDA ETKİLİ OLAN SEBEPLER	80
1.1. Genel Olarak.....	80
1.2. Uluslar arası Gelişmelerin Etkisi.....	81
2. TTK TASARISINDA TİCARİ ŞİRKETLERİN TEMSİLİ.....	82
2.1. Kollektif Şirketlerde Temsil	82
2.2. Komandit Şirketlerde Temsil	83
2.3. Limitet Şirketlerde Temsil.....	84
3. TTK TASARISINDA ANONİM ŞİRKETLERİN TEMSİLİ ve 6762 SAYILI KANUNDAKİ DÜZENLEME İLE KARŞILAŞTIRILMASI	85
3.1. TTK Tasarısındaki Düzenleme.....	85
3.2. TTK Tasarısındaki Düzenlemenin 6762 Sayılı Kanun ile Karşılaştırılması.....	86

SONUÇ.....	93
KAYNAKÇA	97

KISALTMALAR CETVELİ¹

AT	: Avrupa Topluluğu.
AB	: Avrupa Birliği
AET	: Avrupa Ekonomi Topluluğu
B.	: Bası
b.	: Bent
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi
BK	: Borçlar Kanunu
Bkz.	:Bakınız
c.	: Cümle
C.	: Cilt
E.	:Esas
f.	: Fıkra
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
K.	: Karar
Ltd.	:Limitet Şirket
m.	:madde
MK	: Medeni Kanun
No	: Numara
s.	: Sayfa
S.	:Sayı

¹ Kanun ismi verilmeden yalnız madde numarası ile anılan maddeler ve metin içerisinde Kanun şeklinde yer alan ifadeler Türk Ticaret Kanunu'na aittir.

SE.	: Avrupa Tipi Anonim Ortaklık
TBMM.	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
TTK.	: Türk Ticaret Kanunu
TMK.	: Türk Medeni Kanunu
YD.	: Yargıtay Dergisi
YHD.	: Yargıtay Hukuk Dairesi
YHGK.	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YKD.	: Yargıtay Kararları Dergisi
vd.	: ve devamı

ÖNSÖZ

Bir şirketin kuruluş gayesini gerçekleştirebilmesi ve iyi işleyişinin sağlanması, büyük ölçüde şirketin temsil ve idare fonksiyonlarının iyi bir şekilde düzenlenmesine bağlıdır. Yani şirket sürekli üçüncü kişilerle temas halinde olmak ve kendisini en iyi şekilde temsil etmek zorundadır. Bu da ancak iyi bir temsil organı ile mümkün olabilir. Anonim şirketlerde yönetim kurulu üyeleri, kanunda yazılı konu- mevzuu sınırları içerisinde şirketi temsille yetkilidirler. Yani yönetim kurulu, anonim ortaklığın yasal temsilcisidir.

Anonim şirketin yönetim kurulu üyelerinin temsil yetkisi alanında ulaşılan Türkçe kaynakların konuyu oldukça dar ele alması ve temsil yetkisi konusunda daha önce yapılmış çalışmaların ise, adeta birbirinin tekrarı mahiyetinde olması alan çalışması aşamasında zorluklarla karşılaşılmasına sebep olmuş, Yargıtay kararları ve doktrindeki görüşlere yer verilerek çalışma konusu zenginleştirilmeye çalışılmıştır. Ülkemizde yönetim kurulu üyelerinin temsil yetkisinin kapsamı ve sınırlandırılması konusunda sıkça problemler yaşanmakta, ortaklığın sorumluluğunun sınırı net olarak çizilememektedir. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı “ultra vires” ilkesini kanun metninden çıkararak bu sorunu çözme yoluna gitmiştir.

Öncelikle, yoğun çalışma temposuna rağmen bu tezin teşekkülünde her zaman yardım ve ilgilerini gördüğüm kıymetli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Nihat TAŞDELEN’e ve beni bugünlere getiren sevgili anneme, kıymetli babama ve aileme;

Teşekkür ederim.

Elazığ Ocak 2009.

Ayfer ÇEÇEN

GİRİŞ

1. KONUNUN ÖNEMİ

Sanayi Devrimi sonrası Avrupa’da ve sonrasında tüm dünyada hızlı bir sermaye birikimi olmuştur. Zaman içinde bu sermaye birikimini kontrol, sevk ve idare mekanizmaları kurulması ihtiyacı doğmuştur. Bu ihtiyaç sonrasında şirketleşme süreci yaşanmıştır. Ekonomik ve ticari faaliyetler alanında etkin olan ticaret şirketleri arasında yer alan anonim şirket tipi, kuruldukları çevrenin ve hatta geniş bir çevrenin ekonomik politik ve sosyal yaşantısında etkileri dolayısıyla diğer şirket türlerinden daha çok önem kazanmıştır.

Büyük bir hızla gelişen endüstrinin ihtiyaç duyduğu sermayeler, doğrudan doğruya bir iş yapma olanağına sahip bulunmayan küçük tasarrufları bünyesinde toplayabilen anonim şirketlerin kurulması yoluyla mümkün olabilmektedir.

Sermayenin binlerce küçük tasarruf sahibinden sağlanması ve dolayısı ile şirket faaliyetinin sonunda elde edilen kardan kişi adedinin artması bu kuruluşlara sosyo-ekonomik değer de kazandırmaktadır.

Batılı bir yazar, anonim şirketler değerlendirirken “modern zamanların buhar ve elektrikten daha kıymetli en büyük icadı olduğuna” değinmiştir¹.

Diğer şirketler gibi, anonim şirketler de kuruluş amaçlarını gerçekleştirebilmek için, üçüncü kişilerle ilişkiye geçmek durumundadırlar. İşte temsil kurumu bu ilişkide kendini gösterir. Şirketler açısından temsil, yapılan işlemle şirketi hak sahibi yapabilme ve borç altına sokabilme olarak tanımlanabilir. Üçüncü kişilerle kurulan bu ilişkiler sonucu; çeşitli hak kategorileri olarak, şirket ortaklarının, şirketin bizzat kendisinin, üçüncü kişilerin ve bazen de kamunun yarar ve zararı doğar. Temsil ilişkisinde bu hak kategorilerinin hangi ilişkide ne ölçüde gözetilmesi gerektiği, özellikle anonim şirketlerde temsil kurumunun ayrıntıları olarak incelenmesi ile mümkün olabilecektir.

Ticari hayatın vazgeçilmezi haline gelen anonim şirketlerin başlıca organları genel kurul, denetim organı ve icra organı olan yönetim kuruludur. Yönetim kurulu, şirketi iç ilişkide ortaklara karşı yönetirken, dış ilişkide de üçüncü kişilere karşı temsil

¹ Escara (Soc.) s. 1 ve (3) No.lu not (Erem, Turgut S. **Ticaret Hukuku Prensipleri**, Yörük Matbaası, İstanbul 1965, s. 137, Dipnot 2’den naklen).

eder. Yönetim kurulu, anonim şirketin kanuni temsilcisidir (TTK madde:317). Bu nedenledir ki ana sözleşmede yazılı mevzu-konu sınırları içinde her türlü işleri ve hukuki muameleleri şirket adına yapmak ve şirket unvanını kullanmak hakkına sahiptir. Ana sözleşmede her ne kadar yönetim hakkını düzenleyici hükümlerin getirilmesi şart değil ise de temsil yetkisinin kimlere verildiğinin açıklanması ve kullanılması usulünün belirlenmesi hususlarının tescil ve ilanı zorunludur. Zira Kanun, temsil yetkisi konusunda üçüncü kişilerin iyi niyetini esas almış ve Kanunda belirtilen sınırlamalar dışındaki sınırlamaların geçersiz olduğunu açıkça belirtmiştir (TTK madde:321/II).

2. KONUNUN İNCELENMESİ

Çalışmamızın konusunu Kanunun 317 v.d. maddelerinde düzenlenmiş olan “anonim şirketlerde yönetim kurulu üyelerinin temsil yetkisi ” oluşturmaktadır.

Dört ana bölümden oluşan çalışmamızın, birinci bölümünde “genel olarak temsil yetkisi” ana başlığı altında, “temsil” kavramı incelenecek ve tanımı üzerinde durulacaktır. Temsil, müessese olarak Türk Ticaret Kanununun yanında Borçlar Kanunumuzda da geniş bir düzenleme alanına sahiptir. Zira Borçlar Kanunumuzun 32–40 maddeleri arasında temsil kurumu düzenlemiş bulunmaktadır. Bu hükümler, temsil ile ilgili genel hükümlerdir. BK. madde: 32–37 yetkiye dayalı temsil ilişkisini, BK. madde 38–39 ise yetkisiz temsil durumunu düzenlemektedir. Borçlar Kanunumuzun 40. maddesi ise, şirket temsilci ve memurları ile tüccar vekilleri hakkındaki hükümleri saklı tutmuştur. Çalışmamızda, konunun daha iyi anlaşılması açısından ve Ticaret Kanunumuzda hüküm bulunmayan durumlarda genel hükümlerin uygulanmasının söz konusu olması nedeniyle Borçlar Kanununda temsilin nasıl düzenlendiği hususu ayrıntılı olarak incelenecektir. Bunu yaparken, temsil kavramı, tanımı, amacı, kapsamı, çeşitleri ve benzer kurumlardan farkları ayrıntılı olarak değerlendirilecektir.

İkinci bölümde, “Ticari Şirketlerde Temsil Yetkisi” ana başlığı altında şahıs ve sermaye şirketlerinde temsil yetkisi anlatılacak, III. bölümde ayrıntılı olarak inceleneceğinden, anonim şirketlerde temsil yetkisi konusuna kısaca değinilecektir.

Üçüncü bölümde, “ Anonim şirketlerde temsil yetkisi” genel olarak belirlenecek ve bu yapılırken, ticaret şirketlerinde temsil yetkisi ve temsile yetki organ üzerinde durulacaktır. Çalışmamızın bu bölümünde anonim şirketlerde temsil yetkisi incelenirken, yönetim kurulunun kanuni temsil organı olması değerlendirilecek ve

ayrıca temsil usulleri, temsil yetkisinin ne şekilde kullanılacağı, anonim şirketle işlem yapma yasağı ve çifte temsil konuları üzerinde ayrıntılı olarak durulacaktır. Ayrıca temsil yetkisinin bölünmesi ve murahhaslara bırakılması konusunda da detaylı bir inceleme yapılacaktır. Temsil yetkisi, esas mukavelede hüküm varsa murahhas üye veya murahhas müdürlere de bırakılabilmesi Kanun gereğidir (TTK madde: 319/2). Bu husus incelenirken temsil yetkisinin tamamen yönetim kurulu üyesi olmayan murahhas müdürlere bırakılıp bırakılmayacağı hususu da araştırılacaktır. Ayrıca “temsil yetkisinin kapsamı ve sınırlandırılması” başlığı altında bu hususun incelenmesi yapılacaktır. Bu kapsam dâhilinde, temsil yetkisinin kapsamı ve temsil yetkisinde geçerli ve geçersiz olan sınırlamalar konusunda bir inceleme ve değerlendirme yapılacaktır. Geçersiz sınırlama kapsamında işlem yapan temsilcinin, yapılan işlemle bağlı olup olamayacağı ve bu işlemden şirketin ne oranda sorumlu olacağı hususları ayrıntılı olarak incelenecektir. Buna paralel olarak geçersiz sınırlandırmaların, üçüncü kişiye etkisi araştırılacak, bu konudaki görüşler değerlendirilecek ve nihayetinde bir sonuca varılacaktır.

Dördüncü ve son bölümde, “ Türk Ticaret Kanunu Tasarısında Anonim Şirketlerde Temsil Yetkisi” ana başlığı altında, tasarının çıkartılmasında etkili olan sebeplere kısaca değinilecektir. Yine aynı başlık altında genel olarak ticaret şirketlerinde temsil yetkisinin tasarıdaki şekli, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile kıyaslanarak incelenecektir. Anonim şirketlerde temsil yetkisine ilişkin 6762 sayılı Kanundaki maddeler ile Tasarıdaki maddeler birer birer kıyaslanacak, yapılan değişiklikler doktrindeki eleştirilerle birlikte değerlendirilecektir. Tasarı’da neden ultra vires ilkesine yer verilmediği hususu üzerinde durulacak ve bu husustaki görüşler değerlendirilecektir. İlkenin kaldırılması sebebiyle, şirketin işletme konusu dışında yapacağı işlemlerin sonuçlarının tasarıda nasıl düzenlendiği hususu araştırılacak ve değerlendirmeler yapılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK TEMSİL YETKİSİ

1. TEMSİL KAVRAMI

1.1. Tanımı

Temsil, serbest iradenin veya kanunun verdiği yetkiye dayanarak bir kimsenin, diğer bir kimse adına hareket etmesi, onun adına geçerli olacak hukuki işlemlerde bulunmasıdır².

Ekonomik hayatın sürekli gelişmesi, uzmanlığın önem kazanması, uluslararası ilişkilerin artması, şahısların bütün hukuki işlemleri bizzat yapmalarını imkânsız kılmış ve böylece “temsil” günümüzde müracaatı neredeyse zorunlu bir hukuki müessese haline gelmiştir. Temsil kurumu hukuksal işlemlerde özellikle sözleşmelerde büyük bir önem taşımaktadır. Bu nedenle BK. madde 32–40 temsil kurumunu düzenlemiş bulunmaktadır. Bu hükümler temsil ile ilgili genel hükümlerdir. BK. madde 32–37 yetkiye dayalı temsili, BK. madde 38–39 ise yetkisiz temsili düzenlemektedir. Borçlar Kanunumuzun 40. maddesi ise şirket temsilci ve memurları ile tüccar vekilleri hakkındaki hükümleri saklı tutmuştur.

Temsil hukuki ve siyasi olmak üzere ikiye ayrılır; vekil, veli ve vasinin birini temsil hukuki temsil örnekleridir, vekâlette vekil temsil yetkisini vekâlet verenin serbest irade beyanından alır ve o nasıl isterse öyle hareket eder, aksi halde yetkisiz temsilci durumuna düşer ve vekâlet verenin onayı olmadıkça vekilin tasarrufları onun adına geçerli olmaz. Veli temsil salahiyetini kanundan alır hangi hallerde velayet hakkının kimlere ait bulunduğu kanunlarda belirlenmiştir³. Velinin, velayeti altında bulunan küçük veya kısıtlı şahıslar adına hukuki tasarruflarda bulunurken nelere riayet edeceği, başka bir ifade ile tasarruf yetkisinin sınırları kanunda belirtilmiştir (MK madde: 339 vd.). Bunlara riayet etmeyen veli, adli takibata uğrar ve hak ettiği müeyyideye çarpılır.

² Reisoğlu, Safa, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 13. Bası, Beta Yayınları, İstanbul 1999, s. 114.

³ MK madde: 342 “(1) Ana ve baba, velayetleri çerçevesinde üçüncü kişilere karşı çocuklarının yasal temsilcisidirler. (2) İyi niyetli üçüncü kişiler, eşlerden her birinin diğerinin rızasıyla işlem yaptığını varsayabilirler...” hükmünü içermektedir.

Kural olarak bir hukuki işlemin hüküm ve sonuçları, o hukuki işlemi yapan kişinin hukuk alanında meydana gelir. Yani doğan hak ve borçlar onun şahsında doğar. Ancak kişiler her zaman hukuki işlemleri bizzat yapacak durumda bulunmayabilirler, ya da yapmak istemezler; o takdirde, bu işlemleri bir temsilci aracılığı ile yaptırabilirler. Temsilin amacı; bir kimsenin hukuki muamele yapabilmesine hukuki ya da maddi engel bulunan hallerde, o kimsenin muamelelerini kolaylaştırmaktır. Bu bakımdan temsil, modern hayatın doğurduğu ihtiyaçların gerektirdiği bir müessese olarak, sosyal ve ekonomik hayatta büyük bir rol oynar⁴.

Doktrinde mevcut veya müstakbel bir kişinin (özel veya tüzel) temsil edilebileceği kabul edilmiştir. Bundan başka sözleşmenin tamamlanmasından sonra temsilcinin bildireceği bir kimse de temsil olunabilir. Ancak ölü temsil edilemez.

Hukuki anlamda temsil, hukuki işlemlerin yapılmasında söz konusudur. Şahsa sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmasında (evlenme, nişanlanma, tanıma, evlat edinme, vasiyet gibi) temsil uygulanmaz. Yine hukuka, ahlak ve adaba aykırı bir eylemi yapan kimse, doğacak sonuçlara da tek başına katlanır, yani temsil yetkisini bahane ederek bu eylemlerin sonuçlarını temsil edilene yükleyemez. Böylece hukukumuz temsil yoluyla hukuka, ahlaka ve adaba aykırı eylemlerde bulunulmasının önüne geçmiştir⁵.

Temsil sadece hukuk alanında değil fakat başka alanlarda da kullanılan bir terimdir. Hukukçu olmayanlar bile bir kimse tarafından yapılması gereken bir işin onun yerine başkası tarafından yapılması halinde, temsil terimini kullanırlar. Örneğin bir hemşirenin hastalığı nedeniyle nöbetine girememesi halinde onun yerine başka bir hemşire arkadaşının nöbette kalması halinde; nöbette kalan hemşirenin diğer hemşireyi temsil ettiği söylenir. Fakat hukukçular, temsil terimini sadece hukuki işlemleri kullanma hususunda kullanırlar. Bununla anlatılmak istenen bir kimsenin yapmak istediği bir hukuki işlemi onun yerine başkasının yapmasıdır⁶.

Bir hukuki işlem temsilci tarafından yapıldığı takdirde daima ve mutlaka üç kişi vardır. Bunlar temsil olunan (yani adına hareket edilen), temsilci (yani temsil olunan

⁴ Renda, Nihat, Onursan, Galip, **Dördüncü Hukuk Dairesinin Emsal Kararları İle Borçlar Hukuku**, Cilt II, Balkanoğlu Matbaacılık Ltd. Şti, Ankara 1973, s. 979–980.

⁵ Karahasan, Mustafa Reşit, **Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Öğreti, Yargıtay Kararları, İlgili Mevzuat**, I. Cilt, Beta Yayınları, İstanbul 2003, s. 366–367.

⁶ Tunçomağ, Kenan, **Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümleri**, C. I, 6. Bası, Sermet Matbaası, İstanbul 1976, s. 397.

yerine ve adına hareket eden) ve üçüncü kişi (yani temsilci ile hukuki işlemde bulunan) dir.

1.2. Amacı

Bu genel açıklamaya ek olarak temsilin kabulündeki amacı aşağıdaki sıralamak mümkündür⁷.

—Masraf ve Zamandan Tasarruf Amacı: Kişinin sözleşmelerini bizzat yapması masrafa ve zaman kaybına neden olabilir. Bu hallerde temsilciye başvuru, bir ihtiyaç olarak orta çıkar.

— Gizli Kalma Amacı: Kişi sözleşmeyi bizzat yapmak sureti ile kamuoyuna çıkmak, diğer tarafla karşılaşmak istemeyebilir. Bu durumda yapmak istediği sözleşmelerde temsilci kullanılabilir.

—Yapılacak Sözleşmenin Uzmanlık Gerektirmesi: Yapılacak sözleşme kişinin bilgisi ve uzmanlığı dışında olabilir. Örneğin finansal kira sözleşmesi koşulları ve hükümleri itibarı ile kira sözleşmesinden oldukça farklı bir sözleşmedir. Bu konuda kapsamlı bir sözleşme yapmak isteyen kişi, bunu bizzat yapmak yerine temsilci kullanılabilir.

1.3. Kapsamı

Temsil yetkisinin kapsamı, temsilcinin temsil yetkisinin sınırları içerisinde hareket edip etmediğinin tayini bakımından büyük bir önem arz eder. Temsil yetkisinin kapsamı, yetkiye temel oluşturan hukuki işlem çerçevesinde belirlenir⁸ (BK. madde: 33/ I). Temsil yetkisi kanundan doğuyorsa yetkinin kapsamını ilgili kanun tayin eder (BK madde: 33/1).

⁷ **Kılıçoğlu**, Ahmet M., **Borçlar Hukuku Genel Hükümleri**, 9.Baskı ,Turhan Kitapevi Ankara 2002, s.132.

⁸ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 13.2.1994 t., 73/103 sayılı bir kararında “Müessil temsil yetkisini, temsil edilen çıkarlarına aykırı bir şekilde kullanırsa, MK. madde:2 anlamında hakkını kötüye kullanması söz konusudur. Diğer taraf, müessilin temsil yetkisini kötüye kullandığını biliyorsa veya bilmesi gerekiyorsa (MK. madde:3), sözleşme temsil edileni bağlamaz. Özellikle, temsil edilen yönünden zararlı sonuçlar doğuran bir sözleşmeyi yapmak yönünden müessil ile diğer tarafın hileli bir anlaşma yapmış olmaları halinde durum böyledir (**Reisoğlu**, a.g.e., s. 120, Dipnot 9’dan naklen).

Temsilciye verilen yetki acaba ne gibi hukuki işlemlerin yapılmasını mümkün kılıyor? İşte bu soruya verilecek cevap, temsilcinin yetki sınırını da tayin etmektedir. Bu esas, vekâlet sözleşmesinden doğan temsil yetkisini düzenleyen BK madde: 388/II' de açıkça ifade edilmektedir. Bu hükme göre, vekile vekâlet görevini yerine getirebilmesi için gerekli yetkiler verilmiş sayılır⁹. Örneğin vekilin, satmak üzere müvekkilinden aldığı gayrimenkul bir malı, hem satmaya hem teslim etmeye yetkili olduğu kabul edilmektedir¹⁰.

Hukuksal işleme dayanan temsilde temsil yetkisinin kapsamını temsil olunan kişi dilediği gibi tayin edebilir. Temsil olunan kişi, bu yetkileri sonradan geri alabilme veya sınırlandırabilme hakkına sahiptir. Temsil olunan kişinin, bu haklardan vazgeçmeye ilişkin olarak yaptığı sözleşmeler mutlak butlanla geçersizdir (BK. madde: 34/f.I). Örneğin, temsil olunan kişi, temsilci ile yaptığı bir sözleşmeyle, ona taşınmazları üzerinde intifa hakkı tesis etmeye ilişkin olarak vermiş olduğu yetkiyi geri almayacağını ya da sınırlandırmayacağını taahhüt edemez. Bu taahhüt hukuka aykırılık nedeni ile BK. madde: 19–20 gereğince batıldır. Buradaki butlan, mutlak butlan türünde bir geçersizliktir¹¹.

Temsil yetkisinin verilmesi bir hukuksal işlem olduğundan, hukuksal işlemin geçerlilik koşullarına tabidir. Daha açık bir ifadeyle, temsil yetkisi ancak hukuka ve ahlaka uygun hukuksal işlemler yapılması için verilebilir. Aksi halde verilen yetki geçersizdir (BK. madde:19–20). Temsilci, hukuka ve ahlaka aykırı bir işin icrası için verilen temsil yetkisine dayanarak yapmış olduğu işlemde sorumludur¹².

Temsil olunan kişi, temsilciye verdiği temsil yetkisinin kapsamını serbestçe belirleyebilir. Ancak bu hak ve özgürlük temsilin yasak olduğu hukuksal işlemlerde geçerli değildir. Yasalarımızda öngörülmuş öyle bazı hukuksal işlemler vardır ki, bunlar

⁹ BK madde:388 “ (1) Vekâlet akdinin şümulü mukavele ile sarahaten tespit edilmemiş ise, taalluk eylediği işin mahiyetine göre tayin edilir. (2) Vekâlet, vekilin tekabül eylediği işin yapılması için icabeden hukuki tasarrufları ifa salahiyetini şamildir. (3) Hususi bir salahiyeti haiz olmadıkça vekil, dava ikame edemez, sulh olamaz, tahkim edemez, kambiyo taahhüdünde bulunamaz, bağışlama edemez, bir gayrimenkulü temlik ya da bir hak ile takyit edemez” hükmünü içerir.

¹⁰ **Tekinay**, Selahattin Sulhi, **Akman Sermet**, **Burcuoğlu Haluk** ve **Altop Atilla**, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 7. Baskı, İstanbul 1993, s.79 vd.

¹¹ **Kılıçoğlu**, a.g.e., s. 138.

¹² **Kılıçoğlu**, a.g.e., s. 138.

temsil kabul etmez. Örneğin; nişanlanma, evlenme, tanıma, evlat edinme, vasiyetname gibi kişiye sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılmasında temsile yer yoktur. Haksız eylemler, ahlak ve adaba aykırı eylemlerde de temsil söz konusu değildir.¹³ Yani haksız eylemde temsil olmaz. Çünkü ana ilke olarak, bir haksız eylem işleyen kimse, bunun hukuki sonuçlarına bizzat katlanmak zorundadır.

Temsilcinin iradesi sakatlanırsa temsil olunan, sözleşmeyi geçersiz kılabilir. Temsilci kötü niyetli ise temsil edilende kötü niyetli sayılır.

2. TEMSİLİN SINIRLANDIRILMASI

2.1. Kişi Yönünden Sınırlandırılması

Temsil yetkisi, belli kişilerle hukuksal işlem yapılmak üzere verilebilir. Temsilci bu belirlenen şahısların dışında biri ile hukuki muamelede bulunmuşsa yetkisiz temsile ilişkin hükümler uygulanır¹⁴.

Temsil yetkisi genellikle bir kişiye verilir; ancak birden fazla kişiye verilmesine engel bir hüküm yoktur. Temsil yetkisi birden fazla kişiye münferiden ya da müştereken kullanılmak üzere verilebilir. Münferiden verilmişse, temsilcilerden her biri ayrı ayrı temsil olunanı temsil edebilirler. Hatta aynı şeyi satmak üzere münferiden atanan temsilciler o şeyi farklı iki kişiye satmışlarsa her iki satım sözleşmesi de geçerlidir ve temsil olunanı bağlar. Müştereken temsilde, temsilcilerin müştereken ve aynı zamanda hareket etme zorunluluğu yoktur. Temsilcilerden birisinin diğerinin rızasını almış olmak şartı ile imza anında hazır bulunması yerlidir. Müşterek temsilcilerden birisinin iradesi fesada uğramışsa temsil olunan sözleşmeyi bozabilir¹⁵.

2.2. Süre Yönünden Sınırlandırılması

Verilen temsil yetkisinin ancak belirli bir süre sonra sonuç doğuracağı veya belli bir süreye değin geçerli olacağı kararlaştırılabilir. Bu yetki erteleyici bir şartın gerçekleşmesine bağlı olarak da verebilir. Temsilci bu zamanların dışında veya şart

¹³ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 138–139.

¹⁴ Karahasan, Genel Hükümler 2003, s. 382.

¹⁵ Renda, Onursan, a.g.e., s. 997.

gerçekleşmeden temsil yetkisini kullanırsa yetkisiz temsile ilişkin hükümler uygulanır. Temsil yetkisi açıkça verilmiş olsa dahi zımnen uzatılması mümkündür¹⁶.

2.3. Konu Yönünden Sınırlandırılması

Temsilciye tüm işlemleri yapma üzere temsil yetkisi verilebileceği gibi yalnızca belirlenen hukuksal işlemlerle sınırlı olarak temsil yetkisi verilebilir. Tek bir iş için verilen temsil yetkisi özel, bütün işlemler için veya belli bazı muameleler için verilen temsil yetkisi genel temsil yetkisidir¹⁷. Belli bazı durumlarda genel temsil yetkisi yeterli olmayıp, ayrıca özel yetkide aranmaktadır¹⁸. Buna örnek olarak; dava açmak¹⁹, sulh olmak uyuşmazlığın hakemler eliyle çözülmesi vb. verilebilir²⁰.

2.4. Biçim Yönünden Sınırlandırılması

Eğer temsilci, irade bildirimini ancak belli bir biçimde örneğin yazılı olarak yapmak üzere yetkili kılınmış ise, temsilcinin bu biçime uyması gerekir ki, onun yetkisi biçimle sınırlandırılmış demektir²¹.

¹⁶ Renda, Onursan, a.g.e., s.997.

¹⁷ Bkz., Aşağıda s. 19.

¹⁸ Tunçomağ, a.g.e., s.414.

¹⁹ Genel bir vekâletname vekile dava açma yetkisini vermez. Vekilin dava açabilmesi için ya umumi vekâletnamesinde buna ilişkin özel bir yetki ya da vekile özel bir dava vekâletnamesi verilmelidir.

²⁰ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 11.5.1982 t., E. 4134, K. 4259 sayılı bir kararında “ Takip sulh hukuk hâkimliğinin 6. 12. 1978 tarihli ilamına müstenit olup, 23. 12. 1981 tarihinde takibe geçilmiştir. Borçlu karardan sonra yeni kira sözleşmesini düzenlediğini, kira parasını muntazam ödediğini beyanla itiraz etmiştir. Alacaklı kira sözleşmesindeki imzanın vekile ait olduğunu kabul etmekle birlikte beraber kira sözleşmesindeki imzanın vekile ait olduğunu belirtmekle beraber kira sözleşmesi yapması hususunda vekâletnamede bulunmadığından sözleşmenin geçerli olmayacağını ileri sürmüştü, mercice de bu beyana itibar olunarak itiraz edilmiştir. Umumi vekilin kira sözleşmesi düzenlemesi için özel yetkiye sahip olması gerekmez. Dayanak ilam 6. 12. 1978 tarihli olup yeni kira sözleşmesi 13.11. 1979 tarihinde düzenlenmiş, o tarihten bu yana kira bedelleri muhtelif defalar artırılmak suretiyle ödenmiş, aradan uzun zaman geçtikten sonra 23. 12. 1981 tarihinde takibe geçilmiştir. Bu duruma göre yeni bir akit yapıldığının ve bu akittin geçerli olduğunun kabulü ile borçlunun itirazının kabulüne karar verilmesi gerekirken, reddi isabetsiz, temyiz itirazları yerindedir” sonucuna varmıştır (**Karahasan**, Genel Hükümler 2003, s. 383, Dipnot 328’den naklen).

²¹ **Karahasan**, Genel Hükümler 2003, s. 384.

3. TEMSİLİN ÇEŞİTLERİ

3.1. Sonuçlarına Göre Temsilin Çeşitleri

3.1.1. Dolaylı (Vasıtalı) Temsil

Dolaylı temsilde, bir kimsenin kendi adına başkası hesabına işlem yapması söz konusudur. Yani bir kişi, dolaylı temsil yetkisine dayanarak, dolaylı temsil edilen hesabına olduğu halde kendi adına bir üçüncü kişi ile hukuksal işlem yaptığında dolaylı temsil vardır. Yapılan hukuki işlemin sonuçları önce kendi adına işlem yapan temsilci için doğar. Şu var ki, temsilci üçüncü kişiden edindiği hakları ve borçları iç ilişki de (borcun nakli ve alacağın temliki yollarından biriyle) kendisi için işlem yaptığı kimseye geçirmekle yükümlüdür (BK. madde:32/2,3). Diğer bir deyimle, dolaylı temsilde, yapılan hukuki işlem önce temsilcinin hukuki alanında doğar daha sonra ikinci bir işlemle, yani alacağın temliki ve borcun nakli yoluyla temsil edilene geçer²². Buna en güzel örnek BK. madde: 416’da düzenlenen komisyonculuktur. Gerçekten komisyoncu, başkası hesabına, fakat kendi adına mallar ve kıymetli evrak satmayı ve satın almayı üzerine almış kimsedir²³.

Dolaylı temsilin yararı, temsil edilen kişinin gizli kalmasını sağlamasında görülür²⁴. Dolayısı ile temsilde temsil olunan, daima arka planda kalır ve temsilcinin iş ve kredi imkânlarından yararlanır²⁵.

²² **Esener**, Turhan, **Salahiyete Müstenit Temsil**, Ankara 1961, s.56–67.

²³ **Yavuz**, Cevdet, **Türk İsviçre ve Fransız Medeni Hukuklarında Dolaylı Temsil**, İstanbul 1983, s. 22.

²⁴ **Renda**, **Onursan**, a.g.e., s. 981.

²⁵ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu dolaylı temsile ilişkin bir kararında; ““Kira mukavelesi doğrudan doğruya davacı Josef ile akdedilmiş ve akdin başkası hesabına yapılmış olduğunun sonradan anlaşılması, kendi namına hareket etmiş olan davacının akid sıfatı ile açtığı davanın rüyetine mani bulunmamış ve mümessil akdi yaparken sıfatını bildirmediği takdirde akdin hakları ile borçlarının kendisine ait olacağı BK. nun 32 inci maddesi hükmü icabından bulunmuş olmasına göre Özel Daire ilamında belirtilen bozma sebebi varit ve bu ilam hükmüne uyulmak lazım iken aksine yazılı bazı düşüncelerle evvelki hükümde ısrar edilmesi yolsuz bulunduğu son hükmün dahi bozulmasına ekseriyetle” karar verilmiştir (YHGK. 18.III.1953, 6, 9–11, bkz., **Tunçomağ**, a.g.e., s. 400).

3.1.2 Doğrudan (Vasitasız) Temsil

Anonim şirketlerde daha çok doğrudan temsil söz konusu olduğundan bu temsil çeşidi üzerinde biraz daha ayrıntılı duracağız.

Borçlar Kanununun 32–39 maddelerinde doğrudan temsil düzenlenmiştir. Bu tür temsilde temsilcinin yaptığı hukuki işlemlerin hüküm ve sonuçları, ikinci bir işleme gerek olmaksızın, doğrudan doğruya temsil olunana geçer²⁶. Doğrudan temsil işleminde alacağın nakli ya da borcun temliki müesseselerine ihtiyaç yoktur. Zira bu temsil türünde temsilcinin yaptığı işlemin hüküm ve sonuçları doğrudan doğruya temsil edilen kişinin hukuki sahasına geçer ve temsilci bu işlemde dolayı ne bir hak kazanır ne de borç altına girer. Bu nedenle bu temsil türüne vasitasız temsil de denir²⁷. Bu temsil türü ile ilgili BK. madde: 32/I “ Akdi yapar iken mümessil, sıfatını bildirmedığı takdirde akdin alacak ve borçları kendisine ait olur” hükmün içerir.

Doğrudan doğruya temsilden söz edebilmek için, temsilcinin temsil yetkisine haiz olması ve temsil olunan kişi adına hareket etmesi gerekir.

3.1.2.1. Doğrudan (Vasitasız) Temsilin Şartları

3.1.2.1.1. Temsil Olunan Adına Hareket

Hukuksal işlemin temsil olunan adına yapılabilmesi için, öncelikle temsilcinin işlemde de başkası adına hareket ettiğini bildirmesi gerekir ki, buna açıklama ilkesi denir²⁸. BK. madde: 32 “ Salâhiyettar bir mümessil tarafından diğer bir kimse namına yapılan akdin alacak ve borçları o kimseye intikal eder” hükmünü içerir. Başkası adına hareket, yapılan işlemin hak ve borçlarının, bir başkasının (temsil olunan kişinin) hukuk alanında doğmasıdır. Temsilci, hukuksal işlemi yaparken bir başkası adına değil de kendi adına hareket ederse, yapılan hukuksal işlemde doğan hak ve borçlar da kendisinin olur²⁹.

²⁶ Renda, Onursan, a.g.e., s.981.

²⁷ Tunçomağ, a.g.e., s. 401.

²⁸ Karahasan, Genel Hükümler 2003, s. 371.

²⁹ “ Temsil belgesi, ancak temsil yetkisini sağlar. Temsil edilenin hak kazanması ya da borç altına girmesi, temsilcinin bu yetkiyi kullanmasına, sözleşmenin sonuçlarını temsil edilen yöneltmeyi

BK madde 32/II, c. 2' de açıklama ilkesine iki istisna getirilmiştir: Temsilci ile sözleşme yapan kimse bir temsil ilişkisinin bulunduğu durumdan anlar (evli bir bayanın ev idaresine ilişkin tasarrufları bu duruma örnek olarak gösterilebilir)³⁰ veya bunlardan biri ya da öteki ile sözleşme yapmak kendisi için önemli değilse (örneğin bir hizmetçinin bir mağazadan patronu için bazı mallar satın alması halinde, işlem açık veya zımni olarak patron adına yapılmamış olsa bile, teslim ile mülkiyet doğrudan doğruya patrona geçer), sözleşmeden doğan hak ve borçlar temsil edilenin olur³¹. Taşınmaz mülkiyetinin devri borcunu yükleyen sözleşmelerde bu iki istisna uygulama alanı bulmaz³².

3.1.2.1.2. Temsil Yetkisinin Bulunması

Temsilcinin temsil edilen adına hukuksal işlemlerde bulunabilmesi için, bu konuda yetkili kılınmış olması gerekir ki, buna temsil yetkisi denir. Temsil yetkisi, temsil olunanın, temsilciye varması gerekli bir irade bildirimine dayanan tek yanlı bir hukuksal işlemle verilir. Sonuçlarını doğurması için bildirim yeterlidir, ayrıca

istememesine, temsil edilen adına ve hesabına davranmış olmasına bağlıdır...” (Karahasan, Genel Hükümler 2003, s. 371, Dipnot 317’den naklen)

³⁰ KARAHASAN’ın haklı olarak belirttiği gibi hal ve şartların yorumunun söz konusu olabilmesi için, sözleşmenin lafzına göre, sözleşmeyi yapan kimsenin kendi adına mı, yoksa doğrudan doğruya temsilci sıfatıyla mı davranmış bulunduğu konusunda şüphe bulunmalıdır. Sözleşmenin açık lafzından, sözleşmenin temsilci sıfatıyla değil de, kendi adına yapıldığı kesinlikle anlaşılabilirse, hal ve şartlardan, temsil ilişkisinin çıkartılıp çıkartılmayacağını araştırmaya gerek yoktur. Yargıtay uygulamasının da bu yönde olduğunu söyleyebiliriz (Karahasan, Mustafa Reşit, **Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler Notlandırılmış Yasa Maddeleri ve Yargıtay Kararları**, Beta Yayınları, III. Cilt, İstanbul 2004, s. 671).

³¹ 11. HD. 1.3. 1979 t., E. 335, K. 990 sayılı bir kararında “ Temsile ait Borçlar Kanununun 32. maddesindeki genel hükme göre, yetkili bir mümessil tarafından diğer bir kimse adına yapılan akdin alacak ve borçları, o kimseye intikal eder. Akdi yapan yaparken mümessil sıfatını bildirmedığı takdirde, akdin alacak ve borçları kendisine ait olur. Şu kadar ki kendisi ile akdi yapan kimse bir temsil münasebeti mevcut olduğunu halden istidlal eder ise akdin hakları ve borçları temsil olunan kimseye ait olur” sonucuna ulaşmıştır. (bkz. dip not metni 319.b, Karahasan, Genel Hükümler 2003, s. 372)

³² Karahasan, Genel Hükümler 2003, s. 375.

temsilcinin kabulüne gereksinim yoktur. Hazır olmayanlar arasında irade bildiriminin temsilcinin egemenlik alanına girmesi ile temsil ilişkisi kurulmuş olur³³.

Temsil yetkisini vermeye ilişkin hukuksal işlemin geçerliliği, kural olarak, hiçbir biçime bağlı tutulmamıştır. Temsilcinin yapması söz konusu işlemin geçerliliği özel bir şekle bağlı olsa dahi temsil yetkisinin verilmesi herhangi bir şekil şartına bağlı değildir³⁴.

Temsil yetkisi veren kişinin fiil ehliyetine sahip olması gerekir. Temsil olunan kimse sınırlı ehliyetsiz (sezgin küçük ve kısıtlı) ise temsil ilişkisinin kurulabilmesi için yasal temsilcinin icazetine ihtiyaç vardır (MK. madde: 16). Aksi halde temsilcinin temsil olunan adına yaptığı işlem askıda hükümsüzdür. Ayırtım gücünden yoksun olanın (tam ehliyetsizin) verdiği temsil yetkisi ise, geçerli sonuç doğurmaz (MK. madde: 15). Temsil olunanın temsil yetkisi verirken iradesi yanılma, aldatma ya da korkutma sonucunda sakatlanırsa, temsil yetkisi geçersiz kılınabilir³⁵.

Ayrıca belirtelim ki, temsil ilişkisinin kurulabilmesi için temsilcinin fiil ehliyetine sahip olması gerekli ve yeterlidir.

³³ **Karahasan**, Genel Hükümler 2003, s. 376.

³⁴ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 22. 12. 1967 t., E. 8206, K. 10484 sayılı bir kararında “ Bir hukuki işlem kural olarak, o işlemde doğan haklar ve yükümlülükler ancak işlemde bulunanı bağlar. Fakat çok kere hukuki veya maddi engellerin varlığı halinde bir kimsenin kendi ihtiyacı için zorunlu olan hukuki işlemi bir temsilci eliyle yaptırması kabul edilmiştir. Sosyal ve ticari hayatın ileri derce de gelişmesidir ki temsil müessesesi vekâletten bağımsız olarak yasamıza girmiş bulunmaktadır. Tek taraflı ve yönetilmesi gerekli bir irade açıklaması ile temsil olunan tarafından mümessile temsil yetkisinin verilmesinin sonucu olarak temsil olunan ile mümessil arasında bir hukuki ilişki doğar. Bu hukuki ilişkinin yani temsil yetkisinin, şekli hakkında Türk-İsviçre Borçlar Yasasında bir hüküm yoktur. Esasen temsil yetkisini bir şekle bağlı tutmak temsil yetkisinin; Borçlar Yasasınının 34. maddesinin 1. fıkrası uyarınca her zaman ve hiçbir şekle bağlı olmaksızın ref edilebilir karakteri ile kabili değildir. Bu bakımdan mümessilin yapacağı akit, özel bir şekle tabi olsa bile temsil yetkisi yine şekilsiz olarak verilebilir; zira şekle bağlı olan muameleyi mümessil ile üçüncü kişi yapacaktır; hâlbuki temsil mümessil ile temsil olunan arasında bir hukuki münasebettir. Nitekim temsil yetkisinin zimni olarak devredilebilmesi hususu da temsil yetkisinin, temsilin yapıldığı muamelenin bir cüzü olmadığına ve bağımsız bir nitelik taşıdığına delil olarak gösterilebilir...” sonucuna varmıştır (bkz., **Karahasan**, Genel Hükümler 2003, s. 379–380).

³⁵ **Karahasan**, Genel Hükümler 2003, s.380.

3.1.2.2. Dolaylı ve Doğrudan Temsilin Karşılaştırılması

Doğrudan temsil ile dolaylı temsili kıyaslamak gerekirse;

— Doğrudan temsilde temsil edilenin gizli kalması gibi bir durum söz konusu olamaz, bu nedenle de dolaylı temsilde gizlilikten doğan sakıncaları ortadan kaldırır.

— Doğrudan temsil daha yapaydır. Bu temsil çeşidi her yerde hukuki gelişmenin daha ileri dönemlerinde meydana çıkmıştır. Bu nedenledir ki, özel hukuka dair eski yasalarda doğrudan temsile ilişkin hükümler çok azdır³⁶.

Temsilci tarafından yapılan bir sözleşmenin alacak ve borçlarının temsil edilene geçebilmesi için her şeyden önce temsil yetkisinin geçerli olması gerekir; bunun için de³⁷;

Temsilcinin mümeyyiz olması gerekir. Ancak tam ehliyetli olması gerekmez. Çünkü temsilci temsil olunan adına hareket etmekte ve ona yetkiyi temsil olunan vermektedir.

Temsil yetkisinin bulunması aranır. Temsil olunanın temsilciye verdiği temsil yetkisi yasaya veya bir hukuki işleme dayanır. Temsil yetkisi olmadan temsilcinin yaptığı işlem, iç ilişkide, temsil edilen için geçerli olmaz. Fakat temsil olunanın yapılan işleme icazet vermesi her zaman mümkündür.

*Temsil olunan adına hareket etmesi lazımdır (Açıklama ilkesi)*³⁸, temsilci giriştiği muamelelerde kendisi adına değil de temsil olunan kişi adına hareket ettiğini üçüncü kişiye (muamelede bulunduğu kişiye) bildirmekle yükümlüdür³⁹.

3.1.2.3 Temsilcinin Kendi Kendisi ile Sözleşme Yapması

Kural olarak bir kimse, ancak kendi iradesi ile kendi kendisini borç altına sokabilir ve hak kazanabilir. Bunun için koşullara göre bazen açık bazen de kapalı irade açıklamasında bulunması gerekir. Hukuki işlemlerin büyük çoğunluğu sözleşmelerdir.

³⁶ Tunçomağ, a.g.e., s. 397–420.

³⁷ Renda, Onursan, a.g.e., s.1008–1009.

³⁸ Tunçomağ, a.g.e., s.397–420.

³⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz., yukarıda s. 11 vd.

Sözleşmenin kurulması için iki farklı kişinin birbirine yöneltecekleri karşılıklı iki irade açıklamasında bulunmaları şarttır⁴⁰.

Sözleşme yapmak isteyen taraf kural olarak, kendi iradesini açıklar. Bunun istisnası temsil kurumudur. Çünkü temsilde, temsilci temsil edilen adına başkaları ile sözleşme yapmaktadır. Acaba temsilci, temsil edilenin yapılmasını istediği sözleşmeyi bizzat kendisi ile yapabilir mi? Durumu bir örnekle somutlaştırmak gerekirse; Temsil olunan kişi, maliki olduğu bir konutu kiralamak ve kira bedellerini kiracılardan tahsil etmek ile yetkilendirdiği temsilci acaba konutu temsil olunan adına kendisi kiralayabilir ve ödemesi gereken kira bedelini yine temsil olunan adına kendi kendisinden tahsil edebilir mi? Sorunun cevabı olumlu yanıtlandığında temsilci kendi kendisi ile kira sözleşmesi yapmak konusunda bir icap beyanında bulunacak, yine kendisi bu icap beyanına karşı bir kabul açıklamasında bulunacaktır. İşte, ‘bir sözleşmenin kurulmasında icap beyanı ile kabul beyanda bulunan tarafın aynı kişi olduğu hukuki işleme “temsilcinin kendi kendisi ile yaptığı işlem” denir⁴¹. Temsilci kendi kendisi ile işlem yaparken, kendi iradesini hem müvekkili hem de kendi adına açıklamaktadır⁴². Yani kira sözleşmesinde görünüşte tek bir kişi vardır, ancak bu tek kişiden kaynaklanan karşılıklı iki irade açıklaması vardır⁴³.

Medeni Kanun’un bazı hükümlerinde yasal temsilcinin kendi kendisi ile işlem yapmasına ilişkin özel düzenlemeler vardır⁴⁴. Ancak temsilin düzenlendiği BK. madde: 32 ve devamı hükümlerinde temsilcinin kendi kendisi ile sözleşme yapmasına ilişkin bir kurala rastlanmamaktadır.

⁴⁰ **Ulusoy**, Erol, **Anonim Şirketlerde Şirketle İşlem Yapma Yasağı ve Çifte Temsil**, Yetkin Yayınları, Ankara 2005, s.26.

⁴¹ **Ulusoy**, a.g.e., s. 28.

⁴² SAYMEN haklı olarak, BK. madde:116 da düzenlenen alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesinin temsilcinin kendi kendisi ile işlem yapmasından farklı olduğunu bildirmektedir. Bunun içinde, kiracının kiralananı devralması ile kira sözleşmesinin sona ermesini göstererek, alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesinde, sözleşmenin kurulduğu anda iki şahsın bulunduğunu, ancak daha sonra herhangi bir sebeple birbirine zıt olan hak ve borçların aynı şahısta toplandığını açıklamaktadır. Oysa temsilcinin kendi kendisi ile işlem yapmasında baştan itibaren iki ayrı hak ve borç sahibi vardır ve sözleşme sona erinceye kadar bu ikilik devam eder (**Saymen, Bir Tek Şahsın Akdin İki Tarafını Teşkil Edebilmesi Meselesi**, Ebül’ula Mardin’e Armağan (1994), s. 1083; **Ulusoy**, a.g.e., s. 28, Dipnot 4’ten naklen .).

⁴³ **Ulusoy**, a.g.e., s. 27–28.

⁴⁴ Bkz., MK. madde: 345, 426/3 ve 463/7.

Türk ve İsviçre Hukuklarında her ne kadar temsilcinin sözleşmeyi kendi kendisi ile yapmasını yasaklayan açık bir hüküm yoksa da, öğreti ve uygulamada, kural olarak temsilcinin akdi kendi kendisi ile yapamaması kabul edilmektedir. Ancak buna da istisnalar getirilmiş ve temsilcinin kendi kendisi ile yaptığı sözleşmeye rıza gösterilmiş, icazet verilmiş veya temsil edilen kişi için bir zarara uğrama tehlikesi yoksa⁴⁵ sözleşmenin geçerliliği kabul edilmektedir⁴⁶.

Daha açık bir anlatımla, temsilcinin kendi kendisi ile sözleşme yapması yasaktır. Yasağa rağmen temsilcinin kendi kendisi ile yaptığı sözleşme askıda hükümsüzdür. Temsilcinin sonradan vereceği onay bu sözleşmeyi geçerli kılar ve yine temsil edilenin menfaatlerin çatışması nedeni ile zarara uğraması tehlikesinin bulunması temsilcinin kendisi ile yaptığı sözleşmeyi hükümsüz kılar. Ancak istisnai olarak temsilciye bu konuda özel yetki verilmişse ya da, sözleşmenin niteliği itibarı ile temsil edilenin zarara uğraması tehlikesi yoksa temsilci kendi kendisi ile sözleşme yapabilir⁴⁷.

Bu duruma örnek olarak bir anonim şirket müdürü, kendi emrinde çalışan şirketin bir ticari mümessiline talimat vererek, şirketin alacaklarının teminat olarak kendine temlikini sağlarsa bu olaya temsilcinin kendi kendisi ile sözleşme yapmasına ilişkin kurallar uygulanır.

Şirket temsilcisinin kendisi ile ve kendi yararına sözleşme yapması, kendi borcu için temsilci olduğu şirketi borç altına sokabilmesi⁴⁸, ancak açık yetki veya onay verilmesi durumunda geçerlidir⁴⁹.

⁴⁵ Federal Mahkemenin kökleşmiş içtihadına göre, temsilcinin temsil edilen adına, kendi kendisi ile bir sözleşme yapabilmesi, temsil edilenin çıkarları ile temsilcinin çıkarları arasında bir çatışma olmamasına ve böylece temsilcinin temsil edilenin zararına çıkar sağlaması tehlikesi bulunmamasına bağlıdır. Bu nedenle, temsil edilenin açık izni olmaksızın, örneğin piyasa ya da borsa fiyatı olmayan veya satışa tahsis edilmemiş malları, temsilcinin kendi kendisine satması, temsil edileni bağlamayacaktır. Bununla birlikte, temsilcinin, şartları olmadan kendi kendisiyle yaptığı sözleşme büsbütün hükümsüz ve sonuç yaratmayan bir işlem değildir. Temsil edilen yapılan işlemi sonradan onaylarsa, sözleşme bütün sonuçlarını doğuracaktır (**Karahasan**, Genel Hükümler 2004, s. 672–673).

⁴⁶ **Feyzioğlu**, Fevzi, **Borçlar Hukuku Genel Hükümleri**, Cilt 1, İstanbul 1976, s. 417 vd.

⁴⁷ **Karahasan**, Genel Hükümler 2004, s. 700

⁴⁸ PORTMAN, temsilcinin, kendi kendisiyle işlem yapmasının tek başına hakkın kötüye kullanılmasını oluşturmayacağını, bu nedenle böyle bir işlemin prensip olarak geçerli olacağını savunur Ancak temsilci iyiniyet kurallarını ihlal ederek temsil edilenin çıkarlarına aykırı hareket edip kendi kendisiyle işlem yaparsa, temsil edilenin korunabilmesi için, işlem hakkının kötüye kullanımı olarak nitelendirilip geçersiz

3.2. Kaynağına Göre Temsilin Çeşitleri

3.2.1. Rızai (İradi/ Akdi) Temsil

Bir kimsenin, kendisini temsil etmesi için bir şahsa rızası ile verdiği yetkiye rızai temsil yetkisi denir. Borçlar Kanunumuzun düzenlemiş olduğu temsil, hukuki işleme dayanan (iradi) temsildir⁵⁰.

Hukuksal işleme dayanan temsilde temsil yetkisi, temsil olunan kişinin iradesinden doğar. Bu nedenle bu temsil türüne rızai ya da iradi temsil denilmektedir.

Rızai temsil yetkisi, temsil olunacak kimsenin kural olarak tek taraflı ve temsilci olacak kimseye yönelteceği bir irade beyanı ile verilir. Bu beyan temsilciye yöneltilmesi ile hüküm ifade eder. Temsilcinin bu beyanı kabul etmesi gerekli olmayıp, hatta kendisine ulaşan bu beyanı öğrenmesi de gerekli değildir. Rızai temsil yetkisinin verilmesinde kural olarak hiçbir şekil şartı aranmazken yetkiyi verenin tam ehliyetli olması gereklidir⁵¹.

3.2.2. Yasal (Kanuni) Temsil

Temsil yetkisinin yasadaki kaynaklandığı hallerde yasal temsilden söz edilir. Burada temsil yetkisi ve kapsamı yasa tarafından düzenlenmiştir. Yasal temsilci; temsil yetkisini temsil olunanın iradesinden alamamaktadır. Mesela veli, velayet altındaki küçüğün temsilcisidir. Ancak bu temsil yetkisi velayet altındaki küçüğün velisine verdiği iradi bir yetkiden doğmaz. Bu yetkiyi veliye yasa vermektedir. Bu nedenle velinin velayet altındaki küçük adına hukuksal işlemler yapmasında temsil yetkisinin varlığını değil, velayet hakkına sahip olduğunu kanıtlaması yeterlidir⁵². Tam ehliyetsiz ve sınırlı ehliyetsizler, mallarının yönetimi ve kişisel ihtiyaçları için gerekli satım, kira, eser sözleşmeleri ve benzer hukuki işlemleri ya hiç yapamazlar veya sınırlı olarak

kabul edilecektir. Yazara göre, temsilci temsil edilenle arasında çıkar çatışması olmasına rağmen kendi kendisiyle sözleşme yaparsa, bu sözleşme prensip olarak geçersiz olacaktır. Ancak temsil edilen tarafından verilecek icazet işlemi en başından itibaren geçerli hale getirecektir (**Portmann, Rolf, Das Selbstkontrahieren des Vetreters, Diss Zürich** 1941 s. 87).

⁴⁹ **Karahasan**, Genel Hükümler 2004, s. 702.

⁵⁰ **Kılıçoğlu**, a.g.e., s. 157–158.

⁵¹ **Tekinay-Akman-Burcuoğlu-Altıp**, a.g.e., s. 192.

⁵² **Kılıçoğlu**, a.g.e., s. 157;

yapabilirler. Bu nedendir ki adı geçen işlemleri adlarına yapacak bir temsilciye duydukları ihtiyaç kanun gereğidir⁵³.

Tüzel kişilerde, tüzel kişiyi temsil eden yetkili organlarıdır. İlgili organ temsil yetkisini, tüzük veya vakıf senedinden almaktadır. Organlar diğer temsilcilerden, tayin şekilleri ve tüzel kişileri (organ olarak yaptıkları haksız filleri de dâhil) bütün filleri ile sorumluluk altında bıraktıklarından⁵⁴ diğer temsilcilerden ayrılırlar⁵⁵. Şu halde geniş anlamda yasal temsil terimi, yalnız bir yasa hükmüne dayanan değil, fakat bizzat temsil olunanın iradesinden doğmayan bütün temsil ilişkilerini içine almaktadır, burada eksik işlem ehliyeti temsilci tarafından tamamlanan kişiler söz konusudur⁵⁶.

Yasal temsilcinin yapmak hakkına haiz bulunduğu işlemleri kural olarak temsil edilen tek başına yapamaz. İstisnai olarak aynı işlemleri bizzat temsil olunan da yapabilir.

3.3. Konusuna Göre Temsilin Çeşitleri

3.3.1. Aktif Temsil

Temsilci temsil olunan adına irade beyanında bulunma yetkisine haiz ise bu tür temsil ilişkisine aktif temsil denir⁵⁷. Temsil kanuna veya hukuki bir muameleye dayanabilir. İşte kanuna veya hukuki muameleye dayanan temsil yetkisine göre temsilci sadece beyanda bulunmaya yetkili ise burada aktif temsil söz konusudur⁵⁸.

⁵³ **Tunçomağ**, a.g.e., s. 398.

⁵⁴ Yasal temsil organı olan yönetim kurulunun üçüncü kişilerle yaptığı işlemlerde meydana gelen haksız fiillerden anonim şirketin mesul olacağı Kanunun 321. maddesinin 5. fıkrasında düzenlenmiştir.

⁵⁵ **Özsunay**, E., **Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler**, 3. Baskı, İstanbul 1974, s. 61.

⁵⁶ **Tunçomağ**, a.g.e., s. 398.

⁵⁷ **Eren**, a.g.e., s. 451.

⁵⁸ Yani aktif temsilde mümessil, temsil olunan kimse namına herhangi bir irade beyanında (icap, kabul, fesih gibi) bulunmaktadır.

3.3.2. Pasif Temsil

Bazı temsil ilişkilerinde temsilci temsil olunan adına iradesini beyan edemez⁵⁹. Temsilci sadece temsil olunan adına kendisine yöneltilen beyan ve tasarrufları kabul eder. Bu temsil türüne ise pasif temsil denir⁶⁰.

3.3.3. Özel (Hususi) Temsil

Temsil yetkisi, temsilciye tek (münferit) bir hukuki muamele veya fiilin icrası için verilmişse buna özel temsil yetkisi denir⁶¹. Örneğin temsil olunanın temsilciye sadece satın alma yetkisi vermesi halinde özel temsil yetkisi söz konusudur.

3.3.4. Genel (Umumi) Temsil

Temsil salahiyeti bir kısım ya da bütün işlerin ifası için verilmişse⁶² buna da genel temsil yetkisi denir⁶³.

3.4. Temsilcinin Yetkisine Göre Temsilin Çeşitleri

Üçüncü kişi ile akit yapan temsilcinin böyle bir işlemi başkası adına ve hesabına yapma yetkisinin bulunup bulunmamasına göre temsil; yetkili temsil ve yetkisiz temsil olarak ikiye ayrılır.

⁵⁹ Okur, İrfan, **Anonim Şirketlerin Temsili ve Temsil Yetkisinin Kapsamı**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1991, s. 7-8.

⁶⁰ Pasif temsilde mümessil bir irade beyanında bulunamaz, sadece mevcut bir beyanı, temsil ettiği kimse adına kabule yetkilidir. Örneğin; bir acentenin, satılan malın ayıplarına ilişkin yapılan ihbara muhatap olabilmesi gibi.

⁶¹ Renda, Onursan, a.g.e., s. 984.

⁶² Renda, Onursan, a.g.e., s. 984.

⁶³ Yargıtay 11. HD. 11.5.1988 t., 4134 E., 4259 K. sayılı bir kararında “ Umumi vekilin kira sözleşmesi düzenlemesi için özel yetki gerekmez. Takip dayanağı ilamdan sonra vekil aracılığıyla yeni kira sözleşmesi düzenlenmiş, kira paraları birçok kez artırılarak ödenmiş ve uzun süre geçtikten sonra takibe geçilmiş olmakla geçerli yeni bir sözleşme yapıldığının kabulü gerekir” sonucuna varmıştır (Tam metin için bkz., KARAHASAN, Genel Hükümler 2004, s. 678).

3.4.1. Yetkili Temsil

Borçlar Kanunumuzun 32–37. maddeleri arasında düzenlenen temsil, yetkili temsildir. Bir kişi, bir başka kişi adına işlem yapma yetkisini yasadan veya temsil olunanın irade beyanından alır. Birinci halde dar anlamda yasal temsil yetkisinden; ikincisinde rızai temsil yetkisinde söz edilir ve her iki temsil türü de yetkili temsile örnektir. Temsil olunanın yapılan işleme, önceden veya sonradan rıza göstermesi önemli değildir. Önemli olan yapılan işleme onay verilmesidir.

Yetkili temsilden söz edebilmek için⁶⁴; Temsil olunan kişinin, temsil yetkisini verdiği anda medeni haklarını kullanma ehliyetine sahip bulunması⁶⁵, temsil yetkisinin verilmesinde muvazaa bulunmaması⁶⁶ ve temsil olunan kişinin, temsil yetkisini verdiği sırada iradesinin fesada uğramamış olması zorunludur.

3.4.2. Yetkisiz Temsil

3.4.2.1 Genel Olarak

Bir kimsenin yasal ya da rızai temsil yetkisi bulunmadan, başkası adına hareket etmesine yetkisiz temsil; bu şekilde hareket edene de yetkisiz temsilci denir. Temsil yetkisinin bulunmaması, hiç verilmemiş olmasından, yapılan muamelenin mevcut bir temsil yetkisi dışında kalmasından veya önceden mevcut bir yetkinin sona ermiş olmasından ileri gelebilir⁶⁷.

Bir kimsenin yetkisi olmadan başkası adına yaptığı hukuki işlem temsil olunan kişi için doğrudan hüküm ifade etmez. Temsil olunanın yetkisiz temsile dayanan işlemle bağlı olmaması mutlak bir kural değildir. Yasa temsil olunan kişiye işleme icazet verme

⁶⁴ Renda, Onursan, a.g.e., s. 1009.

⁶⁵ Temsil yetkisi bir hukuki işlem ile verilir. Temsil olunan temsil yetkisini verdiği sırada sınırlı ehliyetli ise kanuni temsilci icazet verinceye kadar işlem askıda hükümsüzdür. Temsil olunan tam ehliyetsiz ise verilen temsil yetkisi geçersizdir.

⁶⁶ Temsil olunan kişi, temsil yetkisini üçüncü kişileri temsil yetkisinin varlığı hususunda yanıltmak amacı ile vermişse, verilen temsil yetkisi muvazaa nedeniyle geçersizdir. Eğer temsil yetkisi üçüncü kişilere bildirilmişse artık temsil olunan yapılan işlem ile bağlıdır, muvazaayı ileri sürerek işlemin hükümsüzlüğünü isteyemez.

⁶⁷ Oğuzman, M. Kemal, Öz, M. Turgut, **Borçlar Hukuku Genel Hükümleri**, 5. Baskı, İstanbul 2006, s. 189.

olanağı tanımıştır. İcazet, yenilik doğurucu bir hakkın kullanılması mahiyetinde olduğundan temsil olunan kişi, işleme verdiği icazetle temsilcinin yaptığı hukuksal işleme yapıldığı tarihten itibaren etkili olmak üzere geçerlilik tanımaktadır. Yenilik doğuran diğer tüm işlemler gibi icazetten de dönülemez⁶⁸. O halde icazet var olmayan temsilin yerini tutar ve sözleşme yapıldığı tarihten itibaren hükümlerini doğurur⁶⁹.

Yetkisiz temsilde, üçüncü kişinin askıda hükümsüz bu işleme bağlılık süresi, temsil olunan kişinin icazetine kadar devam edecektir. Ancak kanunda temsil olunan kişinin, bu işleme icazet verip vermemesine ilişkin olarak bir süre öngörülmemiştir. Üçüncü kişinin bu belirsiz durumdan kurtulmak için somut olayın niteliği ve kapsamına göre, bizzat tayin edeceği ya da mahkemeye başvurarak hâkime tayin ettireceği süre sonuna kadar sözleşmeye icazet verilmediği takdirde sözleşmenin kendisi içinde bağlayıcı olmaktan çıkacağını bildirme hakkına sahiptir⁷⁰.

Tüm bu anlatılanlardan anlaşılacağı üzere, yetkisiz temsilden söz edebilmek için öncelikle yetkisiz temsilci ile üçüncü kişi arasında geçerli bir sözleşme yapılmış olmalıdır. Ayrıca yetkisiz temsilci işlemi temsil olunan adına yapmış olmalıdır. Nihayet, temsilci temsil yetkisine sahip olmamalıdır⁷¹.

Yetkisiz temsilcinin, icazeti olmasa da, temsil olunan hakkında hüküm doğuracak surette yapabileceği tek hukuki işlem, temsil olunana ait bir borcun ifasıdır⁷², zira üçüncü bir kişinin, borçlunun kişiliği önemli değilse; borçlu yerine borcunu ifa etmesi mümkün ve geçerlidir.

Temsil olunan kişi sözleşmeye icazet vermezse, tarafların aldıklarını iade yükümlülüğü vardır. Bu yükümlülüğün kaynağı sebepsiz zenginleşme hükümleridir (BK. madde: 39/f.III). Eğer sözleşmeye icazet verilmediği için üçüncü kişi zarara uğramışsa, bu zarardan temsilciyi sorumlu tutabilecektir. Bu sorumluluğun niteliğinin,

⁶⁸ **Tunçomağ**, a.g.e., s. 421.

⁶⁹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, yetkisiz temsile ilişkin bir kararında; “...BK. nun 32 ve sonraki maddeleri temsil ve icazet hakkında hükümler koymuştur. Özel olarak 38. madde hükmünden çıkan anlam, sonradan verilen icazetin yetkisiz temsilcinin yapmış olduğu işlemleri de içine alacağı ve bu işlemlere de geçerlilik vereceği yolundadır...”sonucuna varmıştır (Tam Metin için bkz., Meşe İçtihat Bankası-YHGK 7/IV/1964, 1-26/149).

⁷⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz., **Kılıçoğlu**, a.g.e., s. 147.

⁷¹ **Okur**, a.g.e., s. 9.

⁷² **Tunçomağ**, a.g.e., s. 421.

sözleşme öncesi kusur sorumluluğuna (culpa in contrahendo) dayandığı kabul edilmektedir⁷³.

Bu sorumluluktan söz edebilmek için şu şartlar gerekir⁷⁴:

- Temsil olunan kişi, sözleşmeye icazet vermemiş olmalıdır.
- Üçüncü kişi sözleşmeye icazet verilmemesi nedeni ile bir zarara uğramış olmalıdır.
- Üçüncü kişi temsilcin yetkisiz olduğunu bilmemelidir.

Son olarak yetkisiz temsilcinin yaptığı hukuki işlemin, onun üzerinde tasarruf ettiği hakkı sonradan ele geçirmesi yahut temsil olunanın mirasçısı olması halinde de geçerlilik kazandığını; ayrıca icazet gerekmediğini vurgulamakta yarar vardır⁷⁵.

3.4.2.2. Hukuki Sonuçları

3.4.2.2.1. Temsil Edilen İcazet Verirse

Temsil edilen sözleşmeye icazet verirse sözleşme yapıldığı andan itibaren temsil edileni bağlar. İcazet açık veya zımni bir irade beyanı ile verilebilir, herhangi bir şekle bağlı değildir⁷⁶.

3.4.2.2.2. Temsil Edilen İcazet Vermeyi Reddederse

REİSOĞLU temsil edileninin yetkisiz temsilcinin yaptığı işleme icazet vermemesi halinde meydana gelecek hukuki sonuçları şu şekilde özetlemiştir⁷⁷:

- Temsil edilen yetkisiz temsilci tarafından yapılan sözleşmeye icazet vermeyi açıkça veya zımnen icazet vermeyi reddederse yapılan sözleşme geçersiz olur.

⁷³ Tekinay-Akman-Burcuoğlu-Altıp , a.g.e., s. 1308.

⁷⁴ Kılıçoğlu, a.g.e., s. 175.

⁷⁵ Tunçomağ, a.g.e., s. 423.

⁷⁶ Reisoğlu, a.g.e., s. 124.

⁷⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz., Reisoğlu, a.g.e., s. 125-126.

- Temsilci karşı tarafın kötü niyetli olduğunu yani temsil yetkisinin bulunmadığını bildiğini ya da bilmesi gerektiğini ispat edebilirse tazminat sorumluluğundan kurtulabilir.
- Temsilcinin yetkisiz olması ve temsil edilenin yapılan sözleşmeye icazet vermeyi reddetmesi sebebiyle sözleşme geçersiz olursa, sözleşmenin karşı tarafı sözleşmenin geçerli olmamasından doğan zararını yani menfi zararını yetkisiz temsilciden isteyebilir yeter ki iyi niyetli olsun (BK. madde:39)⁷⁸. Temsilci temsil yetkisinin geri alındığını bilmeseyse ve bu hususta kusurlu olmasa dahi karşı tarafın “menfi zararını” ödemek zorundadır.
- Temsilci kusurluysa hakkaniyet gerektirdiği takdirde, hâkim, iyi niyetli üçüncü kişi (sözleşmenin karşı tarafı) lehine sözleşmenin ifa edilmemesinden doğan zararının yani müspet zararının tazminine hükmedebilir. Müspet zarar, sözleşme ifa edilseydi (ifaya ilişkin olan menfaat temin edilmiş olsaydı) uğranılmayan zararı ifade eder⁷⁹.
- Temsil yetkisinin bulunmaması nedeniyle sözleşme geçersiz olursa, karşı taraf, daha önce yerine getirmiş bulunduğu edimi nedeniyle, duruma göre “istihkak” veya “sebepsiz zenginleşme” davası açabilir⁸⁰.
- Temsilci sözleşmeyi hayali bir şahıs adına yapmışsa temsil edilenin icazetinde söz edilemez. Bu halde yetkisiz temsilci burada belirttiğimiz kurallar çerçevesinde sorumlu olacaktır.

⁷⁸ Federal Mahkemeye göre, yetkisiz mümessilin sorumluluğu “ Quasi contractuelle = sözleşme benzeri” bir sorumluktur. Sözleşmeden doğan sorumluluğa ilişkin hükümler kıyas yoluyla burada da uygulanmalıdır. Federal Mahkeme daha sonraki kararlarında, yetkisiz mümessile karşı açılacak tazminat davalarında zamanaşımı yönünden BK. madde 60’ın uygulanacağını kabul etmiştir (**Reisoğlu**, a.g.e., s. 125, Dip not 21’den aynen nakil).

⁷⁹ **Kılıçoğlu**, a.g.e., s. 148.

⁸⁰ Federal Mahkemeye göre, sözleşmenin konusu olan edim, yetkisiz mümessile değil de, yetkisiz mümessilin temsil ettiğini iddia ettiği kişiye teslim edilmiş olsa dahi, yetkisiz mümessil sebepsiz zenginleşme kurallarına göre aynen sorumludur (**Reisoğlu**, a.g.e., s. 125- 126, Dip not 22’den aynen nakil).

4. TEMSİLİN BENZER KAVRAMLARDAN FARKI

4.1. Temsil Yetkisi ve Talimat

Talimat, temsil yetkisinin nasıl kullanılacağı hususunda, temsil edilen tarafından, temsilciye verilen emirlerdir. Talimat, temsil yetkisinin kullanılmasına ilişkin yöntemi belirlediği için, temsil yetkisi olmayan hallerde talimat da mevcut olmaz. Talimat temsil yetkisine etki yapmayacak emirler şeklinde olabileceği gibi, onu sınırlayan emirler de olabilir. Örneğin, temsilciden kendisine verilen malı satmadan önce iyi bir piyasa araştırması yapmasının istenmesi, temsil yetkisine etki yapmayan bir talimat olmasına karşın, bu malı satabileceği en düşük fiyatın belirlenmesi, temsil yetkisini sınırlayan bir talimattır⁸¹.

4.2. Temsil Yetkisi ve Vekâlet

Birçok halde vekâlet ile temsil yetkisi birlikte verilse de, bir sözleşme olan vekâlet ile tek taraflı bir hukuki işlem olan temsil yetkisini, birbirine karıştırmamak gerekir.

Vekâlet bir sözleşmedir. Karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarıyla kurulur. Vekâlet sözleşmesi yapıldığında vekil, diğer tarafa karşı yüklendiği işi yapma borcu altına girer ve borcunu yerine getirmediği takdirde, sözleşmeye aykırı hareket ettiği için sorumlu olur. Tek taraflı bir irade beyanıyla verilen temsil yetkisi ise, temsilciyi temsil edilen adına hukuki işlem yapmaya yetkili kılar. Ancak temsilci, temsil yetkisi verene karşı herhangi bir borç altına girmez. Yani temsil konusu işlemi yapmak zorunda değildir⁸². Keza, Temsil yetkisi dış ilişkiyi ilgilendirirken, vekâlet sözleşmesi vekil ile müvekkil arasında olup, iç ilişkiyi ilgilendirir⁸³.

⁸¹ **Bağrıaçık**, Hasan, **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması**, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 2001, s. 9–10.

⁸² **Aral**, Fahrettin, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 3. Bası, Ankara 2000, s. 541.

⁸³ Yargıtay 1. Hukuk Dairesi 13. 4 1989 t., 1086 E., 4828 K. Sayılı bir kararında "... Borçlar Yasasının temsil ve vekâlet kurumlarını düzenleyen hükümlerinde açıkça vurgulandığı üzere vekâletnameye dayalı temsil yetkisinin kural olarak vekâlet verenin yararına kullanılması asıldır. Eğer vekil temsil yetkisini kasten vekâlet verenin zararına, kendisinin veya iş ve düşünce birliği yaptığı başkasının yararına kullandığı takdirde yapılan işlem temsil yetkisinin sınırları içerisinde kalsa bile bu işlemin vekâlet vereni bağlayıcı olduğundan söz edilemez..." sonucuna varmıştır (Tam metin için bkz., **Karahasan**, Genel Hükümler 2003, s. 391) .

Temsil yetkisi, vekâletten başka bir sözleşme, bir iş veya şirket sözleşmesi sebebiyle de verilmiş olabilir.

Temsil yetkisi, verilmesine esas teşkil eden sözleşmeden bağımsız olarak mevcuttur. Örneğin sınırlı ehliyetsiz olan on yedi yaşında bir çocuk, velisinin izni olmadan bir vekâlet sözleşmesi yaparsa bu sözleşme geçersiz olur. Ancak küçüğe vekâlet sözleşmesinden dolayı verilmiş olan temsil yetkisi ve buna dayanılarak yapılan hukuki işlem geçerliliğini korur⁸⁴.

4.3. Temsil Yetkisi ve Ehliyet

Ehliyet, kişiyi haklara sahip olması, hakları kullanması, görev ve sorumluluklar yüklenebilmesi durumunu ifade eder. Bunlardan hak ve borçlara sahip olabilmek hak ehliyeti, kişinin kendi eylemiyle hak ve borçlar edinmesi ise fiil ehliyeti olarak tanımlanır. Hak ehliyeti, kişilikle eş anlama gelip tüm kişiler bu ehliyete sahipken, fiil ehliyeti yalnızca kanunun aradığı şartları taşıyan kişilerde bulunur⁸⁵.

Fiil ehliyetinde olduğu gibi temsil ilişkisi de hakların kullanılmasına hizmet eder. Ancak, bu halde temsil olunan haklarını bizzat kendisi değil, vermiş olduğu yetkiye dayalı olarak temsilcisi aracılığıyla kullanmaktadır⁸⁶. Yine temsil ilişkisinde, temsil olunanın kural olarak tam ehliyetli olması gerekirken, temsilcinin mümeyyiz olması gerekli ve yeterlidir. Zira temsil yetkisi temsilci açısından bir borç doğurmamaktadır⁸⁷.

⁸⁴ Cevdet, Yavuz, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, İstanbul 2000, s. 350 vd.

⁸⁵ Zevkliler, Aydın, **Medeni Hukuk**, 5. Bası, İzmir 1997, s. 221; Ayan, Mehmet, **Medeni Hukuk**, Konya 1997, s. 197 vd.

⁸⁶ Arslanlı, Halil, **Türk Hukukunda Devletçiliğin Anonim Şirketin Ehliyeti Üzerine Tesiri**, İstanbul 1942, s. 69 vd.

⁸⁷ Eren, a.g.e., s. 403; Oğuzman – Öz, a.g.e., s. 174–175.

İKİNCİ BÖLÜM

TİCARİ ŞİRKETLERDE TEMSİL YETKİSİ

Tüzel kişilerin ve bu arada anonim şirketlerin temsili, kural olarak bu işe yetkili kılınan organlar aracılığı ile gerçekleştirilir. Bu itibarla tüzel kişiyi temsile yetkili organ ile tüzel kişi arasında organik bir bağ mevcuttur⁸⁸. Tüzel kişilerde temsil, ehliyet açısından medeni hakları kullanma ehliyetinde (fiil ehliyetinde) kendini gösterir⁸⁹.

1. ŞAHİS ŞİRKETLERİNDE TEMSİL

1.1. Adi Şirketlerde Temsil

Adi şirketin üçüncü kişilerle ilişkilerinde bağımsız bir varlığı bulunmamaktadır. Adi şirketin tüzel kişiliği yoktur. Kendisini oluşturan kişilerden farklı bir kişiliğe sahip değildir. Kendi adına hak ve borç edinemez. Hak ve borçlar ortakların şahsında meydana gelmektedir. Açılan bir davada adi şirket taraf olarak gösterilemez, adi şirketin davacı ya da davalı sıfatı yoktur. Yargıtay'ın bu konuya ilişkin pek çok yerleşmiş kararı bulunmaktadır⁹⁰.

Şirket adına hareket eden ortağın yaptığı işlemlerin diğer ortakları bağlayabilmesi ancak temsil hakkındaki hükümlere göre mümkündür.

Ortak, üçüncü kişi ile giriştiği muamelede kendi adına, fakat şirket hesabına hareket etmişse, yapılan işlemde doğan hak ve borçlar doğrudan diğer ortaklara geçmez. Ortakların bu işlem ile bağlı hale gelmeleri ancak alacağın temliki ve borcun nakli ile olur. Alacağın temliki ve borcun nakli yapılmamışsa ortak üçüncü kişi ile

⁸⁸ Akipek, J, **Türk Medeni Hukuku**, C.1, Cüz II, **Şahsın Hukuku**, Ankara 1966, s. 273.

⁸⁹ İmregün, Oğuz, **Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerin Ehliyeti ve Temsili**, II. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, Ankara 1961, s. 275.

⁹⁰ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 25.06.1958 t., E.4, K.1958/38 Sayılı kararında; “Adi şirketin borcundan dolayı açılmış olan davanın adi şirketi ortakların hepsi aleyhine veya şirket işlerini tedvir eden ortak aleyhine şahsen açılması icap eder” sonucuna varmıştır (Tam metin için, bkz., **Çevik**, Orhan Nuri, **Uygulamada Şirketler Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara 1989, s. 99).

giriştiği muameleden şahsen sorumlu olur. Yani yapılan işlemin tarafları üçüncü kişi ile ortaktır (BK. madde: 32, 533/1, 162–181)⁹¹.

Ortak, şirket adına ve hesabına işlem yapmışsa, yapılan işlemle şirket ortakları alacağın temliki ve borcun nakline gerek kalmaksızın alacaklı veya borçlu olurlar (BK. madde: 32–40, 386, 398, 449, 456)⁹².

Temsilci ortağın yaptığı işlemlerden dolayı diğer ortaklar üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu olurlar⁹³. Akitten doğan bu sorumluluk müteselsildir ve birinci derecededir. Haksız fiil temsil yetkisinin dışında kalır⁹⁴. Adi şirketlerin tüzel kişiliği olmadığı için açılacak tüm davalar tüm ortaklarca ya da ortaklardan açık yetki almış yönetici ortakça açılır. Şirket için atanmış temsilci ya da idareci yoksa her ortak temsilci sayılır. Dolayısı ile de ortaklardan birinin şirket kaşesini kullanarak yaptığı işlemlerde dolayı diğer ortakların sınırsız müteselsil sorumluluğu vardır.

Özetle adi şirketlerin iç ilişkisindeki yönetim, dış ilişkide temsil olarak karşımıza çıkar. Adi şirkette her ortağın temsil yetkisi vardır. Bu yetkinin sınırlandırılması, dış ilişkide iyi niyetli üçüncü kişilere karşı geçerli değildir. Ancak üçüncü kişinin bu sınırlamayı bildiği ispatlanabilirse, o zaman söz konusu sınırlama üçüncü kişilere karşı da geçerlidir.

Ortaklardan biri temsil yetkisi olmadığı halde şirket adına ve hesabına hareket eder veya kendisine tanınan yetkinin sınırlarını aşar veya temsil yetkisi kaldırıldığı halde muamelelerine devam ederse yetkisiz temsile ilişkin hükümler uygulanır⁹⁵.

Temsil yetkisi çeşitli nedenlerle sona erebilir veya kısıtlanabilir⁹⁶:

⁹¹ Dolaylı Temsile ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz., yukarıda s.10.

⁹² Doğrudan temsile ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz., yukarıda s.11 vd.

⁹³ BK. madde: 533 “ (1)Şirket hesabına ve kendi namına bir üçüncü şahıs ile muameleye giren şerik, bu üçüncü şahsa karşı yalnız kendisi alacaklı veya borçlu olur. (2) Şirket veya diğer bütün şerikler namına üçüncü bir şahıs ile şeriklerden biri ile diğer şerikler muameleye girdiği halde diğer şerikler ancak temsil hakkındaki hükümlere tevfikan diğer şahsın alacaklısı veya borçlusu olurlar. Kendisine idare vazifesi tahmil edilen şerik şirketi ve bütün şerikleri üçüncü şahıslara karşı temsil etmek hakkına haiz sayılır” hükmünü içerir.

⁹⁴ Yargıtay Hukuk Dairesinin 28.3.1972 t., 1972/256 E., 1972/1566 K. Sayılı bir kararında; “Şirket namına üçüncü şahıslar ile şeriklerden biri, bir muamele yaptığı takdirde, diğer şerikler temsil hakkındaki hükümlere göre üçüncü şahsın alacaklısı veya borçlusu olurlar” sonucuna varmıştır.. (bkz., **Çevik**, Şirketler Hukuku, s.100)

⁹⁵ Yetkisiz temsile ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz., yukarıda s.20 vd.

- Temsilcinin tayini ister mukavele ile ister sonradan ortaklar kurulu kararı ile olsun, onun görevine son vermek ancak oy birliği ile (temsilci ortak dâhil) alınabilir.⁹⁷
- Temsil yetkisi, temsilcinin iradesi ile (istifa) sona erebilir.
- Temsil yetkisi, temsilcinin ölümü, ehliyetini kaybetmesi gibi nedenlerle de sona erebilir.

Temsil yetkisi sona eren temsilciye yetki belgesi verilmiş ise, bu belgenin geri alınması gerekir. Aksi halde bu belgeye güvenerek işlem yapan iyi niyetli üçüncü kişilerin zararından şirket sorumlu olur. Ayrıca temsil yetkisinin sona erdiğine ilişkin keyfiyetin temsilciye bildirilmesi gerekir. Aksi halde temsilcinin iyi niyetle yaptığı işlemler şirketi bağlar.

1.2. Kolektif Şirketlerde Temsil

1.2.1. Temsil Yetkisine Sahip Olanlar

Kolektif şirket tüzel kişiliğe sahiptir. Üçüncü kişilerle ilişkiye girebilmesi bu yetkiyi taşıyan temsilcilere sahip olunması ile mümkündür. Burada da temsil, yapılan işlemlerle şirketi borç altına sokabilmek ve hak sahibi yapabilmek yetkisini ifade eder⁹⁸.

Temsil yetkisinin kime ait olacağını ortaklar sözleşme ile serbestçe belirleyebilirler.

- İdare hak ve görevini verdikleri ortaklara ayrıca temsil yetkisini de verebilirler.
- İdare hak ve görevini iç işlere hasrederek bu gruba giren ortaklara temsil yetkisini vermek istemeyebilirler.
- Ortak olmayan kimselere de temsil yetkisi verebilirler.
- Bu yetkinin tek başına mı, yoksa birlikte mi kullanacağı hususunda tercihte bulunabilirler. Hatta bazı üyelere tek başına bazı üyelere de birlikte imza kaydı ile yetki tanıyabilirler.

⁹⁶ Çevik, Şirketler Hukuku, s.100

⁹⁷ Temsil yetkisi ancak haklı sebebin varlığı halinde kaldırılabilir. Eğer temsilci kanunen atanmışsa, bu yetkinin kaldırılması haklı sebeplerin varlığı halinde mahkeme kararı ile mümkündür.

⁹⁸ TTK. madde 174 “Kolektif şirket ticaret siciline tescil ile hükmi şahsiyet kazanır. Aksine mukavele üçüncü kişilere karşı geçersizdir” hükmünü içerir.

Şirket ana sözleşmesinde temsilciler tayin edilmemişse TTK. madde: 175'deki kural yürür. Buna göre, kolektif şirket ortaklara karşı iç ilişkilerde ve üçüncü kişilere karşı dış ilişkilerde temsil yetkisi, şirket mukavelesi ile kendisine veya kendilerine idare hakkı verilmiş olan ortaklara aittir.

Şirketi temsile yetkili ortak kanunda veya şirket ana sözleşmesinde açıkça belirtilmiş olmadıkça temsil yetkisini başkasına devredemez⁹⁹.

Türk Ticaret Kanunumuzun 176. maddesi temsil yetkisinin kapsamını belirtmiştir. Buna göre, şirketi temsile yetkili kimse şirketin amacına ve konusuna dâhil olan her türlü iş ve hukuki muameleleri şirket adına yapmak ve şirketin unvanını kullanmak hakkına sahiptir. Bu yetkiye sınırlayan her şart, iyi niyetli üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmez.

Her türlü iş ve muamelelerden şirketin konusuna giren işler anlaşılır. Temsilcinin yetkisi yönünden işin olağan ya da olağan üstü olmasının önemi yoktur.

Kolektif şirketlerde temsil yetkisinin kapsamına ilişkin pek çok Yargıtay kararı bulunmaktadır¹⁰⁰.

Türk Ticaret Kanunumuzun 155. maddesi “Kolektif şirket mukavelesine aşağıda sayılan hususların yazılması mecburidir; ... 6- Şirketi temsile salahiyyetli kimselerin ad ve soyadları, bunların yalnız başına mı, yoksa birlikte mi imza koymaya mezun oldukları; ... ” demek sureti ile şirketin fiil ehliyetini nasıl ve kimler aracılığı ile kullanacakları şirket sözleşmesinde açıklığa kavuşturulmalıdır. Ayrıca, şirket sözleşmesinde temsilcinin kim olduğu ile ilgili bilgi bulunulması zorunlu olduğundan, sözleşmenin tescili ile tüzel kişilik kazanılacak ve bu andan itibaren de sözleşmedeki temsilcinin, şirketin malları, hakları, borçları ve alacakları üzerinde temsil yetkisi başlayacaktır¹⁰¹.

⁹⁹ Çevik, Şirketler Hukuku, s. 241.

¹⁰⁰ Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 15.12.1965 t., 1974 E., 1965/491 K. Sayılı kararı “Kolektif şirket mukavelesinde şirketin çift imza ile temsil edileceği esas kabul edilmesine rağmen tek imza taşıyan bir taahhütname şirketi bağlamaz ve davalı bu mektuba dayanarak bir tazminat isteğinde bulunamaz.”(Tam metin için bkz. Meşe İçtihat Bankası, Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 26.11.1968 t., 1968/2058 E.1968, K.6501 sayılı başka bir kararında “ Şirket mukavelesinde idare işlerinin birlikte yapılması öngörölmüş ise, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde idareci ortaklar bu işleri tek başına yerine getirebilir.” (Tam metin için bkz., Meşe İçtihat Bankası)

¹⁰¹ Battal, Ahmet, **Şirketler Hukuku**, Gazi Kitapevi, Kolay Hukuk Serisi 10, s. 62.

TTK madde: 160 “ (1)Ortaklardan her biri ayrı ayrı şirketi idare hak ve vazifesini haizdir. Şu kadar ki; Şirket mukavelesiyle veya ortakların ekseriyeti ile idare işleri, ortaklardan birine veya birkaçına yahut hepsine verilebilir. (2)Ticari mümessiller ve diğer ticari vekiller hakkındaki hükümler mahfuzdur” demek suretiyle genel olarak temsili açık bir şekilde belirtmiştir. Ve yine TTK. madde: 175 “Şirketi ortaklara ve üçüncü şahıslara karşı temsil salahiyet ve vazifesi, tescil ve ilan edilen mukavelede aksine hüküm olmadıkça, 160 ncı madde gereğince şirket işlerini idare hak ve vazifesini haiz olanlara aittir” hükmünü içermektedir. Ticaret Kanunumuzda açıkça belirtildiği üzere, temsil yetkisi konusunda özel bir düzenleme yoksa bütün ortaklar yönetici oldukları gibi aynı zamanda temsil yetkisine de sahiptirler.

Yani kolektif şirketin temsil yetkisi ya şirket kararı ile ortaklardan birine veya bir kaçına veya tümüne verilebilecektir. Şirket kararı olmasa bile yönetim yetkisine sahip olanlar, temsil yetkisine de sahip olacaklardır. Bu şekilde birden fazla ortak yetkili kılınmışsa her biri yalnız başına hareket edebilecektir.

1.2.2. Temsil Yetkisinin Sınırları

Kolektif şirkette, temsilcilerin temsil yetkisinin en geniş anlamda sınırı şirketin maksat ve mevzuudur. Şirketin mevzuu her tür ticari faaliyet olabilir. Sözleşmeye göre şirketin mevzuu olmayan bir iş, sonradan ortaklarca fiilen bu işle de ilgilenilmek sureti ile şirket mevzuu haline getirilmişse yetki genişlemiş olur. Bu halde temsilcilerin bu alandaki faaliyetleri yetkisiz temsil kapsamında değerlendirilemez ve bu faaliyetlere şirketçe sonradan itiraz edilemez¹⁰².

Temsilcilerin temsil yetkisi, sicile tescil yoluyla, yer ve birlikte temsil dışında sınırlandırılmaz. Özellikle işlem konusu ve miktarı yönünden yapılacak sınırlandırmalar, her nasılsa tescil edilmiş olsa dahi, geçersizdir¹⁰³.

Ortakların temsil yetkisinin sınırlandırılmasına ilişkin yaptıkları sözleşme hükümleri iç ilişkide geçerlidir. Ancak bunun dış ilişkide üçüncü kişilere karşı ileri sürülmesi söz konusu olamaz. Üçüncü kişinin bu sözleşmeyi bilmesi de bir fark doğurmaz. Yani dış ilişkide tüm ortaklar üçüncü kişilere karşı sınırsız sorumludur.

¹⁰² Battal, a.g.e., s. 63–64.

¹⁰³ Battal, a.g.e., s. 64.

Genel olarak temsil yetkisinin sınırlandırılmamasına karşılık, bazı durumlarda buna imkân verildiği görülmektedir¹⁰⁴.

Birlikte Temsil: Ticaret siciline tescil ve ilan edilmiş olmak şartıyla, kolektif şirketi temsil edebilmesi için birden fazla temsilcinin imzasının birlikte aranması mümkündür (TTK madde: 176/2). Böyle bir sınırlandırmanın kabul edilerek durumun ticaret siciline tescil ve ilanından sonra, kolektif şirketin sorumlu tutulabilmesi için kaç imza aranıyorsa mutlaka birlikte bulunması gerekir. Örneğin beş kişiye birlikte temsil yetkisi verilmişse, bunlarda dördünün atacağı imza ile şirket sorumlu tutulamaz.

Temsil Yetkisinin Bir Şubeye Hasredilmesi: Temsil yetkisine ilişkin olarak geçerli sınırlandırmaları düzenleyen Ticaret Kanununun 176. maddesinin ikinci fıkrasında bu özellik yer almaz. Ancak kanunun amacı dikkate alındığında temsil yetkisinin şube işleri ile sınırlandırılmasının geçerli olacağı kabul edilmektedir. Bu hususun üçüncü kişilere karşı bağlayıcı olabilmesi için tescil ve ilanı şarttır. Bu sınırlandırma ile temsilcinin merkezin ya da varsa diğer şubelerin işlerine müdahalesi engellenmiş olmaktadır. Zira böyle bir müdahale olsa bile bundan dolayı şirket tüzel kişiliği sorumlu olmaz.

1.2.3. Temsil Yetkisinin Sona Ermesi

Türk Ticaret Kanunumuzda temsil yetkisinin kaldırılması ve son bulmasını düzenleyen özel hükümler bulunmamaktadır. Uygulamada idare hakkının sona ermesine ilişkin hükümler temsil yetkisinin sona ermesinde de kullanılmaktadır¹⁰⁵.

1.3. Adi Komandit Şirketlerde Temsil

Adi komandit şirketlerin yönetim ve temsili komandite ortaklara aittir. Bu yetkinin mahiyeti ve uygulanacak hükümler aynen kolektif ortağın temsil yetkisinde olduğu gibidir¹⁰⁶. Komanditer ortağın temsil yetkisi yoktur. TTK. madde: 260/1 “Ticari mümessil, ticari vekil olarak hareket ettiğini açıkça bildirmeksizin şirketin namına

¹⁰⁴ Arslan, İbrahim, *Şirketler Hukuku Bilgisi*, 10. Baskı, Mimoza Yayınları, Ankara 2005, s.101.

¹⁰⁵ Bkz., TTK. madde:161 ve 162.

¹⁰⁶ Bkz., yukarıda s. 25–28.

muamelelerde bulunan komanditer ortak, bu muamelelerden dolayı hüsnüniyet sahibi üçüncü kişilere karşı komandite ortak gibi sorumlu olur” hükmünü içerir. Yani komanditer ortak, ortaklık sıfatı ile kanuni temsil yetkisine sahip olmadığı halde, şirket mukavelesinde aksine hüküm olmamak kaydıyla, şirket mukavelesi veya ortaklar kararı ile ticari mümessil, ticari vekil veya ticari memur olarak tayin sureti ile iradi temsil yetkisi sahibi olabilir. İradi temsil yetkisine sahip olmaları, komanditerlik sıfatını etkilemez¹⁰⁷. Böylelikle, bir komanditer ortak, temsil hükümleri çerçevesinde tek başına dahi şirketi temsil edebilir¹⁰⁸.

Türk Ticaret Kanunumuzun 244. maddesi “ Bu kısımdaki hususi kaideler mahfuz kalmak şartıyla kolektif şirkete dair Kanunun 154 – 158 inci maddelerin hükümleri komandit şirketler hakkında da tatbik olunur ” hükmünü içermektedir. Yani komandit şirketlerde, kolektif şirketlerde olduğu gibi, şirket sözleşmesinde temsilcinin kim olduğu ile ilgili bilgi bulunulması zorunlu olduğundan, sözleşmenin tescili ile tüzel kişilik kazanılacak ve bu andan itibaren de sözleşmedeki temsilcinin, şirketin malları, hakları, borçları ve alacakları üzerinde temsil yetkisi başlayacaktır¹⁰⁹.

Özetle; Komandit şirketlerde temsil yetkisi kural olarak komandite ortaklara aittir. Bu yetkinin içeriği ve uygulanacak hükümler aynen kolektif şirketlerde olduğu gibidir. Komanditer ortak, ticari mümessil, ticari vekil ya da ticari memur olarak hareket ettiğini açıkça bildirmeksizin şirket adına işlemlerde bulunursa bu işlemlerden dolayı iyi niyetli üçüncü kişilere karşı komandite ortak gibi sorumlu olur (TTK. madde: 261/1)¹¹⁰. Komanditer ortağa şartları oluştuğunda komandit şirket adına ve yararına dava açması için mahkemece yetki verilebilir¹¹¹.

¹⁰⁷ **İşıқтаç**, Muhip Şeyda: **Limitet Şirket**, <http://www.ltdsti.info/>

¹⁰⁸ **Arslan**, Şirketler, s. 130.

¹⁰⁹ **Battal**, a.g.e., s. 62.

¹¹⁰ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 4.3.1976 t., 1976/1679 E., 1976/2261 K. Sayılı Kararı “ Sınırsız sorumlu bulunan komandite ortaklar şirketi temsil ederler ve sorumlulukları sınırsız olduğundan şirketin mukadderatı ile yakinen ilgili olup üçüncü şahısların şahsen müracaat hakları vardır ve şirketi idare ederken yasanın emrettiği şekilde ticari işlemlerde müdebbir bir tacir gibi hareket etme zorunluluğundadırlar ve her halde ticari ilişki kurduğu kişilerin akitten veya kanundan doğan hakları göz önünde tutmaları gerekir.” (Tam metin için bkz., Meşe İçtihat Bankası)

¹¹¹ Yargıtay 11 Hukuk Dairesi 30.5.1988 t., 1988/6405 E., 1988/3487 K. Sayılı Kararı-**Çevik**, Şirketler Hukuku, s. 326.

Komandit şirketlerin adi komandit ya da paylı komandit olarak kurulması temsil hükümleri açısından farklılık gösterir.

2. SERMAYE ŞİRKETLERİNDE TEMSİL

2.1. Limitet Şirketlerde Temsil

Limitet şirketin Üçüncü Kişiler ile olan ilişkileri temsil kavramı altında toplanır.

Limitet şirketlerde yönetim ve şirketti temsil, ortaklar için bir görev olduğu kadar aynı zamanda bir haktır (TTK. madde: 540).

Ortakların şirketi birlikte “idare ve temsil” hakları bulunmaktadır (TTK. madde: 540).

Sözleşmede aksi kararlaştırılmış olmadıkça, her ortağın şirketin yönetimine katılmaya hakkı vardır. Sözleşmeye hüküm konularak, yönetimin aralarında bir veya birkaçına bırakılması kararlaştırılabilir.

Yönetim ve temsil yetkisi sözleşme ile verilmiş olsa bile haklı nedenlerin varlığı halinde, mahkeme kararı ile geri alınabilir¹¹².

Temsile yetkili olanlar şirketin amaç ve konusuna giren her türlü işleri şirket adına yapmak ve şirket unvanını kullanmak hakkına sahiptirler (TTK. madde: 321).

Müdürler şirketin kanuni temsilcisidir (TTK. madde: 542).

Şirketi temsil edenlerin temsil yetkisinin genişlik ve kapsamı, şirketin konusu ile sınırlıdır (TTK. madde:542, 321).

Sözleşmede aksine hüküm bulunmadıkça şirketin, temsilcinin yaptığı işleme bağlanabilmesi için, şirket yetkililerinden en az ikisinin imzası şart kılınmıştır (TTK. madde: 542, 321/III). Buna çift imza kuralı denir.

¹¹² Çevik, Orhan Nuri, **Limitet Şirketler Hukuku ve Uygulaması**,4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2003, s. 370–371.

Şirkette iki veya daha fazla kişinin şirketi temsil etmesi söz konusu ise, bunlardan sadece ikisinin imzası şirketi ilzama yeterlidir. Ancak bu iki imzadan birisinin müdürlerden birine ait olması zorunludur. Sözleşme ile ferdi temsil öngörülebilir. Sözleşme ile özel hükümler getirildiği hallerde bu tür düzenlemelerin üçüncü kişilere karşı geçerli olabilmesi için tescil ve ilen edilmesi gerekir (TTK. madde: 39). Şirkete yapılan ihbar, ihtar ve tebligatın müdürlerden sadece birine yapılması geçerlidir. Dışarıya karşı şirketin iradesini, imzaya yetkili olanlar ifade eder¹¹³.

Limitet şirketlerde ticaret unvanı ve şirketi temsile yetkili olanların imzaları noterce tasdik ettirildikten sonra sicil memuruna tevdi edilir (TTK. madde: 42).

Şirket adına imzaya yetkili olanlar yazılı beyanlara imzaları atarken şirket unvanını ilave etmek zorundadırlar. Limitet şirket mensupları tarafından düzenlenecek mektup, evrak ve vesikalarda, şirketin unvanı ile birlikte esas sermaye miktarının da gösterilmesi şattır (TTK. madde: 544).

Temsil yetkisinin üyeler arasında yer itibarı ile bölünmesi mümkündür. Temsil yetkisinin konu itibarı ile bölünmesi ise mümkün değildir (TTK. madde: 321/2).

Limitet şirketler maksat ve mevzuları içinde her türlü hukuki işleme yetkili bulduklarından, temsil yetkisinin sınırını şirketin maksat ve mevzuu çizer.

Müdürler şirketi temsile yetkili olan kimseleri, temsil yetisinin mahiyet ve sınırlarını gösterir kararın noterden tasdikli bir örneğini de tevdi ederek tescil edilmek üzere, ticaret siciline bildirmekle yükümlüdürler.

Ticaret sicil memuru işlemlere başlamadan önce, vergi numarasını alma zorunluluğuna tabi kişilerin, vergi numaralarının bulunup bulunmadığını araştırmak zorundadır.

Ortaklara ait yönetim hakkının ve temsil yetkisinin kaldırılmasında kolektif şirketlere ait TTK. madde: 161 ve 162 inci maddeler hükümleri uygulanır (TTK. madde: 543/1).

¹¹³ Çevik, Şirketler Hukuku, s. 646.

Ortak olmayan müdür umumi heyet kararı ile her zaman azledilebilir¹¹⁴.

2.2. Anonim Şirketlerde Temsil

Ticaret Kanun'unun 317. maddesi “ *Anonim şirket idare meclisi tarafından idare ve temsil olunur.* ” hükmünü içermektedir. Bunun doğal sonucu olarak, yönetim kurulu, gerek iç ilişkide ortaklara karşı ve gerekse dış ilişkide üçüncü kişilere karşı ortaklığı temsil eder.

TTK'nın 321. maddesine göre, şirketin temsil usulü, ana sözleşmede özel temsil şartlarının kabul edilmiş olup olmamasına göre değişir. Kanun'un emredici kurallarına uymak koşulu ile temsil usul ve şartları ana sözleşmede düzenlenebilir. Bu nedenle; temsil usulünü kanuni temsil usulü ve ana sözleşmeye göre temsil usulü olarak incelemek gerekir.

TTK'nın 321/3. maddesi “ *Anonim şirket adına tanzim edilecek evrakın muteber olması için, aksine esas mukavelede hüküm olmadıkça temsile salahiyyetli olanlardan ikisinin imzası kâfidir.* ” hükmünü getirmiştir. Kanuni temsil usulünde, temsile salahiyyetli olanlardan ikisinin imzası temsil için yeterlidir. Kanuni temsil usulünde en az iki kişinin birlikte hareket etmesi şartı ile şirketi temsile yetkili bulunan bütün idare meclisi üyelerinin temsilci sıfatı ile Ticaret Siciline tescili gerekli ise de, tescil işlemi temsil işleminin geçerlilik şartı değildir.

TTK'nın 317 ve 321. maddelerinde düzenlenen kanuni temsil usulü emredici nitelikte bulunmadığından, ana sözleşmede kanuni temsil usulünden farklı bir temsil düzenlenebilir. Şirket ana sözleşmesindeki hükme dayanılarak temsil işlerinin tek bir üyeye veya ikiden fazla üyeye veya daha fazla üye ile murahhas üyenin yahut genel müdürün veya genel müdürle bir yahut daha fazla üyenin veya bir üye bir müdür, murahhas üye ile ticari vekillerin müşterek irade beyanına da bırakılması mümkündür.

TTK'nın 319. maddesinde ise “ *Vazifelerin Azalar Arasında Taksimi* ” düzenlenmiştir. TTK'nın 319. maddesi; “ *(1)Esas mukavelede idare ve temsil işlerinin idare meclisi azaları arasında taksim edilip edilmeyeceği ve taksim edilecekse bunun* ”

¹¹⁴ **İşıktaç**, Limitet Şirket, <http://www.ltdsti.info/>.

nasıl yapılacağı tespit olunur. İdare meclisinin en az bir azasına şirketi temsil yetkisi verilir. (2)Esas mukavele ile temsil yetkisinin ve idare işlerinin hepsini veya bazılarını idare meclisi azası olan murahhaslara veya pay sahibi olmaları zaruri bulunmayan müdürlere bırakabilmek için umumi heyete veya idare meclisine yetki verilebilir” hükmünü içerir.

Maddenin birinci fıkrası ile yönetim ve temsil yetkisinin bölünmesi ve ikinci fıkrasında ise bu yetkilerin devrine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

Yönetim ve temsil yetkisinin bölünebilmesi için ana sözleşmede bu konuya ilişkin düzenlemelerin bulunması ve düzenlemelere uygun kararların alınması gereklidir.

Maddenin ikinci fıkrasında ise yönetim ve temsil yetkilerinin bir veya birkaç kişiye devri düzenlenmiştir. Yetki devrinin yapılabilmesi için de ana sözleşmede hüküm bulunması zaruridir. Yetki devredilecek kişi yönetim kurulu üyesi olabileceği gibi yönetim kurulu üyesi ve ortak olmayan kişilerde yetki devri yapılabilir. Yetki devri yapılan kişi yönetim kurulu üyesi ise “murahhas üye” adını almaktadır. Yönetim kurulu üyesi olmadan yetki devri alan kişilere ise “murahhas müdür” denilmektedir. Murahhas müdürler de, murahhas üyeler gibi yönetim kurulu veya genel kurul tarafından atanırlar.

Anonim şirketlerde temsile yetkili olan kişiler şirketin maksat ve mevzuuna dahil olan her nevi işleri ve hukuki muameleleri şirket adına yapmak hakkına haizdirler. Görüldüğü gibi TTK'nın 321. maddesinin 1. fıkrası temsil yetkisini anonim şirketin ana sözleşmesinde yazılı bulunan maksat ve mevzuu ile sınırlamıştır.

TTK'nın 319 ve 321. maddesi temsil yetkisinin kısıtlanmasına ilişkin düzenlemeleri içermektedir. 319. madde de temsil yetkisinin bazılarının genel kurul veya yetkisi varsa yönetim kurulu tarafından murahhas üye ve müdürlere bırakılabileceği hüküm altına alınmıştır.

TTK'nın 321. maddesinin 2. fıkrasında, temsil yetkisinin sınırlanmasının, üçüncü şahıslara karşı hüküm ifade etmeyeceği kuralı getirilmiştir. Ancak yine aynı madde de temsil yetkisinin sadece merkezin veya bir şubenin işlerine hasrolunduğuna

veya müştereken kullanılmasına dair tescil ve ilan edilen sınırlamaların geçerli olduğu kuralına yer verilmiştir.

Öte yandan yine TTK'nın 321/2. maddesi hükmü gereğince temsil yetkisi sınırlamaları daha çok iş kolu veya miktar ayırımına göre yapılmış ise ayrıca tescil ve ilan edilmiş olsa dahi iyi niyetli üçüncü kişiler açısından bir hüküm ifade etmez.

Bir başka anlatımla şirketin iç meselesi olarak miktarla ilgili sınırlamalar da iyi niyetli üçüncü kişilere karşı geçersizdir. Durumun tescil ve ilan edilmiş olması da sınırlamanın iyi niyetli üçüncü kişiler yönünden geçersizliğine engel değildir. Ancak bu durum hukuki işlemin karşı tarafına duyurulmuş ise yani karşı tarafın bu sınırlamadan haberdar olduğu ispatlanır ise sınırlamalar hukuki ilişkinin karşı tarafı için de bağlayıcı hale gelir.

Anonim şirketlerde temsil hususu üçüncü bölümde geniş bir şekilde ele alındığından burada kısaca değindik.

2.3. Paylı Komandit Şirketlerde Temsili

Adi komandit şirkette olduğu gibi, iç ilişkide yönetim hakkına sahip olan komandite ortaklar dış ilişkide şirketi temsil ederler. Temsil yetkisine sahip ortakların görev ve sorumlulukları ise TTK. madde: 481'in yollamasıyla, anonim şirket yönetim kurulu üyeleri hakkındaki hükümlere tabi olacaktır¹¹⁵.

2.4. Kooperatiflerde Temsil

1163 Sayılı Kooperatifler Kanununun 55. maddesi kooperatifin temsilinde yetkili organının yönetim kurulu olduğunu belirtmiştir. Aynı Kanunun 58. maddesi ana sözleşme ile genel kurula veya yönetim kuruluna kooperatifin temsilini kısmen veya tamamen kooperatif ortağı bulunmaları zorunlu olmayan bir veya birkaç müdüre veya yönetim kuruluna bırakmak yetkisinin tanınabileceğini hükme bağlamıştır.

¹¹⁵ Arslan, Şirketler, s. 308.

Kooperatifler Kanununun 98. maddesi ile de, aksine düzenleme yoksa Türk Ticaret Kanunumuzun Anonim şirketlere ilişkin hükümlerinin kooperatiflere de uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

Böylece anonim şirketlerin temsili konusu, limitet şirketlerde ve kooperatiflerdeki açık yollama nedeniyle geniş bir uygulama alanına sahiptir¹¹⁶.

¹¹⁶ Okur, a.g.e., s. 19.

III. BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN TEMSİL YETKİSİ

1.GENEL OLARAK

Anonim şirketin üçüncü kişilerle olan ilişkileri temsil kavramı altında toplanır (BK. madde: 450).

Temsil, yaptığı işlemlerle şirket tüzel kişisini hak sahibi yapabilme ve borç altına sokabilme yetkisini ifade eder¹¹⁷.

Temsil yetkisi, ana sözleşmede yazılı “mevzu-maksat” sınırları içerisinde üçüncü kişilerle yapılan anlaşmalarla, şirket ile üçüncü kişiler arasında meydana gelebilecek haksız fiil ilişkilerini, tasfiye işlerini, şirket adına talep edilebilecek hak ve borçlar doğuran iş ve işlemleri kapsar¹¹⁸.

Anonim şirketin yönetimi ve temsil yetkisinin şirket organizasyonu içinde dağılımı konusunda iki ayrı sistem mevcuttur. Bunlardan ilki Alman Hukukunda geçerli olan gözetim kurulu sistemi, ikincisi yönetim kurulu sistemidir. Gözetim kurulu sisteminde, yönetim fonksiyonu ile temsil yetkisi yönetici kurul ile gözetim kurulu denilen iki organ arasında paylaştırılmış bulunmaktadır¹¹⁹.

Gözetim Kurulu sisteminde; şirketin idare ve temsili ile görevli organın seçimi ve görevden uzaklaştırılması gözetim kurulunun görevleri arasında bulunmaktadır. Yönetim kurulu tek kişi de olabilmektedir¹²⁰.

¹¹⁷ Çevik, Şirketler, s. 294.

¹¹⁸ Çevik, Şirketler, s. 294.

¹¹⁹ Ünal, M., Anonim Ortaklıklarda Yönetim ve Yönetim Görevinin Murahhaslara Bırakılması, C. XI, BATİDER 1982, s. 49.

¹²⁰ Ünal, a.g.e., s. 49.

Yönetim kurulu sisteminde, gözetim kurulu zorunlu bir organ olarak öngörülmemiştir. Ancak bu sistemde de, yönetim kuruluna ait idare fonksiyonu ile temsil yetkisinin murahhaslara bırakılabilmesine ilişkin hükümler, bazı anonim şirketlerin, gözetim kurulu sistemine geçebilmelerini mümkün kılmaktadır¹²¹. Gözetim kurulu sisteminde yönetim kurulu iç ilişkide şirket işlerini yürütmekte ve dışa karşı şirketi kendi sorumluluğu altında yönetmektedir. Gözetim kurulu sistemi Almanya'dan sonra Hollanda'da kabul edilmiş Fransa'da seçimlik olarak kabul edilmiş, Avrupa Topluluğu (AT) çevresinde kurulan “Avrupa Tipi Anonim Ortaklık” (SE) içinde benimsenmiştir¹²².

Yönetim kurulu yöntemini benimseyen Türk hukukunda Anonim Şirkette, TTK.'nın 317. maddesinin açıkça belirttiği gibi, şirket yönetim kurulu tarafından idare ve temsil olunur. Bunun anlamı şudur¹²³; Anonim şirketin taraf olduğu sözleşmeler ve üçüncü kişilerle yapılan hukuki ilişkilerde ve tasarruf işlemlerinde şirketin sorumlu olabilmesi için yönetim kurulunca seçilmiş murahhas üye veya müdürler veya seçilmemişse iki yönetim kurulu üyesinin birlikte şirket kaşesi altında atacakları imzaları ile temsil olunur. TTK madde: 321 esas mukavelede karşıtı bir düzenleme bulunmadıkça şirket adına düzenlenecek evrakların geçerli olması için temsile yetkili olanlarda ikisinin imzasını yeterli görmüştür.

Temsil yetkisi ana sözleşmeye hüküm konularak sınırlandırılabilir. Ticaret Kanunumuza göre temsil yetkisi iki şekilde sınırlandırılabilir.

- Yönetim Kurulu üyelerine bireysel imza ilkesi getirilebilir. Şirketi birel imza ile temsil yetkisine sahip üyeye murahhas üye denilir. Bu anlamda yönetim kurulunun kimi üyelerine birel temsil yetkisi verilirken, kimi üyelerine temsil hak ve yetkisi hiç tanınmamış olabilir.

¹²¹ Ünal, a.g.e., s. 50.

¹²² Ünal, a.g.e., s. 50.

¹²³ İpekçi, Nazmi, **Ticaret Şirketleri Tatbikatı**, C. 1, 3. Bası, Ankara 2002, s. 1126 vd.

- Yönetim kurulunun temsil yetkisi sadece merkez veya şube olarak sınırlandırılabilir. Bunun anlamı, konu ve miktar yönünden getirilen sınırlandırmalar üçüncü kişilere karşı sonuç doğurmaz.

Yaygın ilkeye ayırık olarak bu düzenlemeler üçüncü kişilere karşı ancak tescil ve ilanla hüküm ifade eder. Tescil ve ilandan sonra üçüncü kişiler bu sınırlandırmalardan habersiz olduklarını ileri süremezler. Bu iki sınırlandırma dışındaki herhangi bir sınırlandırma yöntemi ve biçimi yasaca kabul görmez. Bunlar tescil edilse bile ancak bilgi sahibi olduğunu ispatladıkları kişilere karşı hüküm ifade eder. Örneğin; kambiyo senetlerinin düzenlenmesi için bir üye, taşınmazların alım satımı için bir üye, mal alım satımı için bir üyeye yetki verilmiş olması ve bunun tescil edilmiş olması üçüncü kişiler yönünden kanuna aykırı olması nedeni ile geçerli kabul edilemez. Tescil edilmiş olsa dahi sonuç yaratmaz. Üçüncü kişi her koşulda ve her kanıtla bundan haberdar olmadığını ileri sürebilir.

Temsil yetkisinin sınırlarını şirketin etkinlik sektörü (maksat ve mevzuu) belirler. Etkinlik sektörü dışında yapılan işlemler konu dışı kabul edilir. Yani şirketi temsile yetkili olanların şirket konusu dışında kalan işlemleri bile şirketi bağlamaz.

Yargısal kararlar uyarınca temsil yetkisi verilmemiş olsa bile şirketin yönetim kurulu üyelerinin her birinin ayrı ayrı pasif temsil yetkileri sınırlandırılmaz. Bu anlamda şirkete karşı yapılacak olan ihbar, ihtar ve tebligatlar tüm yönetim kurulu üyelerine yapılmış sayılır. Yani yönetim kurulu üyelerinden herhangi birine yapılmış olan bildirim şirketi bağlar.

Şirketin temsil yetkisi ana sözleşmede hüküm bulunmak kaydı ile yönetim kurulu üyesi olmayan dışardan bir kişiye de, söz gelimi bir müdüre de bırakılabilir. Şirketi temsil yetkisinin bir müdüre bırakılması durumunda yönetim kurulu üyelerinden en az birinin de temsil yetkisine sahip olması gerekir (TTK madde: 319). Bu düzenleme ile kanuni temsilci olan yönetim kurulunun temsil yetkisinin tamamen bertaraf edilmesi önlenmiş olmaktadır.

Yönetim kurulu üyeleri yönünden kusurlu sorumluluk ilkesi kabul edilmiştir. Yönetim kurulu üyesi sorumluluktan ancak kusursuzluğunu kanıtlamak yoluyla kurtulabilir.

TTK madde: 312'ye göre yönetim kurulu en az üç kişiden oluşur. TTK. nun 314. maddesine göre de en çok üç yıl için seçilebilirler. Yönetim kurulu, anonim şirketin kanuni temsilcisidir.

Temsil yetkisinin kullanılması iradi olarak, şirket ana sözleşmesinde hüküm bulunmak koşulu ile TTK. madde: 319 gereğince murahhas üyelere veya pay sahibi olması zorunlu olmayan murahhas müdürlere bırakılabilir.

Anonim şirketlerin gittikçe büyümeleri ve ticari hayattaki etkinlikleri ve birçok anonim şirketin büyük ticari işletmeler karşısında anonim şirketlerdeki, genel kurul, yönetim kurulu ve denetçiler şeklindeki klasik organlar arasındaki görev ayrımı yetersiz kalmakta, şirketler başlarında bir genel müdür olmak üzere profesyonel teknisyenler grubu tarafından idare ve temsil edilmektedir. Bu ihtiyaç nedeni ile Fransız Şirketler Kanunu, şirketin 500.000 franktan fazla sermayesi olması durumunda anonim şirketlerin genel müdür atayabileceğini ve görevine her zaman kendisini seçen yönetim kurulunca ile son verilebileceğini hükme bağlamıştır ¹²⁴.

Türk hukuk sisteminde yönetim kurulu anonim şirketin kanuni temsilcisi olmakla beraber istisnai olarak bazı durumlarda, diğer organ ve bazı makamlarda temsil yetkisini kullanabilirler. Genel Kurul, şirketi pek istisnai durumda, organ seçimlerinde ve TTK. madde 311 deki halde¹²⁵ bazı durumlarda denetçiler bazen de kayım temsil eder. Tasfiyeye giren anonim şirketlerde ise temsil yetkisi değişiklik gösterir. Şöyle ki; Anonim şirketin tasfiyesi halinde yönetim kurulunun temsil yetkisi, şirketin tasfiye dışında kalan işlemlerine ilişkin olup, tasfiye işlerine dair olan temsil yetkisi, tasfiye

¹²⁴ Yakım, B., **Anonim Şirketlerin Gelişim ve Temsili**, Ankara Barosu Dergisi 1970, Sa. 3, s. 415.

¹²⁵ TTK. madde: 311/I "Bir işletme tesisat veya başka mal hakların esas sermayenin onda birini aşan bir bedel karşılığında şirketçe devralınmasına dair, şirketin tescilinden itibaren iki yıl içinde yapılacak mukaveleler umumi heyetçe tasdik ve ticaret siciline tescil edilmedikçe muteber olmaz" hükmünü içermektedir.

memurlarınca kullanılır (TTK. madde: 450, 219)¹²⁶. Ancak, ayrıca tasfiye memuru atanmadığı durumlarda, tasfiye işlerinin yapılması ve bundan kaynaklanan temsil yetkisinin kullanılması da yönetim kuruluna ait olur (TTK. madde: 441/I “ Esas mukavele veya umumi heyet kararı ile ayrıca tasfiye memuru tayin edilmedikçe tasfiye işleri, idare meclisi tarafından yapılır...”).

2. YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN TEMSİL YETKİSİ VE GÖREVİ

Yönetim Kurulu şirketin kanuni temsilcisidir. Temsil yetkisinin kullanılabilmesi açısından yönetim kurulu üyelerinden ikisinin imzası esas mukavelede aksine hüküm yoksa yeterlidir (TTK madde: 321/3). Buna çift imza kuralı (ilkesi) denir. Ancak pasif temsil yetkisi açısından durum değişiktir; şirkete karşı ihbar, ihtar veya tebligatın yönetim kurulu üyelerinden yalnız birine dahi yapılması şirketi bağlar¹²⁷.

Çift imza ilkesi ile temsilden doğan yetki ve sorumluluk açısından önemli birkaç Yargıtay kararına değinmekte yarar görmekteyiz;

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 16. 2. 1990 tarih, 690 Esas ve 915 Karar sayılı bir kararında¹²⁸; “Davacı anonim şirketin iki yöneticinin müşterek imzası ile borç altına sokulabileceği, ana sözleşme ve ibraz olunan imza sirkülerinden anlaşılmalı, TTK madde: 321/3 gereği tek imzalı cironun yoklukla malul bulunmasına, bu durum herkese karşı ileri sürülebileceğine göre, davalı vekilinin karar düzeltme talebi yerinde görülmemiştir” sonucuna varmıştır.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 7. 2. 1983 tarih, 199 Esas, 50 Karar sayılı bir başka kararında ise¹²⁹; “Mahkemece iddia, savunma ve ilgili belgelere göre TTK. madde: 321’e göre şirketi temsil yetkisi bulunan kişilerin iyi niyetli üçüncü kişilere karşı yaptıkları tasarruflardan şirketin sorumlu olduğu, şirket müdürünün de müdür

¹²⁶ TTK. madde: 219/I “Tasfiye halinde bulunan şirketi mahkemelerde ve hariçte temsil salahiyeti tasfiye memurlarına aittir” hükmünü içerir.

¹²⁷ Tekil, Fahiman, **Anonim Şirketler Hukuku**, Alkım Yayınları, II. Bası, İstanbul 1998, s. 169.

¹²⁸ Tekil, a.g.e., s. 169.

¹²⁹ Tekil, a.g.e., s. 169.

sıfatıyla yaptığı işlemlerden müdürlüğün ilan edilmeme durumu şirketi sorumluluktan kurtaramayacağı gerekçeleriyle davanın reddine karar verilmiştir. Kararı davacı vekil temyiz etmiştir. Davacı dava konusu çek ve bononun şirketi tek başına temsil ve ilzama yetkili olmayan müdür tarafından imzalandığını bu nedenle bunlardan şirketin sorumlu olamayacağını bildirmiştir. Gerçekten bir anonim ortaklık olan davacının bir borçlanma işleminde yasanın ve ana sözleşmenin TTK. madde: 321/3 ana sözleşme ile öngördüğü biçimde temsil edilmediği anlaşılmaktadır. Ne var ki davalı borç ilişkisinin varlığını ileri sürdüğüne göre temsilci olmayan bir ilişkinin vekâletsiz tasarrufta bulunarak şirketi borçlandırmış olup olmadığının ve şirketin bu kişi tarafından yapılan muameleyi benimseyip benimsemediği daha açık bir değişle buna icazet verip vermediğinin araştırılması gerekir.

Bu itibarla mahkemece, şirket defter kayıtları üzerinde bilirkişi incelemesi yapılarak böyle bir paranın şirket kayıtlarına ve kasasına intikal edip etmediği, şirketin herhangi bir şekilde bu işlemi kabul ettiğini gösteren bir tasarrufunda söz konusu olup olmadığının tahkiki ile şayet borçlanma şirket kayıtlarına intikal etmiş ya da şirketin buna icazet verdiği anlamına gelen bir davranışı var ise, davanın reddi, aksi halde şirket temsilcisi tarafından imzalanmadığı anlaşılan uyumsuzluk konusu çek ve bononun iptali cihetine gidilmesi gerekir” sonucuna varmıştır. Yargıtay’ın bu doğrultuda pek çok kararı bulunmaktadır¹³⁰.

İsviçre Federal Mahkemesi’ne göre, Şirketin amacı, objektif olarak ona erişme yolunda gerekli hukuku işlemlerin tamamını, yani açıkça hariç bırakmamış olduğu her şeyi kapsar. Bu işlemlerin işletmenin mutlak faaliyetlerinden olması şart değildir¹³¹.

Burada bazı hususlar üzerinde durmakta yarar vardır:

¹³⁰ Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 9.10.1989 t., E. 1989/5168, K. 1989/7634 sayılı bir kararında “Dava konusu çeki bir kişi imza etmiş olsa bile, bu çek karşılığında mal alınarak şirket mal varlığına girmişse, yetkisiz kişinin yaptığı hukuki işlemin benimsendiğinin kabulü ile şirketin sorumlu olması gerekir” sonucuna varmıştır (Çevik, Orhan Nuri, **Anonim Şirketler**, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2002, s. 47).

¹³¹ Tekil, a.g.e., s. 170.

1. Yönetim kurulunun bir veya birkaç üyesi, anonim şirket aleyhine açılan davayı yönetim kurulu kararı olmaksızın kabul edemez¹³².
2. Kredi sözleşmesi, yönetim kurulu başkanı tarafından imzalanmıştır. Ticaret Sicil Gazetesinde temsil yönünden başkan ve başkan vekilinin birlikte imzaları aradığına göre şirket adına girişilen taahhüt, şirketi bağlamaz ve husumet şirkete yöneltilemez¹³³.
3. Şirketi tek başına temsile yetkili olmayan bir kimse tarafından açılmış dava sırf bu nedenle hemen reddedilmez. Eksiliğin tamamlanması için mahkemece davalıya uygun süre verilir. Bu sürede sağlanacak onay, geçmişe etkili sonuç doğurur¹³⁴.

Temsil yetkisi şirketin işletme konusu ile sınırlıdır. Bu duruma, TTK madde: 321/1 de şöyle vurgu yapılmıştır: “Temsile yetkili olanlar şirketin maksat ve mevzuuna dâhil olan her nevi işleri ve hukuki muameleleri şirket adına yapmak ve şirket unvanını kullanmak hakkına haizdirler”. Ancak “şirketin maksat ve mevzuuna dâhil ” işlemler hangileridir? İsviçre Borçlar Kanununun 718/ a maddesi, bu sorunun cevabını “şirketin gayesinin gerektirebileceği bütün işlemlerin” girdiğini belirtmek suretiyle vermiştir. İsviçre Federal Mahkemesi’ne egemen olan düşünce bu konuda geniş yoruma gidilmesi gerektiği düşüncesidir. Kısacası, bir işleme şirketin hedef tuttuğu bir gayenin gerçekleştirilebilmesi için girişip girişmediği noktası, ayırıcı ölçüdür. Ancak gaye için girişim ile gayeye yararlı olma birbirinden farklı kavramlardır. O bakımdan açıklamak gerekir ki İsviçre Federal Mahkemesi’ne göre girişilen hareketin şirket gayesini gerçekleştirmede yararlı olmasının şart bulunmaması bir tarafa, şirket için avantaj getirme olasılığı taşınması dahi şirket gayesinin gerektirebileceği işlemlerin varlığı yönünden gerekli değildir. Şöyle ki girişilen hareketin anlam itibarı ile şirket gayesi ile doğrulanabilmesi tek başına yeterlidir. Federal Mahkeme’ye göre bağışlamalar, genel olarak ticaret şirketinin gayesi çerçevesine girmezler, meğerki şirket gayesinin

¹³² Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 11.1.1994 t., E.2757, K.181 (tam metin için bkz., Meşe İçtihat Bankası).

¹³³ Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 24. 2. 1994 t., E.2282, K. 1626 (tam metin için bkz., Meşe İçtihat Bankası).

¹³⁴ Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 26. 11. 1993 t., E. 10667, K. 8039 (tam metin için bkz., Meşe İçtihat Bankası).

doğruladığı özel sebepler söz konusu bulunsun. İşlemin maksat ve konu dışı olmasının şirket açısından doğurduğu hukuki sonuç ise iptal edilebilirlik değil yokluktur¹³⁵.

Yönetim kurulu üyelerinin temsil yetkisine ilişkin olarak Yargıtay'ın diğer bazı önemli kararları şöyle sıralanabilir¹³⁶;

Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 7.11.1996 t. 96/3017 E. 96/9768 K. sayılı bir kararında; “Dava ve takip konusu çek, dava ortaklarından birisi tarafından keşide edilmiştir. TTK 321/3 de, anonim şirket adına tanzim edilecek evrakın geçerli olması için ana sözleşmede aksine hüküm olmadıkça temsile yetkili olanlardan ikisinin imzasının gerekli olduğu hükme bağlanmıştır. Davacı şirket ana sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadığından, yalnızca bir ortak tarafından imzalanan çek, şirketi sorumluluk altına sokmaz. Ancak temsil yetkisi olmayan ortağın TTK 590 uyarınca şahsen sorumlu tutulması mümkündür” sonucuna varılmıştır.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin, 31. 10. 1994 Tarih, 3987 E. 7985 K. Sayılı bir başka kararında; “ Geçerli bir yönetim kurulu kararına dayanmayan sirküler ile temsilci tayin edilen kişilerin şirket adına yapacağı işlemler geçersizdir. Ancak yapılan işlemle şirkete bir menfaat temin etmiş ve şirketçe bu işlemler bilindiği halde bir süre suskun kalmış ve işlemlere icazet verilmiş ise, bu takdirde şirketçe geçerliliği ileri sürülemez. İşlemlerde bulunan kişilerin yetkili bulunması halinde sorun bulunmayacaktır. Ancak yetkisiz iseler bu takdirde yapılan ipotek ve satış işlemlerinin şirket yararına olup olmadığı, satış bedelinin şirket kasasına girip girmediği ve satış tarihinde satış bedelinin kadri marufunda bulunup bulunmadığı ve neticede davacı şirketin bu işlemlere icazet verip vermediği belirlenmelidir” sonucuna varılmıştır.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin, 12.9.1994 t. 21175 E. 6157 K. Sayılı bir başka kararında ise; “Şirket adına aldığı parayı şirket yerine kendi mal varlığına geçiren Yönetim Kurulu üyesinin bu eylemi, şirket ile parayı veren kimse yönünden haksız fiil olmakla bu yüzden doğan zarardan anonim şirket sorumludur” sonucuna varılmıştır.

¹³⁵ **Tekil**, a.g.e., s. 170 vd.

¹³⁶ **Tekil**, a.g.e., s. 173.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin, 26.4.1994 t. 540 E. 5366 K. sayılı bir kararında; “Anonim şirketin yetkili iki imza ile sorumlu tutulabileceği öngörülmüşse davalı G’nin tek başına davalı şirketi temsil ve ilzama yetkili olması düşünülemez. Davalı şirketin yapılan sözleşmeye, BK 39’a göre icazet verdiği de anlaşıl原因amaktadır. Mahkemece döviz cinsinden tahsile karar verildiği için, hükmün TL olarak verilmesi halinde uygulanması kabul edilen %20 oranındaki faiz talebi yersizdir. Bu durumda BK, 39 hükmünce sözleşmeyi imza eden G.’nin sorumluluğunun kabulü isabetlidir” sonucuna varılmıştır.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 21.1.1994 t. 5553 E. 5558 K. Sayılı bir kararında; “Şirket yetkilisi, unvan üzerini imza etmekle şirketi temsil ve aynı zamanda açığa attığı imza ile aval veren durumundadır” sonucuna varılmıştır.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 21.1.1994 Tarih, 6997 E. 258 K. Sayılı bir kararında; “Şirketin mevzuu içinde sayılmasa bile ticari hayatın icabı olarak şirketlerin birbirlerine ve ticari iş yaptıkları tacirlere kefalet vermelerinin, taşınmazlarını bankalarının borçları için ipotek etmeleri TTK. madde: 37 ve 321 çerçevesine giren ve şirket mevzuu içinde kalan mutad bir muamele olmaları nedeniyle geçerlidir” sonucuna varılmıştır.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin, 16.2.1990 Tarih, 680 E. 973 K. Sayılı kararında¹³⁷; “Davacı anonim şirketin iki yöneticinin müşterek imzası ile borç altına sokulabileceği, ana sözleşme ve ibraz olunan imza sirkülerinden anlaşıl原因makla, TTK. madde: 321/3 gereği tek imzalı cironun yoklukla malul bulunmasına, bu durum herkese karşı ileri sürülebileceğine göre, davalı vekilin karar düzeltme istemi yerinde görülmemiştir” sonucuna varılmıştır.

Tüm bu Yargıtay kararlarından da anlaşıl原因acağı üzere; şirketin temsil usulü ana sözleşmede özel temsil şartları kabul edilmiş olup olmamasına göre değişir. Başka bir ifade ile emredici kanun hükümlerine aykırı olmamak şartıyla, temsil usul ve şartları ana sözleşme ile düzenlenebilir. Ana sözleşmede özel bir düzenleme yoksa kanuni

¹³⁷ Eriş, Gönen, Açıklamalı İçtihatlı, Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler, Cilt 1, Baskı 1, Ankara 1987, s. 915.

temsil usulü geçerlidir. Özetle; temsil usulünü kanuni veya sözleşmesel temsil olmak üzere, iki bölümde incelemek lazımdır¹³⁸.

2.1. Kanuni Temsil Usulü

Ana sözleşmede özel bir temsil usulü benimsenmemiş, örneğin, şirketin temsil edilebilmesi için bir tek üyenin imza ve irade beyanının yeterli olduğu¹³⁹ yahut ikiden fazla üyenin yahut bütün üyelerin yahut üyelerin salt çoğunluğunun birlikte hareketi veyahut mutlaka yönetim kurulu başkanı ile diğer bir veya birkaç üyenin müşterek imza ve irade beyanları ya da (A) grubu temsilcisi üyelerinden biriyle (B) grubu üyelerinden birinin müştereken hareket etmesi veya temsil işlerinin mutlaka murahhas aza veya müdür tarafından yerine getirilmesi gibi özel şartlar aranmamışsa, kanuni temsil usulü geçerlidir¹⁴⁰.

Kanuni temsil usulünde, şirketin üçüncü şahıslarla veya ortaklarla yapılan bir işlem gereğince hak kazanması ve borç yüklenmesi için “temsile yetkili olanlardan ikisinin imzası kâfidir” (TTK. madde: 321/3). Kanuni temsil usulünde başkan ve başkan vekili de dâhil, bütün üyeler temsile yetkilidirler (TTK. madde: 317). Yani kanuni temsil usulünde üyelerden herhangi ikisinin müşterek imza veya irade beyanları gerekli ve yeterlidir.

Her ne kadar TTK. madde: 321/3 “ Şirket adına tanzim edilecek evrakın geçerli olabilmesi için...” en az iki üyenin imzasını aramış¹⁴¹, sözlü sözleşme ve taahhütlerden bahsetmemiş ise de, en az iki üyenin sözlü irade beyanlarının da şirketi temsil edilebileceğinde şüphe yoktur.

¹³⁸ **Domanıç**, Hayri, **Anonim Şirketler**, Eğitim Yayınları, İstanbul 1978, s. 420.

¹³⁹ Aile şirketlerinde veya tek kişinin payların çoğunluğuna sahip olduğu şirketlerde tek imza muamelelerin yürütülmesi için rahatlık vermektedir.

¹⁴⁰ **Domanıç**, A.Ş., s. 420

¹⁴¹ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 11.2.1985 t., E. 1985/6825, K. 1986/603 sayılı bir kararında “ Anonim şirketi temsil ve ilzama yetkili bir kişi tarafından imzalanmış olan senetler şirket hakkında hüküm ifade etmez (**Çevik**, AŞ., s. 448).

TTK. madde: 321/3'ün aradığı iki üyenin imza ve irade beyanı, asgari bir şart olduğundan, kanuni temsil usulünde ikiden fazla üyenin birlikte hareketinin şirketi temsil edebilmesi de hiç şüphesiz mümkündür. Kanuni temsil usulünde, üyeler arasında fark olmadığı gibi, başkan veya başkan vekili ile üyeler arasında da fark yoktur ve bunlardan herhangi ikisinin, yazılı veya sözlü, irade beyanları şirketi bağlar. Bu irade beyanın aynı an veya günde olması da şart değildir.

Kanuni temsil usulünde, en az ikişer kişinin birlikte hareket etmesi şartı ile şirketi temsile yetkili bulunan bütün yönetim kurulu üyelerinin, temsilci sıfatı ile Ticaret Siciline kayıtları gerekli ise de (TTK. madde: 42,323), tescil işlemi, temsil işleminin geçerlilik şartı değildir. Genel kurulca veya TTK. madde: 315'e müsteniden yönetim kurulunca veya TTK. madde: 275'e dayanarak kamu tüzel kişilerince tayin edilen bütün üyeler, tescilden önce de temsil yetkisine sahiptir. Yani tescil kurucu değil, bildirici bir etkiye sahiptir.

TTK. madde: 275'e tabi üyeler ile ortak tüzel kişileri temsilen seçilen üyeler dışında kalan ve ortak olmayanlar arasından seçilen yönetim kurulu üyeleri, en az bir hisse alıncaya kadar işe başlayamadıklarından (TTK. madde: 312/2), bunların, ancak ortak sıfatı doğduktan sonra, yönetim ve temsil işleri şirketi bağlar¹⁴², ortak sıfatı doğmadan önce bu üyelerin temsil ve yönetim yetkisi yoktur. Yönetim kuruluna seçilen üyelerin, ortak sıfatının bulunup bulunmadığı sicil kayıtlarından dahi anlaşılamadığından üçüncü kişilerin hakları saklı sayılmalıdır. Bu gibi ortak olmayan üyelerin, hisse iktisabından önce sicile bildirilmeleri de lazımdır ve sicilin, temsilci olarak bildirilen üyelerinin ortak olup olmadığını araştırma ve ortak olmayan üyelerin hisse iktisabına kadar temsilci olarak tescilini erteleme yetki ve görevi de doğaldır. Bununla beraber, her nasılsa, ortak olmayan üyeler de temsilci olarak gösterilmişse,

¹⁴² TTK. madde: 312/2 "İdare meclisi pay sahibi aza ortaklardan teşekkül eder. Ancak pay sahibi olmayan kimseler aza seçildikleri takdirde bunlar pay sahibi sıfatını kazandıktan sonra işe başlayabilirler. Pay sahibi olan hükmi bir şahıs idare meclisi azası olamaz. Fakat hükmi şahısın temsilcisi olan hakiki şahıslar idare meclisine aza seçilebilirler" hükmünü içerir.

bunların yaptıkları veya katıldıkları temsil işleminin iyi niyet sahibi üçüncü şahıslar yönünden geçerli sayılması ve şirketi bağlaması gerekir¹⁴³.

2.2. Sözleşmesel Temsil Usulü

TTK. madde: 317 ve 321 de düzenlenen kanuni temsil usulü emredici nitelikte bulunmadığından, temsil usulünün ana sözleşme ile düzenlenmesi ve bu temsil usulünün kanuni temsilden farklı olması mümkündür. Hatta TTK. madde: 319/1'in “Esas mukavelede idare ve temsil işlerinin idare meclisi azaları arasında taksim edilip edilmeyeceği ve taksim edilecekse, bunun nasıl yapılacağı tespit olunur. İdare meclisinin en az bir azasına şirketi temsil salahiyeti verilir” tarzındaki hükmü gereğince, kanuni temsil usulünün kabul edildiği hallerde bile anonim şirket ana sözleşmesinde idare ve temsil usulü hakkında açıklık bulunması zorunludur¹⁴⁴. Başka bir ifade ile anonim şirket ana sözleşmesine yazılacak zorunlu unsurları sayan TTK.'nın 279. maddesi noksan olup, idare ve temsil usulü yönünden TTK 319/1. maddesi hükmü ile tamamlanmalı, idare ve temsil işlerinin üyeler arasında taksim edilip edilmeyeceği, taksim edilecekse bunun nasıl yapılacağı açıklanmalıdır. Örneğin, kanuni ikili temsil usulü yerine, bütün üyelerin her birinin temsile yetkili olacağı veya her seçim devresi veyahut her faaliyet yılında üyelerden en az üçünün temsile yetkili kılınacağı yahut temsil işlerinin (A) grubu, iç idare işlerinin (B) grubu üyelerince yürütüleceği kabul edilebilir. Pek çok çeşidi olabilecek bu görev taksiminin yegâne sınırı, TTK. madde: 319/1 gereğince üyelerden en az birine temsil hakkı verilmesidir¹⁴⁵.

Ana sözleşmede idare ve temsil işlerinin taksim edilmeyeceği açıklanmışsa, idare ve temsil konusunda TTK. madde: 317 ve 321 hükümleri uygulanır; yani yönetim kurulu üyelerinin herhangi ikisinin müşterek irade beyanı veya imzası şirketi temsil edebilir.

¹⁴³ **Domanıç**, A.Ş., s. 420–421.

¹⁴⁴ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 28.11.1985 t. E. 5890, K. 7155 sayılı bir kararında” Şirket esas sözleşmesi ile tanınan temsil yetkisi yönetim kurulu kararı ile kaldırılmaz” sonucuna varmıştır (**Batider**, 1985, C. XIII, S. 1, s. 158)

¹⁴⁵ **Domanıç**, A.Ş., s. 422.

Anonim şirketlerde yönetim kurulu üyelerinin görev ve yetkileri en fazla üç yıl süreli olabileceğinden ve en fazla üç yıllık devreler sonunda yönetim kurulunun yeniden seçilmesi gerekli olup, görevi sona eren üyelerin yeni yönetim kurulunda seçilmeleri de mümkün olduğundan, idare ve temsil işlerinin yönetim kurulu üyeleri arasında taksim edileceğini gösteren ana sözleşme hükümlerinin, üyelerin adlarını zikretmek sureti ile işleri taksim etmesi, yönetim kurulu üyelerinin ana sözleşme ile tayin edebildiği kuruluş devreleri dışında, mümkün değildir. Bu nedenle işlerin üyeler arasında taksim edilmesi ancak, belli nevi veya belli işlerde görevli üyelerin adları sayılmak veya birkaç grup hisselerin söz konusu olduğu şirketlerde, her grup veya bazı grup pay temsilcisi üyelerin bazı işlerle görevlendirilmesi suretiyle olabilir. Mesela, ana sözleşme, yedi kişilik yönetim kurulunda üç üyenin idari işleri yükleneceği, bunlardan birinin maliye ve muhasebe işleri ile birinin personel işleri ile diğerinin geriye kalan işlerle ya da pazarlama işleri ile meşgul olacağı tarzında bir düzenleme getirilebilir. Bunun gibi üyelerde en az birinin dış ticaret işleri ile uğraşacağı, diğer işlerin yönetim kurulunca yürütüleceği de ana sözleşmede yer alabilir. Temsil işlerinin, (A) grubu üyelerinden bir üye ile (B) veya (C) grubu üyelerinden birinin müşterek irade beyanı ile yapılacağı ya da temsil işlerinin (A) grubu üyelerinden herhangi biri idare işleri ise (B) grubu üyeleri tarafından yerine getirileceği ana sözleşme ile kabul edilebilir¹⁴⁶. Keza (A) grubu üyelerinin merkezi, (B) grubunun şubeleri veya şu ya da bu şubeyi temsil edebileceği de ana sözleşme ile kabul edilebilir (TTK. madde 321/3)¹⁴⁷. TTK. madde: 319/1'in son cümlesine göre, yapılacak görev taksiminde, üyelerden en az birine şirketi temsil yetkisinin verilmesi şarttır. DOMANIÇ'in haklı olarak belirttiği gibi TTK. madde: 319/1'in son cümlesi fuzulidir. Zira TTK. madde: 317 gereğince şirketin idare ve temsili idare meclisine ait olduğundan ve TTK. madde: 319 / 1' de, bu görevin üyeler arasında taksim edilmesinden söz ettiğinden ve bu görev taksiminde üçüncü şahıslara yer verilmediğinden, en az bir üyenin temsil yetkisine haiz bulunması kaçınılmaz bir zorunluluktur. En az bir üyeye temsil yetkisi verilmesi zorunluluğunun istisnası, temsil

¹⁴⁶ Kanaatimizce; şirketi temsil edecek imzaların adedinin ve bu yetkilerin neler olacağını ana sözleşmede tespiti yerine bu konuyu yönetim kurulunun yetkisine bırakmak şirket faaliyetlerinin pratik şekilde halledilmesi için çok daha büyük kolaylıklar sağlamaktadır.

¹⁴⁷ **Domaniç**, A. Ş., s. 422–423.

işlerinin tamamen ortak olması dahi şart bulunmayan, bir genel müdüre verilmesi halidir (TTK. madde: 319/2).

Gerçekten TTK. madde: 319/2 :“ Esas mukavele ile temsil yetkisinin ve idare işlerinin hepsini veya bazılarını yönetim kurulu üyesi olan murahhaslara veya pay sahibi olmaları zaruri bulunmayan müdürlere bırakabilmek için umumi heyete veya idare meclisine salahiyet verilebilir” hükmünü içermektedir.

Murahhas üye, yönetim kurulu üyesi olduğundan ve en az da bir murahhas üye tayin edilebildiğinden, temsil işlerinde, en az bir üyenin yetkili olması zarureti murahhas üye tayini halinde devam eder.

TTK. madde: 319/2’de görüldüğü üzere, temsil işlerinin tamamının veya bir kısmının veyahut sadece temsil veya sadece idare işlerinin yahut bunlardan her birinin, sadece bir veya birer kısmının murahhas üye ve müdürlere tevdi edileceğine dair ana sözleşme hükmü genel kurula yahut yönetim kuruluna yetki vermektedir. Başka bir ifade ile yönetim kurulundan olması zorunlu murahhas üye ile üçüncü şahıslardan olabilen müdür veya müdürlere temsil ve idare işlerinin tevdi edilmesi yetkisi, ancak ana sözleşme ile genel kurula veya yönetim kuruluna verilebilir. Kanımızca bu yetkinin her iki organa birden verilebilmesi de mümkündür. Bu takdirde genel kurul, murahhas üye veya müdürü şahsen tayin edip görevlerini belirtmediği takdirde, yönetim kurulunun yetkisi doğar. Ancak yönetim kurulunun murahhas üye veya müdür tayininden sonra, genel kurulun bunları azil etme veya yetkilerini değiştirme yetkisi de doğaldır. Ana mukavelede sadece murahhas üye veya üyeler yahut müdür veya müdürler tayin edilebileceği açıklanmış fakat bu yetkinin genel kurula mı, yoksa yönetim kuruluna mı ait olduğu belirtilmemişse, kanun ve ana mukavele ile aksi tespit edilmedikçe, şirketin idare ve temsili yönetim kuruluna aittir (TTK. madde: 317)¹⁴⁸.

3. TEMSİL YETKİSİNİN KULLANILMASI

Ana sözleşmede yönetim hakkını düzenleyici hükümler getirilmesi şart değildir. Ancak, temsil yetkisinin kimlere verildiğinin açıklanması ve kullanılması usulünün

¹⁴⁸ **Domanıç**, A. Ş., s. 423–424.

belirlenmesi hususlarının ana sözleşmede yer alması ve bunların tescil ve ilanı zorunludur (TTK. madde: 279). Ana sözleşme ile tespit edilen temsil yetkisinin sınırlandırılması, sözleşmenin değiştirilmesine bağlıdır¹⁴⁹.

Türk Ticaret Kanunu kural olarak temsil yetkisinin kullanılmasında birlikte temsil kuralını kabul etmiştir (TTK. madde: 1/3).

Şirketin temsilinin yönetim kurulunun bütün üyeleri tarafından birlikte yapılmasının kabulü uygulamada sayısız zorluklara sebebiyet vermektedir. Büyük sermaye topluluğu niteliğinde olan şirketlerin tek kişi tarafından temsili de sakıncalı olabilir. Bu nedenle orta bir yol bulunmuş, şirketi temsilde “**çift imza kuralı**” benimsenmiştir¹⁵⁰.

Anonim şirkette iki veya daha fazla kişinin şirketi temsili söz konusu ise bunlarda sadece ikisinin imzası şirketi ilzama yeterli olur. Ancak, daha önce de belirttiğimiz gibi, bu iki imzadan birisinin yönetim kurulu üyesine ait olması gereklidir. Kanun koyucu, temsil yetkisinin yönetim kurulunca tamamen başkalarına devredilmesini uygun görmemiştir. Zira şirketin yasal temsil organının bu temsil fonksiyonu tamamen bertaraf edilemez.¹⁵¹

3.1. İmza Şekli

Temsil yetkisi, şirket adına yetkileri olanların, şirket unvanı altında imza etmeleri suretiyle, kullanılır (TTK. madde: 322)¹⁵². Bu maddenin 42. maddenin 2.

¹⁴⁹ Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin, 28.11.1985 Tarih, 5890 E., 1985/7115 K. Sayılı kararında: “ Şirket Esas sözleşmesi ile tanınan temsil yetkisi yönetim kurulu kararı ile kaldırılamaz” sonucuna varmıştır (tam metin için bkz., Meşe İçtihat Bankası)

¹⁵⁰ Çevik, AŞ., s. 448.

¹⁵¹ Deryal, Yahya, **Ticaret Hukuku**, Güncellenmiş 8. Baskı, İstanbul 2005, s. 283.

¹⁵² Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin, 13.6.1962 t., E. 1961/4417, K. 1962/ 1674 sayılı bir kararında “ Şirket temsilcisi unvan altında imza atmamış olsa bile, şirket adına mukavele yapıldığı ve taahhüt altına girildiği tanzim olunan vesika münderecatından anlaşılıyorsa şirket bağlıdır” sonucuna varmıştır (tam metin için bkz., **Batider** C. II, S. 2, s. 317).

fikrasına yaptığı yollama ile temsilcilerin göreve başlarken imza örneklerini notere tasdik ettirmeleri ve ticaret sicili memurluğuna verilmesi gerekmektedir¹⁵³.

3.2. Birlikte Temsil Kuralı

TTK. madde: 321/3 hükmü, kural olarak ‘birlikte temsil’ esasını kabul etmiştir. Ancak bu madde de, tüm yönetim kurulu üyeleri tarafından birlikte temsil değil, ‘çift imza’ ilkesi benimsenmiştir¹⁵⁴. Buna göre, “*anonim şirket adına tanzim olunacak evrakin muteber olması için, aksine esas mukavelede sarahat olmadıkça, temsile salahiyyetli olanlardan ikisinin imzası kâfidir*”. Esas sözleşmeye konulacak özel hüküm ile ferdi temsil kuralı konulacağı gibi, ikiden fazla imza şekli de benimsenebilir. Hatta uygulamada bazen rastlanıldığı gibi, yönetim kurulunun tüm üyelerinin imzası da aranabilir. Ancak bu temsil şeklinin subjektif iyi niyetli kişilere karşı hüküm ifade edebilmesi için, durumun tescil ve ilan edilmesi gerekir (TTK. madde: 38, 39/1,42.2). Çift imza kuralının istisnalarından biri de, şirkete yapılan ihtar, ihbar ve tebligatın yönetim kurulu üyelerinden sadece birisine yapılması durumudur. Diğer bir ifade ile şirketin pasif temsili konusunda, temsilci niteliğine sahip üyelerden her birinin pasif temsil yetkisi vardır¹⁵⁵. Yönetim kurulu üyeleri kendilerini, yönetim kurulu toplantıları dışında olmak üzere, bir veya birden fazla vekil ile temsil ettirebilirler. Ancak esas sözleşmeye hüküm konulması suretiyle, bu temsil şekli sınırlandırılabilir gibi, yasaklanabilir. Ayrıca, bir üyenin kendisine vekil atamasından sonra, görevden ayrılması sonucu vekilin görevi, sona ermez, devam eder (BK. madde: 396, 397)¹⁵⁶.

¹⁵³ **Poroy, Reha, Tekinalp, Ünal, Çamoğlu, Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, 10. Tıpkı Basım, Arıkan Yayınları, İstanbul 2005, s. 307.

¹⁵⁴ Bu konuda Ticaret Kanunumuz, İsviçre ve Alman hukuklarından farklı bir düzenleme getirmiştir. Eski Ticaret Kanunumuzda aynı mahiyetteydi (madde: 320). İsviçre Borçlar Kanunu’nun 717 ve Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu’nun 78. maddeleri hükümlerine göre, anonim şirket esas sözleşmesinde özel bir düzenleme yoksa birlikte temsil geçerlidir.

¹⁵⁵ Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 16. 5. 1958 t., E. 1958/1294, K. 1958/1364 sayılı bir kararında “ Esas mukavelede temsil yetkisinin dağıtılması konusunda bir kayıt yoksa şirket TTK 317 ye göre idare meclisi tarafından temsil olunacağından şirket adına açılan davada tebligat idare meclisi azalarına yapılır” sonucuna varmıştır (karar metni için bkz., **Moroğlu, Erdoğan, Şirketlerde Adli Tebligat Kimlere Yapılır?** İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 28, S .2, s. 17)

¹⁵⁶ **Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, a.g.e., s. 307–308.**

4. ANONİM ŞİRKETLERDE ŞİRKETLE İŞLEM YAPMA YASAĞI VE ÇİFTE TEMSİL

4.1. Şirketle İşlem Yapma Yasağı

Daha önce de belirttiğimiz gibi¹⁵⁷, anonim şirket medeni haklarını kullanma ehliyetlerini yasal temsil organı olan yönetim kurulu aracılığı ile kullanır (TTK. madde: 321). Üçüncü kişilerle kurulacak hukuki ilişkilerde anonim şirket tüzel kişiliği, yönetim kurulu tarafından temsil edilir. Yönetim kurulu o halde, ortaklığın üçüncü kişilerle yapacağı sözleşmelerde anonim şirket adına irade açıklamasında bulunabilir¹⁵⁸.

Yönetim kurulu üyelerinin ise gerçek kişilerden oluşması zorunludur (TTK. madde: 312/2). Gerçek kişilerden oluşan yönetim kurulu üyeleri üçüncü kişilere karşı şirketi temsil ederler. Acaba yönetim kulu üyeleri, üçüncü kişilerle şirket adına geçerli olarak yaptıkları bir sözleşmeyi, aynı koşullarla kendi adlarına da yapabilirler mi? Soruya olumlu cevap verilmesi durumunda, sözleşmenin bir tarafında anonim ortaklık tüzel kişiliğinin, diğer tarafında ise yönetim kurulu üyesinin bulunması kabul edilmiş olur. Örneğin anonim ortaklığa ait bir taşınmazın yönetim kurulu üyelerinde birisine kiralanması durumunda kiracı anonim şirket, kiralayan ise yönetim kurulu üyesidir. Ya da anonim ortaklığın bir taşınmazının yönetim kurulu üyesine satılması durumunda satıcı anonim ortaklık, alıcı ise yönetim kurulu üyesidir. Ancak yönetim kurulu üyesinin sözleşmeyi kendi adına yapması şarttır. Eğer başkası adına yaparsa yine şirketle işlem yapmış olur. Fakat bu teknik anlamda çifte temsil ile yapılan bir işlem niteliğine bürünür. Buna göre şirketle işlem yapma, bir yönetim kurulu üyesinin kendi adına anonim ortaklık tüzel kişiliği ile hukuki işlem yapmasıdır¹⁵⁹.

Eğer yönetim kurulu üyesi, kendi şahsi temsilcisi aracılığı ile şirketle işlem yaparsa, bir başka deyimle yönetim kurulu üyesinin kişisel temsilcisi onun adına şirkete karşı irade açıklamasında bulunursa, hukuki durum değişmez. İşlem yine şirketle yapılmış demektir. Görünüşte ortaklık tüzel kişiliğine yöneltile irade açıklamasını,

¹⁵⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz., yukarıda s. 45 vd.

¹⁵⁸ Ulusoy, a.g.e., s. 31.

¹⁵⁹ Ulusoy, a.g.e., s. 31.

yönetim kurulu üyesi yapmamakta, onun temsilcisi yapmaktadır. Fakat temsilci kendi iradesini yönetim kurulu adına açıkladığı için, işleme temsilci değil, yönetim kurulu taraftır. Borçlar ve alacaklar, doğrudan yönetim kurulu üyesinin hukuk sahasında doğar.

Yönetim kurulu üyesi her zaman şirketle işlem yaparken, kendi adına irade açıklamasında bulunmayabilir. Yönetim kurulu üyesi olduğu anonim ortaklıkla başkasının temsilcisi olarak da sözleşme yapabilir. Bu halde de işlemin bir tarafında yönetim kurulu üyesi vardır. Ancak şirketle işlem yapmadan farklı olarak, ortaklığa yöneltilen irade açıklamasını kendi adına değil, başkası adına yapmaktadır. İşte bu hali, yani yönetim kurulu üyesinin anonim ortaklığa yönelttiği irade açıklamasını kendi adına değil de başkası adına yaptığı durumu teknik olarak, şirketle işlem yapmadan ayırt etmek için çifte temsil yoluyla yapılan işlem, terimini kullanacağız. Yönetim kurulu üyesinin ortaklığa karşı temsil ettiği kişinin, gerçek veya tüzel kişi olmasının bir önemi yoktur. Anonim şirketin söz konusu yönetim kurulu üyesi tarafından temsil edilip edilmemesinin önemi de yoktur. Anonim şirket, ilgili yönetim kurulu üyesine karşı diğer yönetim kurulu üyeleri veya murahhaslar tarafından temsil edilebilir. O halde çifte temsil, anonim ortaklık yönetim kurulu üyesinin, temsil ettiği bir gerçek veya tüzel kişi adına ortaklıkla hukuki işlem yapmasıdır¹⁶⁰.

Borçlar Kanunda temsilcinin kendi kendisi ile ve çifte temsil yoluyla işlem yapması düzenlenmemişken, TTK. madde: 334, anonim ortaklıkların temsil organı olan yönetim kurulunun üyelerinin şirketle işlem yapabilecekleri açıkça düzenlenmiştir. Yani Ticaret Kanunumuz yönetim kurulu üyeleri bakımından temsilcinin kendi kendisiyle ve çifte temsil yoluyla işlem yapmasını olanaklı kılan bir hüküm içerir¹⁶¹. TTK. 334 maddesi hükmü¹⁶² böylelikle, ortaklıkların yönetim kurulu üyelerinin kendi kendilerinin

¹⁶⁰ Ulusoy, a.g.e., s. 32.

¹⁶¹ Ancak TTK. madde: 334 te şirketle işlem yapmanın kural olmadığını, asıl kuralın şirketle işlem yapmanın yasak olması şeklinde olduğunu hemen belirtelim.

¹⁶² TTK. madde: 334 “ İdare meclisi azalarından biri umumi heyetten izin almadan kendisi veya başkası namına bizzat veya dolayısıyla şirketle şirket konusuna giren bir ticari muamele yapamaz. Aksi takdirde şirket yapılan muamelelerin batıl olduğunu iddia edebilir. Aynı hak diğer taraf için mevcut değildir...” hükmünü içerir. Dolayısıyla, yönetim kurulu üyelerinden biri genel kuruldan izin almak kaydı ile kendi kendisi ile veya çifte temsil yoluyla işlem yapması her zaman mümkündür.

şirketle işlem yapıp yapmayacakları veya çifte temsil yoluyla ortaklıkla hukuki ilişki kurup kuramayacakları tartışmasına son vermiş olmaktadır¹⁶³.

4.2. Çifte Temsil

Temsilcinin kendi kendisi ile işlem yapmasında, temsilci karşılıklı irade açıklamasından en az birini temsil edilen adına, temsilci sıfatı ile yapar. Temsilci bir sözleşmede, karşılıklı irade açıklamalarının her ikisini de başkası adına yaparsa, burada çifte temsil yoluyla yapılan bir işlem söz konusu olur. Bir başka deyimle çifte temsil, tek bir kişinin temsil ettiği iki farklı kişi adına irade açıklamasında bulunmasıdır. Görüldüğü gibi, çifte temsil yoluyla işlem yapılması ile temsilcinin kendi kendisi ile işlem yapması arasındaki en büyük benzerlik, her ikisinin görünüşte tek bir kişinin irade açıklamasında bulunmasıdır. Ancak temsilcinin kendi kendisi ile işlem yapmasında, temsilci yapmış olduğu irade açıklamasından en az birisini başkası adına yapmaktadır. Çifte temsil yoluyla işlem yaparken ise, yapmış olduğu her iki irade açıklamasını da temsilci sıfatı ile başkaları adına yapmaktadır. Bu sebeple temsilcinin kendi kendisi ile işlem yapmasında, temsilci, sözleşmeye bizzat taraf olurken, çifte temsil yoluyla işlem yapmasında sözleşmenin tarafı değildir. Temsilci olduğu iki taraf birbirine karşı bir edim borçlanır. Kurulan sözleşmeden dolayı temsilcinin kendisi ise, kendi kendisi ile işlem yapmanın aksine sözleşmeye tarafmış gibi herhangi bir edim borçlanmaz.¹⁶⁴

Çifte temsilde temsilci, hukuki işlemi temsilcisi olduğu müvekkilleri adına ve hesabına yapmaktadır. Hukuki işlemi temsil edilenlerinin adına ve hesabına yaptığı için, her iki tarafında doğrudan temsilcisi konumundadır. Bununla birlikte sözleşmeyi temsilcisi olduğu bir başka kişi ile kendi adına fakat başkası hesabına yaparsa, yani bir tarafın dolaylı temsilcisi ise, görünüşte temsilcinin kendi kendisi ile işlem yapması söz konusudur. Çünkü ilk bakışta işlemi temsilcisi olduğu kişi ile kendi adına yapmaktadır. Fakat gerçekte aradaki dolaylı temsil ilişkisi sebebiyle sözleşmeden doğan hakları ve borçları dolaylı temsilcisi olduğu kişiye devretmekle yükümlüdür. Bu durum sadece teorik olarak görünebilir. Çünkü normalde, yani sözleşmenin her iki tarafında da farklı kişilerin olduğu durumlarda hukuki işlemin diğer tarafı, sözleşmenin karşı tarafı ile

¹⁶³ Ulusoy, a.g.e., s. 32.

¹⁶⁴ Ulusoy, a.g.e., s. 29–30.

onun müvekkili arasında ki dolaylı temsil ilişkisinin varlığını bilmez. Sözleşmenin karşı tarafı bakımından, dolaylı temsilci kendi adına sözleşmeye taraf olan ve sözleşmeden doğan edimi bizzat yerine getirmekle borçlu olan kişidir. Fakat arada temsil ilişkisinin varlığı karşı tarafça biliniyorsa, sözleşmeden doğan haklar ve borçlar, doğrudan temsilde olduğu gibi, doğrudan temsil edilene ait olurlar. Çifte temsilde ise sadece bir tek temsilci, işlemin her iki tarafı adına da irade açıklamasında bulunduğu için, bir tarafın dolaylı temsilcisi olup olmadığını yine en iyi kendisi bilir. Bir örnek vermek gerekirse, temsilci çifte temsil yoluyla yaptığı bir satım sözleşmesinde, varsayalım, satıcının doğrudan temsilcisi, alıcının dolaylı temsilcisi ise, bu durumu sözleşmeyi bizzat yapan kişi olarak ondan daha iyi başka kim bilebilir ki? Bu sebeple dolaylı temsilci asla çifte temsil yoluyla işlem yapamaz. Onun yaptığı işlem temsilcinin kendi kendisi ile işlem yapmasıdır¹⁶⁵. Bu durumun en tipik örneği komisyoncunun alım satım sözleşmesine bizzat taraf olmasıdır¹⁶⁶.

Çifte temsilde Borçlar Kanunu'nda düzenlenmemiştir. Ancak mevzuatta çifte temsile dolaylı yollarla olanak sağlayan hükümlere rastlanır. Mesela TMK madde: 915 “İpotekli borç senedi veya irat senedi düzenlenirken, gerekli ödemeleri yapmak ve ödenecek paraları tahsil etmek, yapılacak tebliğleri almak, güvence azalmalarına rıza göstermek ve genel olarak alacaklının, borçlunun ve malikin haklarını tam bir özen ve tarafsızlıkla korumak üzere bunlar tarafından bir temsilci atanabilir...” hükmü ile ipotekli borç senedi veya irat senedinden doğan borçların ifası aşamasında, alacaklı ve borçlunun birlikte atayacakları bir temsilci ile kendilerini temsil ettirmelerine olanak sağlamaktadır¹⁶⁷

¹⁶⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz., yukarıda s. 14–17.

¹⁶⁶ **Ulusoy**, a.g.e., s. 30–31.

¹⁶⁷ **Ulusoy**, a.g.e., s. 31.

5. TEMSİL YETLKİSİNİN BÖLÜNMESİ VE MURAHHASLARA BIRAKILMASI

5.1. Yönetim Kurulunun Boşalması Halinde Diğer Temsilcilerin Yetkileri

Yönetim kurulu, anonim şirketin yasal ve zorunlu organlarından biri olmakla beraber, mutlak anlamda zaruri bir organ değildir. Yukarıda da açıklandığı üzere bazı istisnai hallerin gerçekleşmesi durumunda şirketin temsili, başka kişilerce icra edilebilir. Ayrıca, yönetim kurulu tümünden istifa etmiş olsa veya vefat ve benzeri şekilde Yönetim Kurulu üyelikleri boşalmış olsa, ticari mümessil ve ticari vekillerin yetki ve görevleri son bulmaz. (BK. madde: 40, 456). Ortaklık bu memurlar tarafından temsil edilir, ancak kullanılması münhasırın yönetim kuruluna ait olan yetkiler, örneğin, tescil ve ilan, genel kurulun toplantıya çağırılması, defterlerin tutulması gibi, bu memurlar tarafından kullanılamaz. Ancak yönetim kurulu mevcut olmaz ve uygun bir süre içinde de yasada öngörülen şekilde doldurulmazsa, pay sahiplerinin veya şirket alacaklılarından birinin ya da Sanayi ve Ticaret Bakanlığının talebi üzerine, zorunlu organlarından birinin eksik olması nedeniyle Ticaret Mahkemesince şirketin feshine karar verilebilir (TTK. madde: 435)¹⁶⁸.

5.2. Temsil Yetkisinin Bölünmesi

TTK. madde: 319/1 hükmü uyarınca temsil yetkisinin yönetim kurulu üyeleri arasında bölünmesi mümkündür. Ancak bu hususta esas sözleşmede özel bir düzenlemenin mevcut olması gerekir. Esas sözleşmede, bölünmenin yapılması yetkisi genel kurula veya yönetim kuruluna da verilebilir. Ancak temsil yetkisi, yönetim kurulu tarafından murahhas üye veya müdüre verilmiş olsa dahi, murahhas üye veya müdürü artık yönetim kurulu azledemez, azil yetkisi genel kurula aittir.¹⁶⁹

Temsil yetkisinin bölünmesi, yer veya konu bakımından olabilir. Ancak TTK. madde: 319 hükmünü, sınırlamalar öngören 321/II hükmü ile birlikte incelemek gerekir. Çünkü 321/II hükmüne göre, “*Temsil salahiyetinin tahdidi, hüsnüniyet sahibi üçüncü*

¹⁶⁸ **Pulaşlı**, Hasan, **Şirketler Hukuku**, Karahan Kitapevi, 4. Baskı, Konya 2003, s. 456.

¹⁶⁹ **Pulaşlı**, a.g.e., s. 457 vd.

şahıslara karşı hüküm ifade etmez. Ancak temsil salahiyetinin sadece merkezin veya şubenin işlerine hasrolduğuna veya müştereken kullanılmasına dair tescil ve ilan edilen tahditler muteberdir” hükmünü içerir. Bu nedenle, bu iki istisna dışında temsil yetkisinin sınırlandırılması mümkün değildir, bu sınırlama murahhaslar için de geçerlidir¹⁷⁰.

5.2.1. Yer İtibariyle Bölünme Ve Sonuçları

Esas sözleşmedeki özel hükme binan temsil yetkisinin yer itibariyle yönetim kurulu üyeleri arasında bölünmüş ve TTK. madde: 321/II uyarınca sicile tescil ve ilan ettirilmişse, üçüncü kişilere karşı geçerli olur. Böylece, temsil yetkisi yer bakımından, merkeze veya bir şubeye hasredilmiş olunabilir. Temsil yetkisinin bu şekilde bölünmesi durumunda, her temsilci sadece kendi görev alanı sınırları içinde yetkilerini kullanabilir. Bu, genellikle çok şubeli anonim şirketlerde ve daha çok bankalarda, şube temsilcileri müdürlerin, üçüncü kişiler bakımından diğer şubelerde temsil yetkisinin bulunmadığı anlamını ifade eder¹⁷¹.

5.2.2. İçerik İtibariyle Bölünme ve Sonuçları

Temsil yetkisinin içerik itibariyle de bölünebileceği yolundaki TTK. madde: 319 hükmüne rağmen, böyle bir bölünme TTK. madde: 321/II. hükmü uyarınca sicile tescil ve ilan edilemez, her nasılsa tescil ve ilan edilmiş olsa dahi, üçüncü kişilerin iyi niyetini ortadan kaldırmaz (TTK. madde: 39). Çünkü ticaret sicilinin fonksiyonu gereği, ancak tescili gerekli olan hususların tescil ve ilanı, iyi niyeti bertaraf eder. Tescili gerekli olmayan bir husus tescil ve ilan edilirse, üçüncü kişinin iyi niyeti, ancak bunun *‘müspet vukuf’* nun, yani fiilen bilindiğinin sağlanması halinde, ortadan kaldırılabilir; örneğin şirket, konu ve miktar bakımından getirilen sınırlamayı üçüncü kişiye yazılı olarak bildirilmiş olması gibi. Müspet vukufun haricinde üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmeyen temsil yetkisinin bölünmesi, sadece iç ilişkide yönetim kurulu üyeleri için geçerli olan bir talimat niteliğindedir. Bu nedenle, yönetim kurulu üyelerinin bu

¹⁷⁰ **Pulaşlı**, a.g.e., s. 457 vd.

¹⁷¹ **Pulaşlı**, a.g.e., s. 458.

bölünmeye aykırı yaptığı işlemler şirketi bağlar; ancak talimata aykırı davranan üyenin şirkete karşı sorumluluğu söz konusu olabilir¹⁷².

5.3. Temsil Yetkisinin Devredilmesi

5.3.1.Genel Olarak

Günümüzde idare ve temsil yetkisinin bizzat yönetim kurulu tarafından yerine getirildiği şirket sayısı gittikçe azalmaktadır. Yönetim kurulu için, işlerin yürüyüş ve şirketin yönetimi hakkında devamlı bilgi sahibi olmak, gerekli işlemleri süratli ve etkin bir şekilde yerine getirmek, günümüzde ticari hayatın bir ülke sınırından çıkıp ülkelerarası niteliğe kavuşan hız ve dinamizmi karşısında orta büyüklükteki şirketlerde bile mümkün olmamaktadır.

Bu ihtiyaç sonucu uygulamada, anonim şirketlerin klasik genel kurul, yönetim kurulu ve denetçilerden oluşan üçlü örgütlenmesine murahhas üye ve müdürler de eklenmiştir.

5.3.2. Temsil Yetkisinin Murahhaslara Devri

TTK madde: 319/ II hükmü uyarınca, temsil yetkisini murahhas üyelere veya pay sahibi olması zorunlu olmayan murahhas müdürlere bırakılabilir. Bunun için de esas sözleşmede özel bir hükmün bulunması şarttır. Sözleşmede bu yetki, genel kurula veya yönetim kuruluna bırakılabilir. Temsil yetkisinin murahhaslara bırakılmasında, ancak yer ve kişi yönünden sınırlamalar öngörülebilir. Buna karşın, konu ve miktar itibarıyla geçerli sınırlamalar yapılamaz. Temsil yetkisinin bir tek murahhaslara bırakılması halinde, yasa, en az bir üyeye temsil yetkisinin kullanılması için yetki verilmesini öngörmektedir. Yasanın bu hükmü, temsil yetkilerinin sadece yönetim kurulu üyesi olmayan murahhas müdürlere bırakılması halinde uygulanır,

¹⁷² Pulaşlı, a.g.e., s. 458–459.

çünkü bir defa, murahhas üye olarak atanan yönetim kurulu üyesi, yönetim kurulu üyesi sıfatıyla zaten temsil yetkisine sahiptir. İkinci olarak, kanun, yönetim kuruluna verdiği temsil yetkisinin tümüyle üçüncü bir kişiye devredilmesine izin vermemiştir (TTK. madde: 319/I). Ayrıca murahhas müdür atanması halinde, yetkili kalan en az bir yönetim kurulu üyesinin temsil yetkileri de herhangi bir şekilde sınırlandırılmaz. Birden fazla murahhas üye atanmışsa, çeşitli temsil şekilleri de öngörülebilir. Örneğin murahhaslara şirketi münferiden temsil yetkisi verilebileceği gibi, birlikte imza şartı da tanınabilir ya da birinin münferiden, diğerlerinin ise, müşterek imza atma koşulunda konulabilir. Tüzel kişilere temsil yetkisi verilebilir mi? Kanımca, anonim şirketin tüzel kişilere de temsil yetkisi vermesi ve kendisi namına hukuki işlem yapma ve özellikle sözleşme akdedebilme yetkisi verebilmesi mümkündür. İsviçre hukukunda da benimsendiği gibi, özellikle Borçlar Kanunundaki temsil hükümleri uyarınca, tüzel kişilere temsil yetkisi verilmektedir. Örneğin anonim şirket namına bilgi işlem programları kurulmasıyla ilgili zaruri olan sözleşmeye akdetme yetkisinin bir danışman firmaya verilmesi gibi. Önemle ekleyeyim ki, İsviçre hukukunda, anonim şirketin organ temsilcisi, ticari vekili ve ticari mümessillerinin sadece gerçek kişiler olacağı görüşü benimsenmektedir¹⁷³.

6. TEMSİL YETKİSİNİN KAPSAMI VE SINIRLANDIRILMASI

6.1. Temsil Yetkisinin Kapsamı

Hukuk güvenliği açısından, temsil yetkisinin kapsamı yasal olarak tespit edilmiştir. Gerçekten de TTK. madde: 321/I hükmüne göre, “temsile salahiyyetli olanlar şirketin maksat ve mevzuuna dahil her nev’i işleri ve hukuki muameleleri şirket adına yapmak ve şirket unvanını kullanmak hakkını haizdirler”.³²¹ inci madde hükmü, TTK.

¹⁷³ Pulaşlı, a.g.e., s. 459 vd.

madde: 137 hükmünün bir tekrarı niteliğindedir¹⁷⁴. Benzer düzenleme kaynak İsviçre Borçlar Kanunu madde 718a.I hükmünün almanca metninde “ ... alle Rechtshandlungen, die der Zweck der Gessellschaft” (ortaklığın amacına giren tüm hukuki işlemler) kavramı ile ifade edilmiştir. Bu açıdan belirli ve somut bir olayda, tüzel kişinin işletme konusu dışındaki hukuki durumu “ultra vires”tir¹⁷⁵.

İşletme maksat ve konusu kavramına, sadece ortaklık sözleşmesinde yazılı olan hususların dâhil olduğunu, buna karşın yazılı olmayan konuların ‘ultra vires’ olduğunu her zaman söylemek mümkün değildir. Bu bakımında işletme konusunun geniş yorumlamak suretiyle somut olaydaki işlem, şirketin ‘işletme maksat ve konusu’ nda yazılı bulunanların dışında ise maksat ve konuya olan yakınlığı ve özellikle “amaçsal ilişki” dikkate alınarak “işletme maksat ve konusunun elde edilmesine yardımcı olan” her hususun konu içinde düşünülmesi gerekir. Bu nedenle, yapılan bir işlem, işletme konusunun dışında bulursa dahi, bunun “amaçsal niteliği ve konusu” ortaklığın “işletme maksat ve konusu” ile ilgili bulunuyor ve bu suretle ortakların ve şirketin menfaatleri korunuyorsa, söz konusu işlem “ultra vires” değil geçerli bir işlem sayılır. Nitekim Yargıtay da, iki anonim şirketin bankadan aldıkları kredi için, birbirlerine kefil olmalarında, ortaklarının yaşamlarını sürdürebilmek için krediye muhtaç oldukları gerçeğinden hareketle, bir ticaret ortaklığının diğeri lehine bankaya kefalet vermesini isabetli olarak konu içi işlem saymıştır¹⁷⁶. Belirtmek gerekir ki teminat sağlama amacıyla yapılan işlemlerin konu içinde mütalaa edilebilmesi için, söz konusu işlemin, “ortaklığa bir yarar sağlayıp sağlamayacağı” hususunun araştırılması ve olumlu cevap verilmesi halinde, konu için işlem sayılmalıdır. Yargıtay’ın kökleşmiş bulunan bu görüşü öğretide de olumlu karşılanmıştır¹⁷⁷. Yargıtay başka bir kararında, anonim

¹⁷⁴ TTK. madde: 137: “ Ticaret şirketleri hükmi şahsiyete haiz olup şirket mukavelesinde yazılı işletme mevzuunun çevresi içinde kalmak şartıyla bütün hakları iktisap ve borçları iltizam edebilirler. Bu husustaki kanuni istisnalar mahfuzdur” hükmünü içerir.

¹⁷⁵ **Pulaşlı**, a.g.e., s. 460–461.

¹⁷⁶ 11. Hukuk Dairesinin 23.3.1982 t., E. 1982/851, K. 1982/1225 sayılı kararı (Tam metin için bkz. YKD. 1982, S. 6, s. 820)

¹⁷⁷ ANSAY’a göre kefalet işleminin konu içi sayılabilmesi, bu işlemin işletme konusuna bağlanabilmesi ve ortaklığın amacına ulaşabilmek için icra edilmesi gerekli işlemler arasına dâhil edilebilmesi koşuluna bağlıdır. (**Ansay Tuğrul, Anonim Şirketlerin Kefil Olma Ehliyeti, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II**, Ankara 1985, s. 359 vd.).

şirketin bir siyasi partiye bağışları, şirketin işletme maksat ve mevzuu dışında mütalaa etmiş ve şirketi bağlamayacağına karar vermiştir¹⁷⁸. Ancak belirtmek gerekir ki, doktrinde Yargıtay'ın bu görüşü eleştirilmektedir¹⁷⁹. Her ne kadar ticaret şirketleri kazanç paylaşmak amacıyla kurulsalar da, ülkemizdeki sosyal yaşamın gereği olarak çoğu kez hayri, sportif, eğitim vb. konularda bağışta bulunmaları yadsınamaz bir gerçektir. Ancak yapılacak bağışların, şirketin mali durumuyla mütenasip, örf ve adetlerin gerektirdiği nitelikte olması kaydıyla geçerli saymak yerinde olur¹⁸⁰. Ancak, teminat sağlama amacıyla yapılan işlemin, ortaklık bakımından “olağan sayılıp” sayılmayacağına araştırılmasına gerek yoktur. Çünkü Yargıtay'ında haklı olarak belirttiği gibi, “esasen ticaret şirketlerinin yaşamlarını bu suretle sürdürebilmeleri hali ticari hayatın normal ve mutad işlemleri arasındadır”. Bu nedenle ticaret şirketlerinin yaşamlarının bir parçası olan bu hususun tekrar araştırılmasının bir anlamı yoktur¹⁸¹.

İsviçre Federal Mahkemesi'nin bu konudaki düşüncesinin, daha ileri seviyede olduğunu belirtelim. Federal Mahkemeye göre, girişilen hareketin şirket gayesini gerçekleştirmede yararlı olmasının şart olmadığı gibi, anlam itibariyle sadece şirketin gayesi ile doğrulanabilmesi yeterlidir¹⁸².

6.2. Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması

6.2.1. Temsil Yetkisinde Geçerli Sınırlandırmalar

Temsil Yetkisinde sınırları belirleyen TTK madde 321/II'ye göre; kural olarak temsil yetkisinin sınırlandırılması iyi niyetli üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmez.

¹⁷⁸ Yargıtay 11.Hukuk Dairesinin 16. 12. 1962 t., E. 4545, K. 4384 (Tam metin için bkz., Meşe İçtihat Bankası)

¹⁷⁹ SUNGURBEY, anonim şirketin menfaati için yapılan böylece şirket konusuna hizmet eden bağışlamaların, şirket konusuna dolaylı olarak giren işlemlerden olduğunu ve şirketin bu tür bağışlamaları yapmaya ehliyetli olduğunu kabul etmektedir (Sungurbey, İ., **Medeni Hukuk Sorunları**, C. IV, İstanbul 1980, s. 342).

¹⁸⁰ Çamoğlu, Poroy, Tekinalp, a.g.e., s. 309–310.

¹⁸¹ Pulaşlı, a.g.e., s. 461–462.

¹⁸² Çağa, Tahir, **İsviçre'de Anonim Şirketler Hukuku**, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1968, s. 278 vd.

Ancak bu kuralın iki istisnası vardır. Bunlardan biri yer itibarı ile getirilen sınırlama, ikincisi ise yetkinin birden fazla temsilci tarafından müştereken kullanılması halidir.

6.2.1.1. Yer İtibarı İle Getirilen Sınırlandırmalar

Borçlar Kanunu'nun 449 ve devamı maddelerinde tacir yardımcılarında "ticari mümessiller" düzenlenmiştir. Ticari mümessillerin temsil yetkisinin sınırlarını düzenleyen 451. madde ile Ticaret Kanunu'nun 321. maddesinin ikinci fıkrasını karşılaştırdığımızda bunların aynı doğrultuda oldukları görülür¹⁸³. Anılan maddelere göre, iki istisnadan birini gösteren "yer itibarıyla temsil yetkisinin bölünmesi"nde temsilciye, şirketin merkez ya da şubelerinden birinin temsil edilmesi görevi verilmektedir¹⁸⁴.

Seçilen temsilcinin yetkilerinin merkez veya belirli bir şubeye hasrolunduğunun tescil ve ilan edilmesi gerekir. Bu, üçüncü kişiler açısından diğer şubelerde temsil yetkisinin bulunmadığı anlamına gelmektedir. Daha çok gelişmiş ve şubelere ayrılmış anonim şirketler açısından önem taşıyan bu sınırlamayla, şubelerin temsilcilerinin ve sorumluluklarının kolayca bilinebilmesi sağlanacaktır. Aksi halde, fazla sayıda şubesi bulunan anonim şirketlerde ve özellikle bankalarda ya temsil imkânsızlığı ya da sıkı şekilde merkezden temsil söz konusu olacaktır. Temsil yetkisinin bu şekilde paylaşılması durumunda her bir temsilci ancak kendi görev bölgelerinin sınırları içinde yetkilerini kullanabilir. Başka şubelerin işlemleri üzerinde temsil yetkisinin kullanılması söz konusu değildir. Ancak unutmamak gerekir ki, temsil yetkisinin yönetim kurulu üyeleri arasında bölünebilmesi için durumun tescil ve ilan edilmesi

¹⁸³ BK. madde: 451 " (1) Temsil salahiyeti bir şubenin işlerine hasrolunabilir. (2) Tayin olunan şatlar dâhilinde diğerleri iştirak etmedikçe yalnız birinin imzası müesseseyi ilzam etmemek üzere birden ziyade kimselere de verilebilir ve buna birlikte temsil denir. (3) Temsil salahiyetinde bundan başka tahditler hüsnüniyet sahibi üçüncü şahıslara karşı muteber değildir" hükmünü içerir. TTK. madde: 321/II ise " Temsil salahiyetinin tahdidi, hüsnüniyet sahibi üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmez. Ancak temsil salahiyetinin sadece merkez ya da bir şubenin işlerine hasrolunduğuna veya müştereken kullanılmasına dair tescil ve ilan edilen tahditler muteberdir" hükmünü içerir.

¹⁸⁴ İmregün, Oğuz, **Anonim Ortaklıklar**, 2. Baskı, Kutulmuş Matbaası, İstanbul 1970, s. 167 vd.

gerekir. Aksi halde, bu paylaşırma işlemleri tamamen şirketin iç ilişkisini ilgilendirir ve iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez¹⁸⁵.

6.2.1.2 Müşterek Yetki İtibarı İle Getirilen Sınırlandırmalar

Gerek Borçlar Kanunu'nun 451 gerek Ticaret Kanununun 321. maddeleri hükümleri gereğince, temsil yetkisinin yönetim kurulu üyeleri arasında geçerli bir şekilde bölünebilmesi için kabul edilen sınırlandırmalardan ikincisi, temsil yetkisinin müştereken kullanılmasıdır. TTK. madde: 321/III hükmüne göre, anonim şirketin temsili konusunda esas sözleşmede hüküm yoksa çift imza kuralı geçerlidir; ama burada sözünü ettiğimiz sınırlama, anılan fıkra dışında geçerlidir. Yani yönetim kurulu üyelerinden herhangi ikisinin birlikte temsil yetkisini kullanmaları isteniyorsa esas sözleşmeye özel bir hüküm konulmasına bile gerek yoktur¹⁸⁶. Bu açık düzenlemeye rağmen uygulamada, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, izin aşamasında esas sözleşmeyi incelerken bu hususun da esas sözleşmede açıkça yer almasını istemektedir.

Temsil yetkisinin yer itibarı ile bölünmesinde olduğu gibi burada da sınırlandırmanın iyi niyetli üçüncü kişilere etkili olabilmesi için tescil ve ilan edilmiş olması zorunludur (TTK. madde: 321/II). Tescil ve ilan işlemleri gerçekleştirilmemişse, yapılan paylaşırma sadece şirketi kendi içinde bağlar¹⁸⁷.

6.2.2. Temsil Yetkisinde Geçersiz Sınırlandırmalar

İsviçre ve Alman hukukunda temsil yetkisinin sınırlandırılmasına cevaz verilmemiştir. Yani şirket maksadı dâhilinde sınırlandırma yoluna gidilemez. Türk hukukunda ise sınırlı olarak temsil yetkisinin bölünmesine imkân tanınmıştır. Ancak maksat (konu) yönünden sınırlamaya İsviçre- Türk ve Alman hukuklarında yer verilmemiştir¹⁸⁸.

¹⁸⁵ Arslan, İbrahim, *Anonim Şirketlerde Yönetim Yetkisinin Sınırlandırılması*, Konya 1994, s. 64–65.

¹⁸⁶ Arslan, *Yönetim Yetkisi*, s. 65–66.

¹⁸⁷ İmregün, A.O, s. 167.

¹⁸⁸ Arslan, *Yönetim Yetkisi*, s. 67.

Ticaret Kanunu'nun 321 ve 340. madde hükümleri birlikte değerlendirildiğinde muhteva yönünden temsil yetkisinin bölünmesinin kabul edilmediği görülmektedir¹⁸⁹. Başka bir ifade ile hukukumuzda konu ve miktar bakımından temsil yetkisinin bölünemeyeceği ve sınırlanamayacağı kabul edilmiştir. Her ne kadar TTK madde: 319 hükmü temsil yetkisinin muhteva yönünden bölünmesini kabul ediyor görünse de TTK. madde: 321 buna engel olmaktadır. Çünkü Ticaret Kanunu'nun 321. maddesi istisnaları saymış ve ancak bunların tescil ve ilan edilmeleri halinde üçüncü kişilere karşı hüküm ifade edeceğini belirtmiştir. O halde, muhteva bakımından getirilen sınırlandırmaların tescili kural olarak mümkün değildir. Her nasılsa tescil edilmiş olsa bile geçerli bir tescilin sonuçlarını doğurmaz. Zira Ticaret Sicilinin müspet fonksiyonu sadece tescili caiz olan hususlarda işlerlik kazanacaktır. Yani tescili mümkün olan hususlar sicile kayıt edilmeleri ile üçüncü kişilere karşı hüküm doğurmaya başlar. Aksi halde, yani tescili mümkün olmayan hususların her nasılsa tescil edilmiş olmaları iyi niyetli üçüncü kişilerin bu iyi niyetini ortadan kaldırmayacaktır (TTK madde: 39)¹⁹⁰.

Üçüncü kişilerin iyi niyetinin ortadan kaldırılması, o kişinin kanunen mümkün olmasa bile, yapılan sınırlandırmayı bildiğinin ispatı ile mümkündür. Kötü niyetin herhangi bir şekilde ispatı ile temsilcinin o husustaki yetkisizliği ve şirketin o işlem dolayısıyla sorumlu olmadığı ileri sürülebilecektir¹⁹¹. Temsil yetkisinin geçersiz olarak

¹⁸⁹ TTK. madde:321 “ (1)Temsile salahiyetli olanlar şirketin maksat ve mevzuuna dahil olan her nevi işleri ve hukuki muameleleri şirket namına yapmak ve şirket unvanını kullanmak hakkına haizdirler. (2) Temsil salahiyetinin tahdidi, hüsünüyet sahibi üçüncü şahıslara karşı hüküm ifade etmez. Ancak temsil salahiyetinin sadece merkezin ya da bir şubenin işlerine hasrolunduğuna veya müştereken kullanılmasına dair tescil ve ilan edilen taahditler muteberdir. (3) Anonim şirket adına tanzim edilecek evrakın muteber olması için, aksine esas mukavelede hüküm olmadıkça temsile salahiyetli olanlardan ikisinin imzası kafidir. (4) Temsile salahiyetli olanlar tarafından yapılan muamelenin esas mukaveleye veya umumi heyet kararına aykırı olması, hüsünüyet sahibi üçüncü şahısların o muameleden dolayı şirkete müracaatına mani olmaz. (5) Temsile veya idareye salahiyetli olanların vazifelerini yaptıkları sırada işledikleri haksız fiillerden anonim şirket mesul olur. Şirketin rücu hakkı mahfuzdur” hükmünü içerir. TTK. madde: 340 “ 336 ve 337 inci maddelerin hükümleri gereğince idare meclisi azarına yükletilen mesuliyet hakkın da 309 uncu madde hükümleri tatbik olunur” hükmünü içerir.

¹⁹⁰ Arslan, Yönetim Yetkisi, s. 67.

¹⁹¹ Ancak bu konuda farklı görüşlerde vardır. Örneğin ARSLANLI' ya göre üçüncü kişinin sınırlandırmayı biliyor olması haklarını ihlal etmez ve şirketin sorumluluğu devam eder. Ancak üçüncü kişi temsilci ile anlaşarak bile bile şirkete zarar vermişse şirket, yapılan işlemde sorumlu olmadığını ileri

bölünmesi ve her nasılsa tescil ve ilan edilmiş olması durumunda dahi sorumluluk yönünden bir değişiklik olmayacaktır. Bu durumda yetkinin bölünmesi geçerli olmayacağı için sorumluluğun bölünmesi de düşünülemez. Dolayısıyla, yönetim kurulu üyelerinin müteselsilen sorumluluğu devam eder¹⁹².

Temsilcinin sorumluluğuna gelince; temsil yetkisinin konu bakımından sınırlanması, bölünmesi ve kısmen bırakılması iyi niyetli üçüncü kişiler bakımından geçerli değildir. Bu sebeple, iyi niyetli olarak temsilciyle işlemlere girişen üçüncü kişilerden şirketin bir talebi olamaz. Buna karşılık şirket iyi niyetli üçüncü kişilere karşı yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadır. Bu arada şirket, uğramış olduğu zararların tazmini için temsilciye rücu etme hakkını haiz bulunmaktadır (TTK. madde:321/5). Ayrıca temsilci şirket talimatlarına uymaması sebebiyle verdiği zararlardan dolayı şirketle birlikte, şartları varsa ortaklara ve şirket alacaklılarına karşı da sorumlu tutulacaktır. İşaret edilmesi gereken hususlardan biri de temsil yetkisinin tek başına devredilemeyeceğidir. Yani temsil yetkisinin devri için yönetim kurulu üyelerine veya müdürlere yönetim yetkisinin de devredilmesi gerekir. Aksi halde ARSLANLI'ya göre, murahhaslarla TK m. 342 anlamındaki müdürler arasında bir farkı bulunmamaktadır. Bu müdürler ise karar değil icra organıdır¹⁹³.

Temsil yetkisinin yönetim yetkisi ile birlikte devredilmesi gereği İsviçre hukukunda da kabul edilmektedir¹⁹⁴.

6.2.2.1. Geçersiz Sınırlandırmaların Üçüncü Kişilere Etkisi

Ticaret şirketlerinde, şirketi temsile yetkili ortak ya da organın temsil yetkisinin kapsamı bizzat Ticaret Kanunu tarafında çizilmiş olup; birlikte temsil ve yetkinin şube ya da merkez işleriyle sınırlandırılması istisnaları dışında, yetkiye getirilecek diğer

sürebilir (Arslanlı, Halil, **Anonim Şirketler**, 2. Bası, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1959 s. 131). Ancak kanaatimizce TK m. 321 hükmündeki açık ifade karşısında bu görüşün kabulü mümkün değildir. Aksine düşünce, anonim şirkete temsilcisi ile işlem gören iyi niyetli kişilerle kötü niyetli kişiler arasındaki farkı ortadan kaldırmaktadır.

¹⁹² Arslan, Yönetim Yetkisi, s. 67.

¹⁹³ Arslan, Yönetim Yetkisi, s. 68

¹⁹⁴ Arslan, Yönetim Yetkisi, s. 68

istisnalar iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez. Ayrıca bunların Ticaret Siciline tescili de caiz değildir. Tescil edilse dahi üçüncü kişilerin iyi niyetini bertaraf etmez.

Bununla birlikte, sadece bilme halinde mi, yoksa bilme yanında ayrıca kusurlu bilmeme halinde de tescili caiz olmayan bir sınırlandırmanın üçüncü kişiye karşı ileri sürülebileceği hususu tartışmalıdır. Bu konuda iki yaklaşım olup bunlardan biri sorunun çözümünde TTK. madde: 39/II' yi; diğeri ise MK. madde: 3/II' yi esas alır.

TTK. madde: 39/II, tescili gerekip de tescil edilmeyen bir hususun, ancak bilinmesi şartıyla üçüncü kişilere karşı ileri sürülebileceğini ifade eder. Bu hüküm, doğrudan uygulama alanına giren hallerde, özel hüküm olması sebebiyle, MK. madde: 3/II' ye nazaran bir önceliğe sahiptir. Dolayısıyla, birlikte temsil ve yetkinin merkez veya şube işleri ile sınırlandırıldığı hallerde, TTK. madde: 39/II uygulanır. Bu tür sınırlandırmalar Kanun tarafından öngörüldüğü için, bunların Ticaret Siciline tescili de mümkündür. Eğer bunlar tescil edilmemişlerse, TTK. madde: 39/II uyarınca, fiilen bilindiklerinin ispatı şartıyla üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir. Oysa MK. madde: 3/II sübjektif iyi niyet karinesini ortadan kaldıran hallere, bilme yanında ihmale dayanan bilmeme de dahildir (MK. madde: 3/II)¹⁹⁵.

6.2.2.1.1. TTK . madde: 39/II' yi Esas Alan Görüş

Bu görüşe göre temsil yetkisine getirilen ve tescili caiz olmayan sınırlandırmalara, yani yetkinin birlikte temsil ve şube ya da merkez işleri ile sınırlandırılmasının dışında kalan hallere¹⁹⁶, lafzi yorumu sonucunda TTK. madde: 39/II uygulanmayacağı düşünülebilir. Bununla birlikte söz konusu hükmün temelinde yatan düşünce, sorunun çözümünde bu hükümden yararlanmamızı gerektirir. Ticaret şirketlerinin temsile yetkili organ ya da ortaklarından bahsedildiğinde, genel temsil ilişkisinin (BK. madde: 32 vd.) aksine, şirketin iradesinden bağımsız, kapsamı Kanun tarafından tespit edilmiş bir temsil yetkisinin var olduğu görülür. Eğer tescili gerekip de

¹⁹⁵ MK madde: 3/II “ Ancak durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermeyen kimse iyi niyet iddiasında bulunamaz” hükmünü içerir.

¹⁹⁶ Örneğin, yetkinin yapılacak işlemin parasal değeri itibarı ile veya işlemin türü itibarı ile sınırlandırılması ya da işlemin yapılmasında önce genel kurul kararı aranması gibi.

tescil edilmeyen bir husus, ancak bunu fiilen bilmesi şartıyla üçüncü kişiye karşı ileri sürülebiliyorsa, aynı şeyler tescili caiz olmayan bir husus için evleviyetle geçerli olmalıdır¹⁹⁷. Kapsamı kanun ile tayin edilen bir temsil yetkisine getirilen ve ticaret siciline tescili caiz olmayan sınırlamalarda üçüncü kişinin durumunu, tescili caiz sınırlamalardaki üçüncü kişinin durumuna nazaran daha da güçleştirmek için hiçbir sebep yoktur. Kanun koyucu temsil yetkisinin kapsamına getirilen ve tescili caiz olan, ancak buna rağmen tescil edilmeyen hususlar hakkında bir değer yargısında bulunmuş ve buna uygun olarak bir hüküm tesis etmişse, bu değer yargısı benzer menfaat durumları için, hukukun kıyasen uygulanması ile ilgili esaslar uyarınca, aynı biçimde tanınmak zorundadır¹⁹⁸.

6.2.2.1.2. MK. madde: 3/II' yi Esas Alan Görüş

Bu görüşe göre, burada TTK. madde: 39/II yerine, MK. madde: 3/II' nin esas alınması gerekir. Çünkü TTK. madde: 39/II, tescili caiz olan hususlar için konulmuştur. Bu hükmün tescili caiz olmayan sınırlandırmalara kıyasen uygulanıp uygulanmayacağı sorusuna, işlem güvenliği sebeplerinden dolayı olumsuz cevap vermek gerekir; Zira MK. madde: 3/II' de istenen özenin ölçüsü uygun bir biçimde tespit edilirse işlem güvenliği yeterince sağlanış olur. Ayrıca TTK. madde: 39/II' de şirketin istenen, (konumuza uyarlayacak olursak) üçüncü kişinin tescili caiz olan sınırlandırmayı fiilen bildiğini ispat etmesidir ki; bu, ağırlaştırılmış bir ispat yüküdür ve bunun tek sebebi, şirketin tescili caiz olan bir hususu ihmalıyla tescil ettirmemesidir. Şirket burada ihmalinden dolayı ağır bir şekilde cezalandırılmıştır, çünkü böyle bir ispat hemen hemen imkânsızdır. Görüldüğü gibi, TTK. madde: 39/II' nin temelinde yatan düşünce farklı olup, sadece şirketin ihmeline dayanan tepki nendi ile üçüncü kişilere yüksek bir

¹⁹⁷ Çamoğlu, Ersin, **Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku**, Güncelleştirilmiş 5. Bası, İstanbul 1993, s. 127, 256.

¹⁹⁸ Kırca, İsmail, **Ticaret Şirketlerinde Temsil Yetkisine Getirilen ve Tescili Caiz Olmayan Sınırlandırmaların Üçüncü Kişilere Etkisi**, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 17, Sa. 3, Ankara 1994, s. 150–151.

güvence sağlanmıştır. Bu nedenle, söz konusu hükmü sorunun çözümünde kıyasen veya evleviyetle uygulamak mümkün değildir¹⁹⁹.

Yine bu görüşe göre, fiili bilmenin ispatında ortaya çıkan güçlükler sebebiyle sorunun çözümünde TTK. madde: 39/II' yi esas alan görüş, MK. madde: 3/II' yi esas alan görüşe yaklaşır. Şöyle ki;

Hâkim, fiili bilme ispat edilemediği sürece, mevcut emarelerden üçüncü kişinin sınırlandırmayı bilip bilmediğini çıkartmak zorundadır. Hâkim bunu yaparken ortalama bir borçlunun ölçüsünü esas alarak, üçüncü kişinin somut olayın şartlarına göre sınırlandırmayı bilmek zorunda olup olmadığını araştıracaktır. Dolayısı ile TTK. madde: 39/II' ye göre bulunan bir çözüm, MK. madde: 3/II esas alındığında ağır ihmale dayanan bilmeme olarak nitelendirilebilecek durumlar da kapsamaktadır²⁰⁰.

MK. madde: 3/II, taraf menfaatlerini tatmin edici bir çözüme sahip olduğu ve TTK. madde: 39/II'nin uygulanması için hiçbir sağlam gerekçe bulunmadığı için, Üçüncü kişi tescili caiz olmayan bir sınırlandırmayı bilmiyor ve bilmemesi de ağır ihmalden kaynaklanmıyorsa, gerekli özeni göstermiş sayılacağından iyi niyetli sayılır.

Temsil yetkisinin iç ilişkide getirilen sınırlandırmalara uygun tarzda kullanılıp kullanılmadığı konusundaki üçüncü kişinin araştırma yükünün ölçüsü, genel temsil hukukundakine (BK. madde: 32 vd.) nazaran daha azdır. Burada üçüncü kişiye çok katı davranılmamalıdır. Üçüncü kişinin temsil yetkisinin temsilci tarafından iç ilişkideki sınırlandırmaya uyulmayarak kötüye kullanıldığı hususunda çok kuvvetli bir şüphesi yoksa bu kişi, temsilcinin Kanun tarafından tespit edilen yetkisinin sınırları içinde hareket ettiğine güvenilebilir. Sadece somut olayın şartlarından, temsilcini temsil

¹⁹⁹ Kırca, a.g.m., s. 151–152.

²⁰⁰ Eğer sorunun çözümünde TTK. madde: 39/II esas alınacak olursa, kanaatimizce, şirket üçüncü kişinin söz konusu sınırlamayı bildiğini fiilen ispatlamak zorundadır. Bu ispatlanmazsa, hâkimin ortalama bir borçluyu esas alarak, ortalama şartlara göre üçüncü kişinin ilgili sınırlandırmayı bilmek zorunda olup olmadığını araştırma yetkisi yoktur. Dolayısıyla, TTK. madde: 39/II, fiilen bilme dışında ağır ihmale dayanan bilmemeyi kapsamaz.

yetkisini mutlaka kötüye kullanmış olacağı derecesinde bir şüphe doğması halinde araştırma yükümü doğar²⁰¹.

6.2.2.1.3. Her İki Görüşün Birlikte Değerlendirilmesi ve Kanaatimiz

Temsil yetkisine getirilen ve tescil edilmeyen sınırlandırmanın hukuki akıbeti konusunda ileri sürülen her iki görüş de yeterli değildir.

Üçüncü kişinin iyi niyetinin ölçüsü konusuna geçmeden önce, şu hususu belirtmede yarar vardır: Kanaatimizce, yapılan işlemin sırf sınırlandırmaya aykırı olması tek başına, bunu bilse dahi, üçüncü kişi karşısında herhangi bir sonuç doğurmaz. Bunun için, ayrıca şirketin korunmaya değer bir hukuki yararının bulunması gerekir. Bu hukuki yarar ise, ancak tescili caiz olmayan sınırlandırmaya uyulmamış olması nedeni ile şirketin bir zararının doğmuş olması halinde söz konusu olur. Zira temsilcinin bu sınırlandırmaya riayet etmeyerek yaptığı bir işlemin sonucunda şirket zarara uğramış olabilir; hatta bu işlemin şirket yararına olması pek de uzak bir ihtimal değildir. Şirket zarara uğramadığı halde, sırf sınırlandırmaya riayet edilmemesi nedeni ile yapılan işleme bağlı olamayacağını açıklamayı, hakkın kötüye kullanılması niteliğindedir. Bunu, hâkim de resen nazara almalıdır. O halde temsil yetkisine getirilen ve tescili caiz olmayan bir sınırlandırmanın üçüncü kişiye karşı ileri sürülebilmesinin ilk şartı, bu sınırlandırmaya riayet edilmeden yapılan işlemin sonucunda şirketin bir zarara uğramasıdır.

Üçüncü kişinin iyi niyeti konusuna gelince; her şeyden önce burada TTK. madde: 39/II'nin kıyas yoluyla uygulanması mümkün değildir. Çünkü kıyas, hukukta boşluk olan hallerde, hâkimin hukuk yaratmada başvuracağı yollardan birisidir. Oysa temsil yetkisine getirilen ve tescili caiz olmayan bir sınırlandırmanın hangi şartlarla üçüncü kişiye karşı ileri sürülebileceği, Kanunda düzenlenmiştir. Nitekim TTK. madde: 176/I, 321/II ve BK. madde: 450/I, 451/III'de bu tür sınırlandırmaların iyi niyet sahibi üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceği ifade edilmiştir. Ticaret Kanunu, Medeni Kanun'un ayrılmaz bir parçası olduğuna göre (TTK. madde: 1/I), söz konusu maddelerde kullanılan iyi niyet kavramından neyin anlaşılması gerektiğinin tespitinde

²⁰¹ Kırca, a.g.m., s. 152–153.

sübjektif iyi niyeti düzenleyen MK. madde: 3/II esas alındığında, iç ilişkide getirilen ve tescili caiz olmayan sınırlandırmanın üçüncü kişice bilinmesi, hiç şüphesiz bu kişinin iyi niyetini sona erdirir. Ancak üçüncü kişinin bilmeme hususundaki her ihmalinin, onun kötü niyetli olmasına sebebiyet vereceğini de söylemek oldukça güçtür. Çünkü ortada kapsamı Kanunca belirlenen bir temsil yetkisi bulunduğu; üçüncü kişi temsilci ile işlem yaparken Kanunda belirtilen kapsamda bir yetkinin varlığından hareket eder. Bu kapsamdaki bir yetkiye sınırlandırma getirilip getirilemediği ve aynı zamanda işlemin şirket yararına olup olmadığı konusunda bir araştırma yükümlülüğünün üçüncü kişiye yüklenmesi, yetkinin kapsamının kanunca belirtilmesi ile güdülen amaca ters düşer. Üçüncü kişinin, bir işlemi sırf olağanüstü karakterde olması sebebiyle bunun temsil yetkisine dâhil olup olmadığı hususunda bir tereddüde düşmesi de gerekmez.

Ayrıca, şirket, talimatlarına uyan güvenilir birini temsilci olarak seçmemişse, bunun zararı üçüncü kişiye yüklenemez.

Bütün bu anlattıklarımız göz önünde bulundurulduğunda, söz konusu sınırlandırmanın hafif ihmalle bilinmemesi, üçüncü kişinin iyi niyetini ortadan kaldırmamalıdır. Ancak, fiili bilmenin ispatındaki güçlükler, hatta bunun hemen hemen imkânsızlığı ve ilgili sınırlandırmaya riayet edilmemesi sonucunda şirketin bir zarara uğradığı da dikkate alındığında, mutlaka bilinmesi gereken bir hususun bilinmemesi durumunda üçüncü kişi, bunun sonuçlarına katlanmalıdır. Bu sebeple bilmek zorunda olmak bilmeye eş tutulmalıdır²⁰². Yani üçüncü kişinin, sınırlandırmayı ağır ihmal ile bilmediğinin ispatlanması halinde, şirket yapılan işlemle bağlı olmayacaktır.

Her hangi bir vakıanın tescil edilebilmesi, kanunlarda veya Ticaret Sicili Nizamnamesi'nde gösterilmiş olmasına bağlıdır. Bunlar dışında kalan hususların yanlışlıkla tescil edilmiş olması, üçüncü kişinin hukuki durumu üzerinde etkili olmaz ve bu durumda TTK. madde: 39/I uygulanmaz²⁰³. Kanunumuz, ana sözleşmenin hangi hükümlerinin tescil ve ilan edileceğini sınırlayıcı olarak saymıştır²⁰⁴. Bu sebeple,

²⁰² Kırca, a.g.m.. s. 155.

²⁰³ Arslanlı, Halil, **Kara Ticaret Hukuku, Umumi Hükümler**, 3. Bası, İstanbul 1960, s. 162

²⁰⁴ Bkz., TTK 155, 157, 300, 511.

Kanunun izin verdiği haller dışında kalan hususlar, bu arada temsil yetkisine getirilen ve tescili caiz olamayan sınırlandırmalar her nasılsa tescil ve ilan edilmiş olsalar bile, bu durum üçüncü kişinin iyi niyetini ortadan kaldırmaz.

Ayrıca belirtmede yarar var ki; üçüncü kişilerin, şirketin iç düzenlemesi ile saklı tutulan ve alınması gereken izinlerin işlem anında temsilciler tarafından alındığı yönündeki iyi niyetlerinin varlığının kabulü, ticaret hayatı için büyük önem taşır. Aksine bir yorum karmaşaya sebebiyet verir ve ticaret hayatı güvensizlik ortamına sürüklenir²⁰⁵.

Anlattıklarımızı özetleyecek olursak, temsilcinin tescili caiz olmayan bir sınırlandırmaya riayet etmeden üçüncü kişi ile bir işlem yapması halinde, şirketin bu işleme bağlı olmadığı üçüncü kişiye karşı ileri sürülebilmesi için bu üç şartın birlikte bulunması gerekir:

1- Temsilci, tescili caiz olmayan bir sınırlandırmaya riayet etmeden üçüncü kişi ile bir hukuki işlem yapmış olmalıdır.

2- Şirket bu işlem nedeni ile zarar görmüş olmalıdır.

3- Üçüncü kişi, söz konusu sınırlandırmayı bilmeli veya bilgisizliği ağır ihmalden kaynaklanmalıdır.

Temsil hukukunda, bu üç şartın birlikte bulunması halinde, “temsil yetkisinin kötüye kullanılmasından” söz edilir²⁰⁶.

6.2.2.2. Geçersiz Sınırlandırmalara Bağlanan Hukuki Sonuçlar

Yönetim kurulu üyelerinin temsil yetkisinin sınırını şirket ana sözleşmesinde yazılı konu olduğunu daha önce incelemiştik²⁰⁷. İşte bu sınırı aşan işlem ehliyet dışı işlem sayılmaktadır.

²⁰⁵ Kırca, a.g.m., s. 156–157.

²⁰⁶ Kırca, a.g.m., s. 156 vd.

²⁰⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz., yukarıda s. 64 vd.

Ehliyet dışı işleme sonradan icazet vermek sureti ile geçerlilik kazandırılıp kazandırılmayacağı sorunu doktrinde tartışmalıdır. Tartışmalı olan başka bir hususta bu geçersizliğin derecesine ilişkindir. Doktrinde, bu geçersizliğin “yoluk” ve “mutlak butlan” niteliğinde olduğuna ilişkin iki farklı görüş bulunmaktadır.

6.2.2.2.1. “Yokluk” Görüşü

Sözleşmelerde geçersizliğin dereceleri yokluk ve hükümsüzlük olarak ikiye ayrılmakta, hükümsüzlükte kendi içinde butlan ve iptal edilebilirlik olarak iki şekilde incelenmektedir²⁰⁸.

Eğer, somut olarak bir hukuki işlemin kurucu unsurları bulunmuyorsa, bu iki işlemin hükümsüzlüğünden değil, yokluğundan söz edilmelidir²⁰⁹. Bu hükümler, meydana gelişine ilişkin bulunan emredici hukuk kuralları, hukuki muamelelerin unsurlarını meydana getiren onun mevcudiyeti şartlarını tespit eden kurucu- şekli nitelikte hükümlerdir. Bu nitelikleri ile öze ilişkin maddi işlemlerden ayrılırlar²¹⁰. İşte, özellikle İsviçre ve Alman hukukunda öze ilişkin emredici hükümlere aykırılık halinde mutlak butlandan ve hukuki işlemin şekli unsurlarını tespit eden emredici hukuk kurallarına aykırılık sebebiyle işlemin mevcudiyet kazanmaması halinde ise, işlemin yokluğundan söz edilmektedir²¹¹.

Hukukumuzda hâkim görüş ehliyet dışı işlemin “keenlenyekün” yani “yok” olduğu savunulmaktadır²¹².

Yokluk görüşünün doğal sonucu olarak, yok olan bir işlem hukuken hiç var olmamış sayılacağından, icazet verilerek hayat kazandırılması, sonradan geçerlilik tanınması söz konusu olamaz. Ayrıca şirketin konusu değiştirilerek de işleme geçerlilik

²⁰⁸ Tekil, Fahiman, **Hukuki İşlemlerin Yokluğu, Hükümsüzlüğü ve İptal Edilebilirliği**, Ticari Bilimler Fakültesi Dergisi 1981, C.1 S.1, s. 96.

²⁰⁹ Eren, Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C.1, 2. Baskı, Ankara, 1987.

²¹⁰ Moroğlu, Erdoğan, **Türk Ticaret Kanununa Göre, Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, Ankara 1967, s. 20.

²¹¹ Moroğlu, Erdoğan, **Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, Ankara 1967, s. 20.

²¹² Tekinalp, Ünal, **Ticaret Ortaklarının İşletme Konuları ile İlgili Olmayan Ortaklıklara Katılıp Katılmayacakları Sorunu Üzerine Düşünceler**, İktisat ve Maliye Dergisi, 1982, C. 28, s. 422–426.

sağlanamaz²¹³. Taraflar işlemi istiyorlarsa, şirket ana sözleşmesi işlemi içine alacak şekilde değiştirilmeli ve işlem yeniden yapılmalıdır²¹⁴. Hakkın bulunmadığı bir alanda yetkisiz temsilden de söz edilemeyecektir. Bu nedenle temsilciden tazminat da istenemez; ancak olayda haksız fiil varsa tazminat istenmesi mümkündür²¹⁵.

“Yok” sayılan işlem için taraflar birbirlerine verdiklerini sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre geri alabilirler. “Yok” işlemi taraflar ya da ilgililer ileri sürmeseler dahi, hâkim de önüne gelen olayda bunu re’sen araştırabilir, “yok” işlemin iptali değil ancak tespiti istenebilir²¹⁶.

Yargıtay’ında yokluk görüşünü savunduğu söylenebilir. Yargıtay bir anonim şirketin bir siyasi partiye yaptığı bağışta, konu dışı olması nedeniyle ehliyetinin bulunmadığını ve yapılan işlemi yoklukla malul olduğunu kabul etmiştir²¹⁷.

6.2.2.2.2. “Mutlak Butlan” Görüşü

Konu dışı işlemlerin hukuki sonuçlarının yokluk olduğu görüşüne karşı çıkan KUNTALP, işlemlerdeki hükümsüzlüğün, işlemin hukuki bütünlüğü içinde bizzat kendisine veya hukuki işlem ile bunun hukuki sonucu arasındaki bağlantıya ya da hukuki sonucun kendisine ilişkin olabileceği, hükümsüzlüğün işlemin bizzat kendisine ait olmasının “yokluk” olarak karşımıza çıkacağını; bunun da hukuki işlemin kurucu unsurlarının tamamlanmamış, eksik bırakılmış olması durumu olduğunu belirtmektedir.

²¹³ANSAY’a göre de; ticaret şirketlerinde, işletme konusu dışında yapılan işlemler hukuken hiç anlam ifade etmezler, diğer bir ifade ile yok sayılırlar. İşlemin yok sayılmasının sonucu, bunun ne zamanının geçmesi ne de yetkili kurumların onayı ile geçerlilik kazanamayacağıdır. Böyle bir işlemde sonra, esas sözleşme değiştirilse ve söz konusu işlem “işletme maksat ve konusuna” dahil edilse dahi, bunun geçerlilik kazanması mümkün olmayacaktır. Ancak ortaklık sözleşmesi değiştirilip, söz konusu işlem konuya dahil edildikten sonra, usulüne uygun biçimde işlem yapılırsa, şirketi bağlar (**Ansay**, ag.e., s. 359 vd.).

²¹⁴ **Tekinalp**, a.g.e., s. 423.

²¹⁵ **Mimaroglu**, Sait Kemal, **Ticaret Hukuku, Ortaklıklar Hukuku Giriş, Genel Hükümler, Kolektif ve Komandit Ortaklıklar**, C. 2, Ankara 1972, s. 111.

²¹⁶ **Kılıçoğlu**, a.g.e., s. 51 vd.

²¹⁷ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 16. 12. 1962 t., E. 4545, K. 4384, tam metin için bkz., Meşe İçtihat Bankası.

Oysa ehliyetsizlik durumunda hukuki işlemin tamamlanmış bir hareket olarak karşımıza çıktığını öne sürerek, olan bir şeyi olmamış gibi kabul etmenin mümkün olmadığı, bu nedenle ehliyet dışı işlemin hukuki sonucunun yokluk olamayacağını savunmaktadır²¹⁸.

Görüşüne katıldığımız KUNTALP, bu durumda konu dışı işlemdeki geçersizliğin bizzat kendisine yönelik olmadığını, geçersizliğin işlem ile bunun hüküm ve sonuçları arasındaki bağlantıya ilişkin olduğunu; bu nedenle ehliyet alanı dışındaki işlemin batıl olarak kabul edise bile ölü doğmuş olmadığını belirtmektedir. Bunun hukuki sonucu olarak da, bazı koşulların gerçekleşmesi halinde işlemin hayat kazanabileceğini öne sürmektedir. Böylece işlemi geçersiz kılan neden ortadan kaldırıldığı takdirde, iddia edildiği gibi işlemin yeniden yapılmasına gerek olmaksızın, söz konusu neden ortadan kaldırılarak benimseme (tasvip)²¹⁹ yolu ile işleme geçerlilik kazandırılabilceğini savunmaktadır²²⁰.

Bu durumda bir anonim şirketin yapmış olduğu konu dışı bir işleme, ana sözleşme değiştirilmek sureti ile işlem konu içine alınarak, işlemi yeniden yapmaya gerek olmaksızın geçerlilik kazandırılacaktır²²¹.

Bu kabule göre, bir ticaret şirketi olarak anonim şirketlerde, ehliyeti sınırlandıran kuralların kamu düzeni ile doğrudan ilgili olmadığı; sınırlandırma amacının şirket ortaklarının ve şirketle ilişkiye girmiş üçüncü kişilerin menfaatini korumaya yönelik emredici kurallar olduğu; ehliyet dışı işlemlerin bu kategorilere göre değerlendirilmesi ve işlemin ne ortakların ne de üçüncü kişilerin menfaatlerini olumsuz etkilemediği durumlarda, işlemin geçersiz sayılmasının doğru olmayacağı; geçersizliğin ancak menfaati çığnenen kişilerin öne sürebileceği sonucuna varılması gerektiği ileri sürülmektedir²²².

²¹⁸ Kuntalp, Erden, **Ticaret Ortaklıklarının Ehliyeti, II. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Ankara 1985, s. 5–35.

²¹⁹ KUNTALP, “benimseme”nin “icazet”ten farklı olduğunu, benimsemenin icazetten farklı olarak benimsemenin yapıldığı andan itibaren hüküm ve sonuçlarını meydana getirebileceğini belirtmektedir.

²²⁰ Kuntalp, a.g.e., s. 16.

²²¹ Kuntalp, a.g.e., s. 16.

²²² Kuntalp, a.g.e., s. 16.

Kanaatimizce de ehliyeti sınırlayan kuralların doğrudan kamu düzeni ile ilgili olmayan, belirli kategori menfaat gruplarının çıkarlarını koruyan emredici nitelikte kurallar olduğunu kabul ettiğimizde bunların maddi nitelikte öze ilişkin kurallar olduğunu kabul etmemiz gerekecek ve böylece KUNTALP’ın görüşüne varmış olacağız. Gerçekten de kanunun kesin olarak emrettiği hususlara ilişkin kurallara uymamanın yaptırımı yokluk değil, hükümsüzlük (mutlak butlan) olduğu belirtilmektedir.

Bu görüş içinde düşünebileceğimiz bir başka görüşe göre²²³ ehliyet dışı işlemlere sonradan icazet verilip verilmeyeceği sorununa çözüm ararken, sınırlamanın gayesine bakmak gerekeceği; kamu düzeni düşüncesiyle ehliyetin sınırlandırılmış olduğu hallerde, yetki dışı işlemlere ticaret şirketlerinin icazet veremeyeceği, ortakların menfaatini korumak amacıyla kabul edilmiş olan sözleşmeye dayalı sınırlandırma hallerinde ise, şirket ana sözleşmesi değiştirilerek, şirket konusunu genişletmek ve geçmişe etkili hale getirmek suretiyle, ehliyet sınırını aşmış işleme geçerlilik kazandırılabilmesi öne sürülmektedir²²⁴.

SUNGURBEY ve TÜRK ise, ehliyet dışı işlemin “mutlak butlan” olabileceğini, ancak icazet yoluyla geçerlilik kazandırmanın söz konusu olamayacağını, işlemin taraflarının uyuşması ile yeniden yapılması gerektiğini öne sürmektedirler²²⁵.

²²³ KARAYALÇIN ehliyet dışı bir işlemin şirket genel kurulu tarafından tasvip edilmesi durumunda, ehliyet dışı işlemin geçersizliğini artık tarafların ileri süremeyeceğini, hatta bu şekildeki işlemlerin ibra yoluyla tasvip edilmiş sayılabileceği, çoğunlukla verilmiş olsa bile genel kurul kararları iptal edilmedikçe ehliyet dışı işlem tasvip edilmiş, yani icazettin tekemmül etmiş olacağını belirtmektedir. (**Karayalçın, Yaşar, Özel Hukukta Meseleler ve Görüşler II, Hukuki Mütalaalar**, Ankara 1983, s. 78.)

²²⁴ **Karayalçın, Yaşar, Ticaret Hukuku Dersleri, Şirketler Hukuku**, C. 2, B. 2, Ankara 1973, s. 200.

²²⁵ **Türk, H.S., Avrupa Toplulukları’na Üyelik Anayasa ve Ortaklıklar Üzerindeki Etkileri**, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi (BATİDER) 1989, C. XV, S. 1, Ayrı Bası, s. 1–18; **Sungurbey, a.g.e., s. 347.**

6.2.2.3. Geçersiz Sınırlandırmalara Bağlanan Hukuki Sonuçların Pratik Önemi

6.2.2.3.1. Üçüncü Kişinin Uğradığı Zararın Tazmini Yönünden

Şirketin üçüncü kişi ile yapmış olduğu işlem nedeniyle üçüncü kişi zarara uğramış olabilir. Konu dışı işlemi “yok” saydığımızda, üçüncü kişi uğradığı zararın tazmini konusunda ancak haksız fiil hükümlerine dayanabilir. Haksız fiil hükümleri çerçevesinde tazminat talebinde bulunan üçüncü kişi öncelikle şirketin kusurlu davrandığını kanıtlamalıdır²²⁶. Konu dışı işlemi “mutlak butlan”la sakat kabul ettiğimizde tazminatın esası akdi kusur (culpa in contrahendo) olacaktır²²⁷. Bu durumda üçüncü kişi lehine elverişli bir durum yaratmaktadır.

6.2.2.3.2. Hakkın Kötüye Kullanılması Yönünden

Bir işlemi yok saydığımızda, ortada hak olmayacağından MK. madde:2/II anlamında “ hakkın kötüye kullanılması” da söz konusu olamaz.

İşlemi batıl ama var kabul ettiğimizde, bazı koşulların gerçekleşmesi halinde geçersizliği öne sürmek MK. madde:2/2 anlamında “hakkın kötüye kullanılması” oluşturabilir. Doktrinde, genellikle geçersizlik davalarında, çoğunlukla şirketlerin kendi yöneticilerinin yaptığı işlemin geçersizliğini ileri sürdükleri belirtilerek; bu durumda geçersizliği ileri sürenlerin, “kendi eylemi ile çelişkili davranış haline” düşüp düşmediklerinin de incelenmesi gerektiği belirtilmektedir²²⁸.

²²⁶ Haksız fiillerde zararı kanıtlama yükümlülüğü zarar görene aittir. BK. madde 42/f.I hükmü bu durumu “ zararı ispat etmek müddeiye düşer” şeklinde ifade etmiştir.

²²⁷ **Kuntalp**, a.g.e., s. 32.

²²⁸ **Okur**, a.g.e., s. 116.

4. BÖLÜM

TÜRK TİCARET KANUNU TASARISINDA ANONİM ŞİRKETLERİN TEMSİLİ

1. TTK TASARISININ ÇIKARTILMASINDA ETKİLİ OLAN NEDENLER

1.1. Genel Olarak

1 Ocak 1957 tarihinden beri yürürlükte olan 6762 sayılı “ Türk Ticaret Kanunu” o zaman en iyi ticaret kanunları emsal alınmak ve çağın ihtiyaçları da göz önünde bulundurmak suretiyle hazırlanmıştır.

Bilindiği gibi; kanunlar, yürürlüğe girdiği zamanın sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarına göre düzenlenir. Bir kanun ne kadar eksiksiz hazırlanırsa hazırlansın, daima değişen, gelişen ve yeni hükümlere ihtiyaç gösteren sosyal hayata ilişkin taleplerin gerisinde kalmaya mahkûmdur. Bu nedenle, yürürlüğe girdiği tarihten bu yana geçen elli yıllı aşkın süre içinde, gelişen ve değişen ihtiyaçlar karşısında, Türk Ticaret Kanununda zaman zaman değişiklikler yapılmıştır. Ancak parça parça yapılan bu değişiklikler artık yetersiz kalmakta; elli yıl önce hazırlanan Ticaret Kanunumuz bugünün şartlarına uyum sağlamakta ticari hayatın gerisinde kalmaktadır. Zira sosyal ve ekonomik gelişmelerin bir sonucu olarak, günümüzde insanlar birbirlerini hiç görmeden hatta seslerini bile duymadan alışveriş yapabilmekte, mallarını sigorta ettirebilmekte ve bir ülkeden diğer bir ülkeye o malları nakledebilmektedirler.

Sosyal ve ekonomik gelişmelerin ve değişmelerin yanı sıra, ülkemizin Avrupa Birliğine giden süreçte tam üyelik müzakere sürecinde olması, başta temel kanunlar olmak üzere, tüm mevzuatın, Avrupa Birliği kıstaslarına uyumlu hale getirilmesini Ülkemiz bakımından zorunlu kılmaktadır.

1.2. Uluslar arası Gelişmelerin Etkisi

AKUĞUR uluslar arası gelişmelerin Ticaret Kanunumuzun çıkartılmasında nasıl etkili olduğunu şu şekilde özetlemiştir: “ 6762 sayılı Kanun uygulandığı 20. yüzyılın ikinci yarısında, bir ticaret kanunu için önemli, hatta sıra dışı olaylar cereyan etmiş, kalıcı sonuç doğuran dönemler başlamıştır. Bunlar inter alia²²⁹, AET-AT/AB’nin kurulup bir küresel, ekonomik, ticari ve siyasi güç haline gelmesi, Avrupa Ekonomik Alanı, NAFTA gibi dünya ticaretinde yeri ve etkisi olan ekonomik, bölgesel birliklerin çalışmaya başlamaları; söz konusu örgütlerin maddi hukuk kuralları koymaları ve uluslar üstü hukuk rejimleri yaratmaları; 1960’ların ortalarından itibaren serbest pazar ve rekabet ekonomisinin tüm ülkelerde yaygınlık kazanması, bu kavramların AB için ortak değerler olarak kabul edilmesi ve AB’nin Kopenhag kriterleri arasına girmesi; işletmeler arası yoğunlaşmanın, yani şirketler topluluğunun artması ve böylece işletmenin bağımsız hareket ettiği hep yararına olan kararlar alması gerektiği şeklindeki hukuk dogması ile gerçek arasındaki çelişkinin büyümesi; genel işlem şartlarının kanundaki menfaatler dengesini kuran yedek hükümleri uygulamadan kovması; adaleti tehlikeye atan yakınlığın adeta kökleşmesi; uzman hukukçuluğun tüketicinin aleyhine işlemesi; elektronik işlemlerin ve ticaretin, hem ticareti hem şirketler hukukunda yönetim kurulu ile genel kurula daveti, katılmayı, oy vermeyi, bilgi almayı ve vermeyi kökten etkilemesi; çevre kirliliği başta olmak üzere teknolojinin yol açtığı tahribatın sorumluluk hukukunu etkilemesi, bu sebeple özellikle deniz taşımacılığında taşıyıcının sorumluluğunu yeniden şekillendirmesi ve tanımlaması; emredici kurullarla korunması gereken kişiler arasına, tüketicinin, halk pay sahibinin, sigortalının, elektronik ortamda işlem yapanın ve genel işlem ve genel işlem şartları muhataplarının katılması; uluslar arası konvansiyonların²³⁰ ticaret kanunlarının konularını oluşturan birçok alanı ayrıntılı bir tarzda düzenlemeleri; iki taraflı dış ticaretin çok taraflı uluslar arası ticarete dönüşmesi; küreselleşme anlayışının yapılaşması olan Dünya Ticaret Örgütünün faaliyete geçmesidir. Başlıcaları satırbaşları ile anılan bu gelişmeler, örgütlenmeler ve oluşumlar; kurumlarını, öğretilerini ve düzenlerini birlikte getirmiştir. Kanunlar,

²²⁹ “İnter alian”ın kelime anlamı “başkaları arasında”dır (**Yılmaz**, Ejder; **Hukuk Sözlüğü**, Yetkin Yayınları, Ankara 1996 s. 392)

²³⁰ “Konvansiyon”un kelime anlamı “anlaşma; pakt”tır (**Yılmaz**, a.g.e., s. 482)

özelikle AB üyesi ülkelerin kanunları bu hızlı akışın arkasından adeta sürüklenmiş, sürekli değiştirilmiştir. Son elli yıl hem yeni konuların kanunlaştırıldığı hem de temel kanunların, daha önce görülmemiş sıklıkla değiştirildiği bir dönem olmuştur. 6762 sayılı Kanunda ise geçen elli yıl içinde bu değişmelere karşılık verebilecek değişiklikler yapılmamıştır²³¹”.

2. TTK TASARISINDA TİCARİ ŞİRKETLERİN TEMSİLİ

2.1 Kolektif Şirketlerde Temsil

6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda; Kolektif Şirketlerde temsil salahiyetinin kime ait olduğu hususunun düzenlendiği 175. madde “Şirketi ortaklara ve üçüncü kişilere karşı temsil salahiyet ve vazifesi, tescil ve ilan edilen mukavelede aksine hüküm olmadıkça, 160 ncı madde gereğince şirket işlerini idare hak ve vazifesine sahip olanlara aittir.” hükmünün Türk Ticaret Kanunu tasarısında karşılığı yoktur.

Türk Ticaret Kanununun Tasarısının “*madde gerekçeleri*” bölümünde bu maddenin tasarıda yer almamasının sebebi olarak; 6762 sayılı Kanunun 175 inci maddesinin, aynı kanunun 160 ncı maddesine yaptığı göndermeyle 6762 sayılı Kanunun 155 inci maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendi hükmüyle çelişmesi ve maddenin temsil kurumuna uymaması, gösterilmiştir.

Türk Ticaret Kanununun “temsil salahiyetinin şümulü” başlıklı 176. maddesi “(1) Şirketi temsile salahiyetli olan kimse, şirketin gayesine dâhil olan her nevi iş ve hukuki muameleleri şirket namına yapmak ve şirket unvanını kullanmak salahiyetini haizdir. Bu salahiyeti tahdit eden her şart, hüsnüniyetle hareket eden üçüncü kişilere karşı hükümsüzdür. (2) Ancak şirket mukavelesinin tescil ve ilan edilmiş olan kısmına göre şirketin ilzam edilebilmesi için müteaddit ortakların imzası şart kılınmışsa, bu şart, üçüncü şahıslara karşı muteberdir.” hükmünün Türk Ticaret Kanunu tasarısındaki karşılığı 233 ncü maddedir. Tasarının 233 üncü maddesi 6762 sayılı kanunun 176 ncı maddesinin tekrarıdır.

²³¹ **Akuğur**, Mehmet, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı**, Vedat Kitapçılık, 2005 İstanbul, s. 1027 vd.

Türk Ticaret Kanununun “temsil yetkisinin hükümleri” başlıklı 177. maddesi “ (1) Şirketi temsil salahiyetini haiz olan kimseler tarafından, açık veya zımni olarak şirket namına yapılmış muamelelerden dolayı, şirket alacaklı ve borçlu olur. (2) Bir ortağın şirket ait vazifelerini ifa dolayısıyla işlediği haksız fillerden şirkette doğrudan doğruya mesuldür.” hükmünün, Türk Ticaret Kanunu tasarısındaki karşılığı 234. maddedir. Tasarının 234 üncü maddesi 6762 sayılı kanunun 177 inci maddesinin tekrarıdır.

Türk Ticaret Kanunu Tasarısında bulunan 235inci madde:“ (1) Temsil yetkisi haklı sebeplerin varlığı halinde, bir ortağın başvurusu üzerine, mahkemece kaldırılabilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde mahkeme temsil yetkisini ihtiyati tedbir olarak kaldırıp bu yetkiyi bir kayyıma verebilir. Mahkemece ticaret siciline bildirilen kayyımın atanmasına ilişkin karar resen tescil ve ilan edilir.(2) Ticari mümessil, temsil yetkisine haiz ortakların tümü tarafından üçüncü kişilere karşı hüküm ifade edecek şekilde görevden alınabilir" hükmü yeni olup, gerekli olduğu halde, 6762 sayılı Kanun temsil yetkisinin kaldırılmasına ilişkin bir hükme yer vermemiştir.

Tasarıda, 235. madde ile temsil yetkisinin kaldırılması hususu düzenlenerek uygulamadaki boşluk doldurulmuştur.

2.2.Komandit Şirketlerde Temsil

Türk Ticaret Kanununda “şirketin temsili” başlıklı 257inci maddesi “ (1) Komandit şirketlerin idare ve temsili komandite ortaklara aittir. İdare hakkının ve temsil salahiyetinin hududu kollektif şirketler hakkındaki hükümlerle muayyendir. (2) Komanditer ortaklar, şirketi temsil ve idare hakkına haiz değildirler. Şu kadar ki, şirket mukavelesinde aksine hüküm bulunmamak şartıyla komanditer ortak; yalnız ticari mümessil, ticari vekil veya ticari memur olarak tayin edilebilir.” hükmünün Türk Ticaret Kanunu tasarısındaki karşılığı 318. maddedir. Tasarının 257 inci maddesi 6762 sayılı kanunun 318 inci maddesinin tekrarıdır.

2.3. Limitet Şirketlerde Temsil

Türk Ticaret Kanununun “temsil salahiyeti” başlıklı 542. maddesinin, Türk Ticaret Kanunu Tasarısındaki karşılığı 629. maddedir.

Türk Ticaret Kanununun 542. maddesi “ (1) Müdürlerin haiz oldukları temsil salahiyetinin şumul ve tahdidi hakkında, anonim şirketin idare meclisine dair olan 321. madde hükmü tatbik olunur. (2) Vazifelerini ifa dolayısıyla müdürlerin işlemiş oldukları haksız fillerden şirket mesul olur” hükmünü içermektedir.

Türk Ticaret Kanunu tasarısının 629. maddesi “ (1) Müdürlerin temsil yetkisinin kapsamına, yetkinin sınırlandırılmasına, imza şekli ile tescil ve ilana anonim şirket hükümleri kıyas yoluyla uygulanır. (2) Tek ortak ile onun tarafından temsil edilen şirket arasında yapılan sözleşmelerin yazılı olması şarttır. Bu zorunluluk piyasanın şartlarına göre günlük ve sıradan işlemlere uygulanmaz” hükmünü getirmektedir. Görüldüğü gibi birinci fıkrada 6762 sayılı Kanunun 542 inci maddesi hükmü tekrar edilmiştir. İkinci fıkrada ise 6762 sayılı Kanununkinden farklı bir düzenleme yapılmıştır²³².

Türk Ticaret Kanununun “temsil salahiyetinin kaldırılması” başlıklı 543. maddesinin, Türk Ticaret Kanunu Tasarısındaki karşılığı 630. maddedir.

Türk Ticaret Kanununun 543. maddesi: “(1) Ortaklara ait idare ve temsil salahiyetlerinin kaldırılması hakkında, kollektif şirkete dair 161 ve 162 inci maddeleri hükümleri tatbik olunur. (2) Ortak olmayan müdür umumi heyet kararıyla her zaman

²³² Türk Ticaret Kanununun Tasarısının “*madde gerekçeleri*” bölümünde bu fıkra hükmü: “Tek kişiden ibaret limitet şirketlerde bu tek ortağın müdür olması halinde, şeffaflık ilkesi aracılığıyla, temsilcinin kendisiyle sözleşme yapmasından doğabilecek sakıncaları, olabildiğince alt düzeye indirme amacına yöneliktir. İstisnayı düzenleyen hüküm genişletilmemeli, özenle ve gerektiği takdirde uygulanmalıdır. İstisna ile piyasa şartlarının haklı gösterdiği sözleşmeler değil, piyasa ve günlük hayat deneyimlerine göre her gün yapılan, hükümleri belli, sıradan nitelik taşıyan, özellik göstermeyen, kayırcılığa olanak bırakmayan, kimle yapılırsa yapılsın şartları fark etmeyen, temsilcinin kendi kendisiyle yapması halinde şirketin ve üçüncü kişilerin zarara uğramayacağı sözleşmeler kastedilmiştir” şeklinde açıklanmıştır.

azlolunabilir. Azlolunan müdürün mukaveleden doğan hakları mahfuzdur” hükmünü içerir.

Türk Ticaret Kanunu tasarısının 630. maddesi “ (1) Genel kurul müdürü ve müdürleri görevden alabilir; yönetim hakkını ve temsil yetkisini sınırlandırabilir. (2) Her ortak, haklı sebeplerin varlığında mahkemeden, yöneticilerin yönetim hakkının ve temsil yetkisinin kaldırılmasını ve sınırlandırılmasını talep edebilir. (3) Yöneticinin, yükümlülüklerini ağır bir şekilde ihlal etmesi veya iyi şirket yönetimi için gerekli yeteneği kaybetmesi haklı sebep olarak kabul olunur.(4) Görevden alınan yöneticinin tazminat hakları saklıdır” hükmünü getirmektedir.

6762 sayılı Kanun madde: 543’de farklı ilkelere dayanan bu hüküm Tasarının, müdürlerin atanmaları ve görevden alınmalarının ortaklar genel kurulunun devredilemez yetkileri arasında sayan madde: 616 (1), b. 2 hükmüyle uyum içindedir. İkinci fıkra, genel kurulun yöneticiyi görevden almadığı veya yönetim hakkını ve temsil yetkisini sınırlamadığı hallerde, “*actio pro socio*²³³”ya olanak tanımaktadır.

3.TTK TASARSISINDA ANONİM ŞİRKETİN TEMSİLİ ve 6762 SAYILI KANUNUNDAKİ DÜZENLEMEYLE ŞILAŞTIRILMASI

3.1. TTK Tasarısındaki Düzenleme

Türk Ticaret Kanunu Tasarısında pek çok konuda olduğu gibi, anonim şirketlerde yönetim kurulu üyelerinin temsili konusunda da önemli düzenlemeler bulunmaktadır. Bu değişikliklerden en önemlileri hiç kuşkusuz, temsil yetkisinin en geniş sınıırn çizen ‘ultra vires’ kuralının kaldırılması ile temsil yetkisinin hangi hallerde ve nasıl kaldırılacağına ilişkin düzenlemelerdir.

Tasarıda yer alan 371 inci madde 6762 sayılı Kanunun 321. maddesinden alınmış, ancak 6762 sayılı kanun 137 inci maddesinde öngörülen ultra vires kuralının

²³³ Actio pro socio; sermaye ödeme borcunun yerine getirilmesi gibi amaçlarla ortağa karşı ortaklık ilişkisinden dolayı açılan dava demektir (Ejder, a.g.e., s. 15)

sistemden çıkarılmıştır. Ve böylece, bu maddenin yürürlüğe girmesi ile Türk hukukunda devletçilik ekonomik modelinin bugün pek çok ülkede olduğu gibi terk edilmesi ve ehliyeteye ilişkin ultra vires yerine, yetkiye ilişkin ultra vires sistemine geçilmesi sağlanacaktır. Bu sistemin yürürlüğe girmesi ile anonim şirketlerin ehliyeti kural olarak sınırlanmayacak, konu dışı olsa bile, ehliyetsiz işlem geçerli sayılacaktır. Şirket ise, yetkisiz olarak işlem yapan yöneticisine, aralarındaki ilişki gereğince başvurabilecektir.

Tasarının 235 inci maddesi ile temsil yetkisinin kaldırılması hususu düzenlenmiş ve uygulama bu konuda mevcut boşluk doldurulmuştur²³⁴.

3.2. TTK Tasarısındaki Düzenlemenin 6762 Sayılı Kanun ile Karşılaştırılması

6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda; vazifelerin azalar arasındaki taksimi başlıklı 317. maddesinin Türk Ticaret Kanunu tasarısındaki karşılığı 365’dir.

Türk Ticaret Kanununun 317. maddesi “Anonim Şirket idare meclisi tarafından idare ve temsil olunur” hükmünü içermektedir.

Türk Ticaret Kanunu tasarısında 317. maddenin karşılığı olan 365. madde “Anonim şirket, yönetim kurulu tarafından yönetilir ve temsil olunur. Kanuni istisnalar saklıdır” şeklindedir.

İki maddeyi kıyasladığımızda; Madenin birinci cümlesi TTK.’nın 317. maddesinden alınmıştır. Yeni eklenen ikinci cümle istisnaları saklı tutmaktadır. Kanuni istisnaların başında 367. maddenin birinci fıkrası ile 370. maddenin ikinci fıkrası hükümleri gelir. Tasfiyeye girmiş şirketlerde tasfiye memurları da tasfiyeye ilişkin yönetim ve temsil hak ve yetkilerini kullandıklarından, söz konusu yetkileri ve hakları düzenleyen hükümler istisna kapsamındadır. Hüküm yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkilerini düzenleyen 375. madde ile de uyum içindedir.

Türk Ticaret Kanununda; vazifelerin azalar arasındaki taksimi başlıklı 319. maddesinin Türk Ticaret Kanunu tasarısındaki karşılığı 367;370 dir.

²³⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz., yukarıda s. 81.

Türk Ticaret Kanununun 319. maddesi “ (1) Esas mukavelede idare ve temsil işlerinin idare meclisi azaları arasında taksim edilip edilmeyeceği ve eğer taksim edilecekse bunun nasıl yapılacağı tespit olunur. İdare meclisinin en az bir azasına şirketi temsili salahiyeti verilir. (2) Esas mukavele ile temsil salahiyetinin ve idare işlerinin hepsini veya bazılarını idare meclisi azası olan murahhaslara veya pay sahibi olmaları zorunlu olmayan müdürlere bırakabilmek için umumi heyette veya idare meclisine salahiyet verilebilir. Bu gibi kayıtlar bulunmadığı takdirde 317 inci madde hükmü tatbik olunur” hükmünü içermektedir.

Türk Ticaret Kanunu tasarısında TTK. 319 maddenin karşılığı olan 367. madde “ (1) Esas sözleşme ile yönetim kurulu, bir teşkilat yönetmeliğine göre, yönetimi, kısmen veya tamamen bir veya bir kaç yönetim kurulu üyesini veya üçüncü kişilere devre yetkili kılınabilir. Bu yönetmelik yönetimi düzenler; bunun için gerekli olan görev mevkilerini gösterir, görevleri tanımlar, özellikle kimin kime bağlı ve bilgi sunmakla yükümlü olduğunu belirler. Yönetim kurulu, talep üzerine, pay sahiplerini ve korunmaya değer menfaatlerini ikna edici bir surette ortaya koyan alacaklıları yönetim teşkilatı hakkında yazılı olarak bilgilendirir. (2) Yönetim, devredilmediği takdirde yönetim kurulunun tüm üyelerine aittir” hükmünü getirmektedir.

370. madde ise “ (1)Esas sözleşmede aksi öngörülmemişse temsil yetkisi çift imza ile kullanılmak üzere yönetim kuruluna aittir. (2) Yönetim kurulu temsil yetkisini bir veya daha fazla üyeye (murahhas) veya üçüncü kişiler (müdürler) devredebilir. Son durumda en az bir yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisine haiz olması gerekir” hükmünü getirmektedir.

MOROĞLU 370. maddeyi şu yönüyle eleştirmektedir²³⁵; Tasarının 359. maddesindeki “*Anonim şirketin... Bir veya daha fazla kişiden oluşan bir yönetim kurulu bulunur*” düzenlemesini 370. maddenin 1. fıkrasındaki “... *temsil yetkisi çift imza ile kullanılmak suretiyle yönetim kuruluna aittir*” düzenlemesiyle çelişkilidir. Yazara göre 1. fıkra metni şöyle olmalıdır: “ (1) *Ana sözleşmede aksi öngörülmemiş ve yönetim kurulu tek kişiden oluşmuyorsa, temsil yetkisi çift imza ile kullanılmak üzere yönetim*

²³⁵ **Moroğlu**, Erdoğan, **Türk Ticaret Kanun Tasarısı**, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007, s. 140 vd.

kuruluna aittir.” Zira tek kişilik bir şirkette çift imza diye bir durum söz konusu olamaz. Dolayısıyla mevcut kanunu tamamen revize eden tek kişilik şirket kurulmasına izin veren tasarının böylesine önemli bir konuyu atlaması yanlış bir tutum olmuştur. 370. maddede temsil yetkisinin çift imza ile kullanılabilceği belirtildikten sonra tek kişilik şirketler için özel bir düzenlemeye yer verilmesi gerekirdi.

İki maddeyi kıyasladığımızda; Türk Ticaret Kanunda olduğu gibi, Tasarıya göre de, yönetim kurulu, yönetim hakkıyla temsil yetkisinin mutlaka kendisinin kullanmasının zorunlu olmadığı; isterse bu yetkiyi murahhas üye ve müdürlere devredebileceği açıkça belirtilmiştir.

Türk Ticaret Kanununda; Temsil salahiyetinin vüsat ve şümulü başlıklı 321. maddesinin Türk Ticaret Kanunu tasarısındaki karşılığı 371. maddedir.

Türk Ticaret Kanununun 321. maddesi “ (1)Temsile salahiyetli olanlar şirketin maksat ve mevzuuna dâhil olan her nevi işleri ve hukuki muameleleri şirket adına yapmak ve şirket unvanını kullanmak hakkını haizdirler.(2) Temsil salahiyetinin tahdidi, hüsnüniyet sahibi üçüncü şahıslara karşı hüküm ifade etmez. Ancak temsil salahiyetinin sadece merkezin veya bir şubenin işleri ne hasrolunduğuna veya müştereken kullanılmasına dair tescil ve ilan edilen tehditler muteberdir. (3) Anonim şirket adına tanzim edilecek evrakın muteber olması için, aksine esas mukavelede hüküm olmadıkça temsile salahiyetli olanlardan ikisinin imzası kâfidir. (4) Temsile salahiyetli olanlar tarafından yapılan muamelenin esas mukaveleye veya umumi heyet kararına aykırı olması, hüsnüniyet sahibi üçüncü şahısların o muameleden dolayı şirkete müracaatına mani olamaz. (5) Temsile veya idareye salahiyetli olanların vazifelerini yaptıkları sırada işledikleri haksız fiillerden anonim şirket mesul olur. Şirketin rücu hakkı mahfuzdur” hükmünü içermektedir.

Tasarıda 321. maddenin karşılığı olan 371. madde ise “(1)Temsile yetkili olanlar şirketin amacına ve işletme konusuna giren her tür işleri ve hukukî işlemleri, şirket adına yapabilir ve bunun için şirket unvanını kullanabilirler. Kanuna ve esas sözleşmeye aykırı işlemler dolayısıyla şirketin rücu hakkı saklıdır. (2) Temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlar; meğerki üçüncü kişinin, işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya

durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu ispat edilsin. Şirket esas sözleşmesinin ilân edilmiş olması, bu hususun ispatı açısından, tek başına yeterli delil değildir. (3) Temsil yetkisinin sınırlandırılması, iyi niyet sahibi üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmez; ancak temsil yetkisinin sadece merkezin veya bir şubenin işlerine özgülendiğine veya birlikte kullanılmasına ilişkin tescil ve ilân edilen sınırlamalar geçerlidir. (4) Temsile yetkili kişiler tarafından yapılan işlemin esas sözleşmeye veya genel kurul kararına aykırı olması, iyi niyet sahibi üçüncü kişilerin o işlemde dolayı şirkete başvurmalarına engel değildir.(5) Temsile veya yönetime yetkili olanların, görevlerini yaptıkları sırada işledikleri haksız fiillerden şirket sorumludur. Şirketin rücu hakkı saklıdır. (6) Sözleşmenin yapılması sırasında, şirket tek pay sahibi tarafından ister temsil edilsin ister edilmesin, tek pay sahipli anonim şirketlerde, bu pay sahibi ile şirket arasındaki sözleşmenin, geçerli olması sözleşmenin yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır. Bu şart piyasa şartlarına göre günlük, önemsiz ve sıradan işlemlere ilişkin sözleşmelerde uygulanmaz. ” hükmünü getirmektedir.

Türk Ticaret Kanununun Tasarısının “*madde gerekçeleri*” bölümünde 371 inci maddenin gerekçesi; “371 inci madde 6762 sayılı Kanunun 321 inci maddesinden alınmış, ancak 6762 sayılı Kanunun 137 nci maddesinde öngörülen ultra vires kuralının sistemden çıkması dolayısıyla varlığı gerekli yeni hükümlere de yer vermiştir.

Birinci fıkra temsile yetkili olan kişilerin yapabilecekleri iş ve işlemlerin şirketin rücu edebilmesi ve edememesi yönünden sınırını göstermektedir. Ultra vires kuralı kalktığı için, artık şirketin hak ehliyetinin sınırını işletme konusu çizmemektedir. Şirketin hak ehliyetinin değil, imza yetkilisine rücu edeceği veya edemeyeceği sınırı, şirketin amacı ve işletme konusu belirler. Esas sözleşmenin konu hükmüne aykırı işlemlerle bu sınırın aşılması halinde şirketin rücu hakkı vardır. Başka bir deyişle, şirketin amacı ve işletme konusu dışında yapılan işlemler de, ikinci fıkrada açıkça belirtildiği üzere, şirketi bağlar, üçüncü kişiye karşı şirket sorumludur; ancak, sınırı aşan temsil yetkisini haiz kişiye karşı şirket rücu talebinde bulunabilir.

İkinci fıkra işletme konusu dışındaki işlemlerin şirketi bağlaması kuralının istisnasını düzenlemektedir.

Şirket, yapılan işlemin, işletme konusunun dışında bulunduğunu üçüncü kişinin bildiğini veya halin icabından bilebilecek durumda bulunduğunu ispat ederse işlem şirketi bağlamayacaktır. Ancak, şirket esas sözleşmesinin ilân edilmiş olması, bu hususun ispatı için tek başına yeterli görülmemiştir. Bu hüküm 354 üncü madde ile uyumludur. Çünkü anılan maddeye göre şirketin amaç ve konusunda sicil müspet işlevini icra etmez; yani ilân edildiği için üçüncü kişi şirketin amaç ve konusunu bilmek zorunda değildir...” şeklinde gededeaçıklanmıştır.

Tasarıdaki bu madde doktrinde çeşitli eleştirilere maruz kalmıştır²³⁶.

Şöyle ki;

Ticaret ortaklarında ve bu arada anonim ortaklıklarda ultra vires, yani “işletme konusu ile sınırlı ehliyet” ilkesi kaldırıldıktan sonra, ikinci fıkrada yer alan “... meğerki üçüncü kişinin işlemin işletme konusu dışında kaldığını bildiği veya durumun gereğinden bilebilecek durumda bulunduğu ispat edilebilir...” hükmüne yer olmamalıdır. İşletme konusu ile sınırlı sorumluluk ilkesi terk edildikten sonra, işletme konusu ile sınırlı temsil yetkisinden söz edilmesi kanaatimizce de tam bir çelişkidir. Ayrıca söz konusu ibare 4’üncü fıkra hükmüyle de çelişmektedir. Buna göre, ikinci fıkranın “... Meğerki...” diye başlayan hükmü tasarıdan çıkarılmalıdır.

TBMM Adalet Alt Komisyonunca maddeye eklenmiş olan altıncı fıkra hükmünde yer alan “...Tek pay sahipli anonim şirketlerde bu pay sahibi ile şirket arasındaki sözleşmenin geçerli olması yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır...” hükmü yetersizdir. Söz konusu sözleşmenin geçerliliği belli bir aleniyet koşulluna bağlanmadığı sürece, tek pay sahibinin istediği an istediği tarihte arka arkaya sözleşmeler düzenleme gibi hileli yönlendirmelere açık olacaktır. Bu nedenle, tek pay sahibi ile şirket arasında yapılacak sözleşmenin geçerliliği için yazılı şekil ile yetinilmeyip aleniyet unsuruna da yer verilmesi gerekmektedir.

²³⁶ **Moroğlu**, a.g.e., s. 140 vd.

6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda; Temsil salahiyetinin vüsat ve şümulü başlıklı 322. maddesinin Türk Ticaret Kanunu tasarısındaki karşılığı 372. maddedir

Türk Ticaret Kanununun 322. maddesi “ Şirket namına imza salahiyeti olanlar, şirketin unvanını ilave etmeye mecburdurlar. Bu imzalar hakkında 42. maddenin 2. fıkrası uygulanır” hükmünü içermektedir.

322. maddenin tasarısındaki karşılığı olan 372. madde: “ (1) Şirket adına imza yetkisini haiz kişiler şirketin unvanı altında imza atarlar. 40 ıncı maddenin ikinci fıkrası hükmü saklıdır. (2) Şirket tarafından düzenlenecek belgelerde şirketin merkezi, sicile kayıtlı olduğu yer ve sicil numarası gösterilir” hükmünü getirmektedir.

MOROĞLU bu maddeyi şu yönüyle eksik bulmaktadır; maddenin birinci fıkrasına ikinci cümle olarak “...unvanın kullanılmamış olması hainde işlemin şirket hesabına yapıldığı kanıtlanabilir” hükmü eklenmelidir (s.158,159).

6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda; Temsil salahiyetinin vüsat ve şümulü başlıklı 323. maddesinin Türk Ticaret Kanunu tasarısındaki karşılığı 373. maddedir.

Türk Ticaret Kanununun 323. maddesi; “ İdare meclisi, şirketi temsile salahiyetli kimseleri, tescil edilmek üzere ticaret siciline bildirir. Temsil salahiyetine mütaalik kararın noterlikçe tasdik edilmiş suretinin de sicil memuruna verilmesi lazımdır” hükmünü taşımaktadır.

323. maddenin karşılığı olan Tasarının 373. maddesi ise, “ (1) Yönetim kurulu, temsile yetkili kişileri ve bunların temsil şekillerini gösterir kararının noterce onaylanmış suretini, tescil ve ilân edilmek üzere ticaret siciline verir. (2)Temsil yetkisinin ticaret sicilinde tescilinden sonra, ilgili kişilerin seçimine veya atanmalarına ilişkin herhangi bir hukukî sakatlık, şirket tarafından üçüncü kişilere, ancak sakatlığın bunlar tarafından bilindiğinin ispat edilmesi şartıyla ileri sürülebilir” hükmünü getirmektedir.

MOROĞLU bu maddeyi, ‘‘Tasarının 37. maddesindeki düzenleme varken 373. maddenin ikinci fıkrası hükmüne gerek yoktur. Üstelik bu hüküm 37. madde hükmüyle de uyumlu değildir’’ şeklinde eleştirmektedir.

SONUÇ

Anonim şirketler diğer tüzel kişiliğe sahip şirketlerden farklı olarak, tek bir çatı altında çok sayıda tasarruf sahibini toplayabilmekte ve böylece büyük sermayelerin toplanmasına imkân ve zemin hazırlamaktadır. Bu durum anonim şirketleri Türkiye’de ve Avrupa Topluluğu’nda en çok benimsenen şirket türü haline getirmiştir.

Bir şirketin kuruluş gayesini gerçekleştirebilmesi ve iyi işleyişinin sağlanması, büyük ölçüde şirketin temsil ve idare fonksiyonlarının iyi bir şekilde düzenlenmesine bağlıdır. Yani şirket sürekli üçüncü kişilerle temas halinde olmak ve kendisini en iyi şekilde temsil etmek zorundadır. Bu da ancak iyi bir temsil organı ile mümkün olabilir.

Temsile yetkili olanlar, şirketin maksat ve mevzuuna dahil olan her türlü işleri ve hukuki muameleleri şirket adına yapmak ve şirket unvanını kullanmak hakkını haizdirler (TTK. madde: 321). Temsil yetkisi, ana sözleşmede yazılı mevzu-konu sınırları içinde üçüncü kişilerle yapılan sözleşmelerle, şirketle üçüncü kişiler arasında meydana gelebilecek haksız fiil ilişkilerini, tasfiye işlerini, şirket adına talep edilebilecek hak ve borçlar doğuran iş ve işlemleri kapsar.

TTK. madde: 317 “ Anonim şirketler idare meclisi tarafından temsil ve idare olunur” hükmünü içermektedir. Yani yönetim kurulu, anonim şirketin kanuni temsilcisidir. Temsil alanında bazı istisnai haller dışında yetkili organ yönetim kuruludur.

Genel kurulun, organların seçiminde temsil yetkisinin bulunduğu, denetçilerin yönetim kurulu üyeleri aleyhine açılacak davalarda şirketi temsile yetkili oldukları (TTK. madde: 342), şirket tasfiye halindeyse tasfiye memurlarının, tasfiye işleri ile sınırlı olarak, temsile yetkili buldukları istisnai örnekler olarak gösterilebilir.

Kanunumuz genel kural olarak temsil yetkisinin kullanılmasında “birlikte temsil” kuralını kabul etmiştir (TTK. madde: 317). Şirketin temsilinin yönetim kurulunun bütün üyeleri tarafından birlikte yapılmasının kabulü uygulamada sayısız soruna sebebiyet verebilirdi. Büyük sermaye topluluğu niteliğinde olan şirketin tek kişi tarafından temsili de sakıncalı olabilir. Bu nedenlerle orta bir yol bulunmuş, şirketi

temsilde “çift imza kuralı” benimsenmiştir (TTK. madde: 321/3). Anonim şirkette iki veya daha fazla kişilerin şirketi temsili söz konusu ise bunlardan herhangi ikisinin imzası şirketi ilzama yeterli olur. Ancak, bu iki imzadan birisinin yönetim kurulu üyesine ait olması zorunludur. Kanun koyucu, temsil yetkisinin idare meclisince tamamen murahhas müdürlere devrini uygun görmemiştir. Ana sözleşme ile ferdi temsil (temsil yetkisinin tek üyeye verilmesi) öngörülebileceği gibi, çift imza usulü yerine üç imza veya daha fazla imza şart koşulabilir. Birlikte temsil usulü yalnız şirketin aktif olarak temsilinde söz konusudur. Tamamlanması anlaşmaya bağlı öğrenme, ihbar, ihtar, istifa gibi bazı hukuki işlemlerde pasif temsil ilkesi geçerli olacak, şirket tek imza ile temsil edilebilmektedir.

Ana sözleşmede temsil yetkisinin kimlere verildiğinin açıklanması ve kullanılması usullerinin belirlenmesi hususlarının yer alması ve bunların tescil ve ilanı zorunludur (TTK. madde: 279). Anonim şirket yönetim kurulu şirketi temsile yetkili kimseleri, şirket merkezinin bulunduğu yer Ticaret Sicil Memurluğu'na tescil edilmek üzere bildirmek ve tescil işlemini her yönetim kurulu seçiminde yenilemek durumundadır.

Şirketi temsile yetkili olanlar, yazılı muamelelerde şirket unvanı ile birlikte imzalarını atarlar (TTK. madde: 322/1). Bunun için anonim şirketlerde ticaret unvanı ve şirketi temsile yetkili olanların imzaları noterde tasdik ettirildikten sonra sicil memuruna tevdi edilir (TTK. madde: 42). Bu ilave yapılmadan imza edilmiş olma durumunda, temsilcinin şirket adına hareket ettiğinin anlaşılması halinde de işlem geçerlidir, şirketi bağlar.

Temsil yetkisinin kaldırılması halinde durumun tescil ve ilanı zorunludur. Aksi halde yetkisi kaldırılan temsilci ile muamelede bulunan iyi niyetli üçüncü kişinin iyi niyeti korunacaktır. Yani şirket yapılan işlemle bağlı olacaktır. Ancak şirket, üçüncü kişinin temsil yetkisinin kaldırıldığından haberdar olduğunu ispatlayabilirse sorumluluktan kurtulur. Ancak bu durumun ispatı oldukça zordur.

TTK. madde: 319/I den çıkan anlama göre, temsil yetkisi sözleşmede hüküm bulunmak kaydı ile yönetim kurulu üyeleri arasında bölünebilir. Ana sözleşme ile bu bölünmenin yapılması yetkisi genel kurula veya bizzat yönetim kuruluna bırakılabilir.

Bu bölünme yer veya konu açısından olabilir. Ancak TTK. madde: 319'u TTK. madde: 321/II ile birlikte değerlendirmek gerekir. TTK. madde: 319 da söz edilen yer itibarı ile temsil yetkisinin yönetim kurulu üyeleri arasında bölünmesi, TTK. madde: 321/II gereğince tescil ve ilan edilmişse, üçüncü kişilere karşı da hüküm ifade eder. Böylece temsil yetkisi merkeze veya belirli bir şubeye hasrolunabilir. Temsil yetkisi muhteva itibarı ile TTK. madde: 319 gereğince bölünebilir ise de TTK. madde: 321/II gereğince bu tarz bir taksim tescil ve ilan edilemez. Muhteva itibarı ile taksim, ancak iç ilişkide hüküm ifade eder ve temsil yetkisini haiz olanlara bir talimat niteliğini taşır. Tescil ve ilan edilemeyeceği gibi, tescil ve ilan edilse bile bu bir sonuç doğurmaz.

Anonim şirketler, maksat ve mevzuları dahilinde olan her türlü hukuki işlemlere yetkili bulduklarına göre, temsil yetkisinin sınırını şirketin maksat ve mevzuu çizer. Temsil yetkisi bu sınır içinde kural olarak sınırlandırılmaz. Ana sözleşmeye kısıtlama getirecek hükümler konulamaz. Temsil yetkisi sırf işletme maksat ve mevzuu ile sınırlanabilir. Yapılan işin veya hukuki muamelenin olağan ya da olağanüstü mahiyette oluşu, temsil yetkisinin dış ilişkiler üzerinde etkili olmaz. Yani, temsile yetkili kimselerin üçüncü kişilerle yaptıkları olağanüstü işlerde şirketi bağlar yeter ki şirket mevzuu ve maksadı sınırları içerisinde olsun. İç ilişkide getirilen sınırlandırma iyi niyetli üçüncü kişiyi bağlamaz. Temsil yetkisinin sınırlandırılmayacağı kuralının iki istisnası vardır. Şirketin maksat ve mevzuu içinde sadece merkez veya şube işlerine hasrolunmak veya birlikte temsil esasını kullanmada sınırlama getirilebilir (TTK. madde: 323). Konu veya miktar itibarı ile bir sınırlandırma tescil edilmiş olsa bile geçerli değildir. Ancak, tescil ve ilan yapılmamış olsa bile, sınırlandırmaları bilen veya bilebilecek durumda olan (bilmeme hususunda ağır ihmali bulunan) üçüncü kişiler söz konusu sınırlamaları bilmediklerini iddia ile şirkete müracaat edemezler.

Temsile yetkili olanların görevlerini yaptıkları sırada işledikleri haksız fiillerden şirket sorumlu olur. Şirketin rucü hakkı saklıdır (TTK. madde: 321/5). Tüzel kişiliğe sahip anonim şirketler, diğer tüm tüzel kişiler gibi, gerek temsilcisinin ve gerekse de diğer hizmetlerinin şirket işlerinin ifası sırasında üçüncü kişilere vermiş oldukları zararlardan dolayı sorumludurlar. Doktrinde haksız fiil ehliyeti de denilen bu durumda, şirketin sorumlu tutulması için şirket işlerini yürüttüğü sırada üçüncü kişilere zarar veren temsilcinin kanun veya ana mukaveleye göre temsil hakkını haiz olması da şart

değildir, zararın şirkete ait idare ve temsil işlerinin yürütülmesi nedeniyle meydana getirilmesi gerekli ve yeterlidir.

Bir yandan ticari hayattaki dinamizme ayak uydurmak zorunluluğu, diğer yandan ulusal ekonomilerdeki devletin ekonomiye müdahaleci karakterinin zayıflaması, devletçi ekonomiler yerine, özel girişime dayanan ekonomik modellerin benimsenmeye başlaması, devletçi ve merkezîyetçi modellere göre düzenlenmiş hukuk yapılarının sarsılmasına yol açmaktadır. Bu durum bir yandan yeni arayışları ve ihtiyaçları gündeme getirmekte, diğer yandan eskiden konulmuş hukuk kurallarının günümüz koşullarına uygun yorumlanması gereğini ortaya çıkarmaktadır. İşte bu açıdan baktığımızda Türk Ticaret Kanunu Tasarısının bir an önce yürürlüğe girmesi gerekmektedir. Türk Ticaret Kanunu Tasarısında pek çok konuda olduğu gibi, anonim şirketlerde yönetim kurulu üyelerinin temsili konusunda da önemli düzenlemeler bulunmaktadır. Temsil yetkisi konusundaki en önemli düzenleme hiç şüphesiz “ultra vires” teorisinin Tasarıda yer alamamasıdır. Ticaret şirketlerinin hak ehliyetinin, sözleşmesindeki konularla sınırlandırılması anlamına gelen ultra vires (ehliyet dışılık) teorisi, Avrupa Birliği’nde ve özellikle Amerikan hukukunda terk edildiği gibi Tasarı’da da yer almaması son derece isabetli bir tutum olmuştur. Temsile yetkili kişilerin, şirket adına yaptıkları işlemlerin şirketi bağlayacağına üçüncü kişilerin güvenmelerinin sağlanması, işlem ve pazar güvenliği için şarttı. Bir taraftan hep gündemde bulunan eleştiriler, diğer taraftan AET'nin yönergesi dikkate alınarak ultra vires hükmüne Tasarı’da yer verilmemiştir. İlkenin kaldırılması sebebiyle, şirketin işletme konusu dışında yapacağı işlemlerin sonuçları, kanunda üçüncü kişinin iyi niyeti çerçevesinde düzenlenmiştir. 371. madde ikinci fıkrasıyla özel olarak ultra vires kuramını düzenlemiştir. Fıkra da işletme konusu dışında kalan işlerinde şirketi bağlayacağı ifade edilmiştir.

KAYNAKÇA

GENEL ESERLER

Akev, Sahir Talat, Türk Ticaret Kanununun 321. maddesindeki Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması, II. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara 1985, s. 69–94.

Akipek, J, Türk Medeni Hukuku, C.1, Cüz II, Şahsın hukuku, Ankara 1966.

Akuğur, Mehmet, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2005.

Akünel, Teoman, Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler, İstanbul 1995.

Akyazan, Sıtkı, Türk Ticaret Kanununun 137. Maddesinin Anlam ve Kapsamı Üzerine Bir İnceleme, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.7, Sa. 4, 1974, s. 829–840.

Ansay, Tuğrul, Anonim Şirketlerin Kefil Olabilme Ehliyeti, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II, Ankara, 1985, s. 357–371.

Ansay, Tuğrul, Anonim Şirketlerin Kefil Olma Ehliyeti, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II, Ankara 1985.

Aral, Fahrettin, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 3. Bası, Ankara 2000.

Arkan, Sabih, Ticari İşletme Hukuku, 4. Bası, Ankara 1998.

Arslan, İbrahim, Anonim Şirketlerde Yönetim Yetkisinin Sınırlandırılması, Konya 1994 (Yönetim Yetkisi).

Arslan, İbrahim, Anonim Şirkette Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu ve Şirket Adına Açılacak Sorumluluk Davasında Şirketin Temsili Sorunu, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara 1999, s. 119–147.

Arslan, İbrahim, Şirketler Hukuku Bilgisi, 10. Baskı, Mimoza Yayınları, Ankara 2005 (Şirketler).

Arslanlı, Halil, Kara Ticaret Hukuku, Umumi Hükümler, 3. Bası, İstanbul 1960.

Arslanlı, Halil, Anonim Şirketler, Fakülteler Matbaası, 2. Baskı, İstanbul 1959.

Arslanlı, Halil, Kolektif ve Komandit Şirketler, 2. Bası, İstanbul 1960.

Arslanlı, Halil, Türk Hukukunda Devletçiliğin Anonim Şirketin Ehliyeti Üzerinde Tesiri, İstanbul 1942.

Arslanlı, Halil, Alman ve İsviçre Hukukunda anonim Şirketlerin Hukuki Ehliyeti ve Meclis İdare Azalarının Temsil Salahiyeti Adalet Ceridesi, İstanbul 1939.

Atabek, Reşat, Tasfiyeye Giren Anonim Şirketlerde İdare Heyetinin Durumu, İstanbul Barosu Dergisi, c. 44, Sa. 9, 1970, s. 859–866.

Ayan, Mehmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2. Bası, Konya 1998.

Ayhan, Mehmet, Medeni Hukuk, Konya 1997.

Aybay, Aydın, Borçlar Hukuku Dersleri, Genel Bölüm, 11. Bası, İstanbul 1995.

Battal, Ahmet, Ticaret Sicilinin Müspet Fonksiyonunun ve Temsile İlişkin Sonuçlarının Dış Görünüş Teorisi Açısından İncelenmesi, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 19, Sa.1, 1997, s. 83–101.

Battal, Ahmet, Şirketler Hukuku, Gazi Kitap Evi, Kolay Hukuk Serisi 10.

Başbuğoğlu, Tarık, Uygulamalı Türk Ticaret Kanunu, Açıklamalar, İçtihatlar, C.1. Ankara 1988.

Bilge, Mehmet Emin, **Ticaret Sicili**, İstanbul 1999.

Bilge, Mehmet Emin, **İlanın Ticaret Sicilinin Sahip Olduğu Hukuki Etkiler Üzerindeki Rolü**, Atatürk üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 3, Sa.1, 1999, s. 263–273.

Çağa, Tahir, **İsviçre’de Anonim Şirketler Hukuku**, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1968.

Çamoğlu, Ersin, **Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku**, Güncelleştirilmiş 5. Bası, İstanbul 1993.

Çamoğlu, Ersin, **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, Ankara 1972.

Çamoğlu, Ersin, **Şirketlerde Adli Tebligat Kimlere Yapılır**, İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 28, Sa. 2, 1962, s. 382- 406.

Çamoğlu, Ersin, **Yönetim Kurulu Üyelerinin Genel Kurul Kararlarının İcrasından Doğan Sorumluluğu Konusunda Yeni Gelişmeler**, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 6, Sa. 2, 1971, s. 283–296.

Cevdet, Yavuz, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 2000 İstanbul.

Çevik, Orhan Nuri, **Limitet Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, 2003 Ankara.

Çevik, Orhan Nuri, **Uygulamada Şirketler Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara 1989, (Şirketler).

Çevik, Orhan Nuri, **Anonim Şirketler**, 4. Baskı, Seçkin Kitapevi, Ankara 2002, (AŞ).

Çevik, Orhan Nuri, **Ticaret şirketlerinin Bağışta Bulunabilme Ehliyetleri**, Ankara Barosu Dergisi, Sa. 4, 1991, s. 555–574.

Deryal, Yahya, **Ticaret Hukuku**, Güncellenmiş 8. Baskı, İstanbul 2005.

Dođanay, İ., Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C.1, 3. Baskı, Ankara 1990.

Domaniç, Hayri, Anonim Şirketler, Eğitim Yayınları, İstanbul 1978 (A.Ş).

Domaniç, Hayri, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, İstanbul 1988.

Domaniç, Hayri, Anonim Şirketlerin Kuruluşlarından Doğan Hukuki Mesuliyet, İstanbul 1964.

Erem, Turgut S., Ticaret Hukuku Prensipleri, Yörük Matbaası, İstanbul 1965.

Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, 2. Baskı, Ankara 1987.

Eriş, Gönen, Açıklamalı Uygulamalı, Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1995.

Eriş, Gönen, Açıklamalı- İçtihatlı, Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler, C.1, 1. Baskı, Ankara 1987 (TTK).

Esener, Turhan, Salahiyete Müstenit Temsil, Ankara 1961 (Temsil).

Esener, TURHAN, Mümessilin Kendi Kendisiyle Mukavele Yapması, C. 14, Ankara 1957 (Mümessil).

Feyzioğlu, Feyzi, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.1, İstanbul 1976.

Franko, Nisim, Ticaret Şirketlerinin Kefalet Ehliyeti, II. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara 1985, s. 33–35.

Helvacı, Mehmet, Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul 1995.

İmregün, Oğuz, Anonim Ortaklıklar, 2. Baskı, Kutulmuş Matbaası, İstanbul 1970 (A.O).

İmregün, Oğuz, Ticaret Hukukunun Genel ilkeleri, İstanbul 1989.

İmregün, Oğuz, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret şirketlerinin Ehliyeti ve Temsili, II. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, Ankara 1961.

İpekçi, Nazmi, Ticaret Şirketleri Tatbikatı, C.1, 3. Bası, Ankara 2002.

Karahasan, Sami, Anonim Şirketlerde Tasfiye, Konya 1998.

Karahasan, Mustafa Reşit, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Öğreti Kararları ve İlgili Mevzuat, Beta Yayınları I. Cilt, İstanbul 2003 (Genel Hükümler 2003).

Karahasan, Mustafa Reşit, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler Notlandırılmış Yasa Maddeleri ve Yargıtay Kararları, Beta Yayınları, III. Cilt, İstanbul 2004 (Genel Hükümler 2004).

Karayalçın, Yaşar, Ticaret Hukuku Dersleri, Şirketler Hukuku, C.2, 2. Baskı, Ankara 1973(Şirketler).

Karayalçın, Yaşar, Özel Hukukta Meseleler ve Görüşler II, Hukuki Mütalaalar, Ankara 1983, s. 78.

Karayalçın, Yaşar, Türk Hukukunda Ticaret Siciline Tescilin Etkileri, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 8, Sa. 2, 1975, s. 1–29.

Kılıçoğlu, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümleri, 2.Baskı ,Turhan Kitapevi, Ankara 2002.

Kırca, İsmail, Ticaret Şirketlerinde Temsil Yetkisine Getirilen ve Tescili Caiz Olmayan Sınırlandırmaların Üçüncü Kişilere Etkisi, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 17, Sa. 3, 1994, s. 149–158.

Kendigelen, Abuzer, Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarına İmtiyaz, İstanbul 1999.

Kendigelen, Abuzer, Moroğlu, Erdoğan, Türk Ticaret Kanunu ve ilgili Mevzuat, 8. Bası, Beta Yayınları, İstanbul 2004.

Kumkale, Rüknettin, Sermaye Şirketleri, Ankara 2003.

Kuntalp, Erden, Ticaret Ortaklarının Ehliyeti, II. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara 1985, s. 5–35.

Mimaroğlu, Sait Kemal, Ticaret Hukuku, Ortaklıklar Hukuku Giriş, Genel Hükümler, Kolektif ve Komandit Ortaklıklar, C.2, Ankara 1972.

Moroğlu, Erdoğan, Türk Ticaret Kanun Tasarısı, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007.

Moroğlu, Erdoğan, Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, Ankara 1967.

Moroğlu, Erdoğan, Şirketlerde Adli Tebligat Kimlere Yapılır? İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 28, S. 2 (Tebligat).

Moroğlu, Erdoğan, Türk Ticaret Kanununa Göre, Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, Ankara 1967 (Genel Kurul Kararlarını hükümsüzlüğü).

Oğuzman, M. Kemal, Öz, M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümleri, 5. Baskı, İstanbul 2006.

Öçal, Akar, İsviçre Federal Mahkemesi Kararları, C. 8, Sa. 3, Ankara 1996.

Önen, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 5. Baskı, Ankara 1999.

Özkorkut, Korkut, Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Kararlarının İptali, Ankara 1996.

Özsunay, E., Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, 3. Baskı, İstanbul 1974.

Öztan, Bilge, Tüzel Kişiler, 2. Baskı, Ankara 1998.

Öztan, Bilge, Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organların Fiillerinden Doğan Sorumluluk, Ankara 1970.

Patry, R.

(Çev. Tekil, Fahiman), **Anonim Şirkette Organ Kararlarının Hükümsüzlüğü**, İTİA Ticari Bilimler Fakültesi Dergisi C.1, Sa.1, 1981.

Poroy, Reha, Ünal, Tekinalp ve Ersin, Çamoğlu, Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku, 10. Tıpkı Basım, Arıkan Yayınları, İstanbul 2005.

Portmann, Rolf, Das Selbstkontrahieren des Vetreters, Diss Zürich 1941.

Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku, 4. Baskı, Karahan Kitapevi, Konya 2003.

Reisoğlu, Safa, Borçlar Hukuku ve Genel Hükümler, 13. Baskı, İstanbul 1999.

Renda, Nihat, Onursan, Galip, Dördüncü Hukuk Dairesinin Emsal Kararlarıyla, Borçlar Hukuku, Balkanoğlu Matbaacılık Ltd. Şti., C. 2, Ankara 1973.

Steiger, F. Von

(Çev. Çağa, Tahir), **İsviçrede Anonim Şirketler Hukuku**, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1968.

Sungur, Halis, Kamil Boran, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C.1, İstanbul 1957.

Sungurbey, İ., Medeni Hukuk Sorunları, C. IV, İstanbul 1980.

Tekil, Fahiman, Anonim Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Alkım Yayınları, İstanbul 1998 (A.Ş.).

Tekil, Fahiman, Hukuki İşlemlerin Yokluğu, Hükümsüzlüğü ve İptal Edilebilirliği, Ticari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 1, 1981 (Hukuki İşlemler).

Tekinay, Selahattin Sulhi, Akman Sermet, Burcuoğlu, Haluk ve Altop, Atilla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, İstanbul 1993.

Tekinalp, Ünal, Ticaret Ortaklarının işletme Konuları ile İlgili Olmayan Ortaklıklara Katılıp Katılmayacakları Sorunu Üzerine Düşünceler, İktisat ve Maliye Dergisi, C. 28, 1982.

Tunçomağ, Kenan, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümleri, C.1, 6. Baskı, Sermet Matbaası, İstanbul 1976.

Türk, Ahmet, Müdürlerin Temsil ve Yönetim Yetkileri Bakımından Hukuki Durumu ve Anonim Ortaklığa Ticari Mümessil Atanıp Atanmayacağı Sorunu, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 20, Sa. 4, 2000, s. 75–92.

Türk, H.S., Avrupa Toplulukları'na Üyeliğin Anayasa ve Ortaklıklar Üzerindeki Etkileri, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi (BATİDER), C. XV, S.1, Ayrı Bası,1989, s. 1–18.

Uçar, Salter, Hukukumuzda Yönetim Kurulu ve Denetçiler ile Sorumluluk Halleri, İstanbul 1994.

Ulusoy, Erol, Anonim Şirketlerde Şirketle İşlem Yapma Yasağı ve Çifte Temsil, Yetkin Yayınları, Ankara 2005.

Ünal, Mehmet, Anonim Ortaklıklarda Yönetim ve Yönetim Görevlerinin Murahhaslara Bırakılması, C. XI, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi (BATİDER) 1982.

Yavuz, Cevdet, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 3. Baskı, Ankara 2003.

Yavuz, Cevdet, Türk, İsviçre ve Fransız Medeni Hukuklarında, Dolaylı Temsil, İstanbul 1983 (Dolaylı temsil).

Yılmaz, Ejder; Hukuk Sözlüğü, Yetkin Yayınları, Ankara 1996.

Zevkliler, Aydın, Medeni Hukuk, 5. Baskı, İzmir 1997.

Zevkliler, Aydın, Medeni Hukuk, Giriş ve Başlangıç Hükümleri- Kişiler Hukuku, Aile Hukuku, 2. Baskı, Ankara 1989.

ARMAĞANLAR

Domaniç, Hayri, Anonim Şirket Ana Mukavelelerine Yazılması Gerekli ve Mümkün Unsurlar, Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978.

Göle, Celal, Ticari İşletmelerin Merkez ve Şubesinin Tayini Sorunu, Prof. Dr. Ernest Hirsch'in Hatırasına Armağan, Ankara 1986.

Saymen, Bir Tek Şahsın Akdinin İki Tarafı Teşkil Edebilmesi Meselesi, Ebul'ula Mardin'e Armağan (1994)

TEZLER

Bağrıaçık, Hasan, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması, Eskişehir, 2001.

Karapaça, Hatice, Anonim Şirketlerde Temsil Yetkisi, Kayseri 1992.

Okur, İrfan, Anonim Şirketlerin Temsili ve Temsil Yetkisinin Kapsamı, Ankara, 1991

DİĞER KAYNAKLAR

Meşe İçtihat Programı, 2005 Mayıs sürümü.

Banka ve ticaret Hukuku Dergisi (BATİDER), C. XIII, S. 1, 1985.

Banka ve ticaret Hukuku Dergisi (BATİDER), C. XVII, S. 3, 1994.

Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II, Ankara 1985.